

minber-i
Akse

Ekim - Kasım - Aralık (1440)

| Sayı 40

| www.mirasimiz.org.tr

MÜMİNİN HAYAT AĞACI: KUDÜS



KUDÜS'E FİDAN AKSA'YA KANDİL OL

Online Bağış:
mirasimiz.org.tr

BİR ZEYTİN
AĞACI FİDANI

80₺



MİRASIMIZ

0212 524 01 01



TEVEKKÜL ETMEK

Her sabah evimizden "Bismillâhi tevekkeltü alellâh lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh" diyerek çıkıyoruz. Dil ile Allah'a (cc) tevekkül ediyoruz ama gerçekten tevekkülün gerektirdiği şartları yerine getiriyor muyuz?

Oysa tevekkül etmek, bir amaca ulaşmak için gerekli olan her türlü çalışmayı yaparak; elinden gelen tüm gayreti gösterdikten sonra kalben Allah'a bağlanıp ona güvenmek ve sonucu Allah'tan beklemek anlamına gelmektedir.

Alimler: "Tevekkül dinin yarısı, diğer yarısı da ibadetlerdir" diyerek tevekkülün önemine vurgu yapmışlardır.

Tevekkül etme konusunda zelle göstererek imtihanı uzayan Hz. Yusuf'un (as) kıssası bu bakımdan çok öğreticidir. Hz. Yusuf zindanda iken diğer mahkumlardan birinin rüyasını isabetli tabir etmişti. Bu mahkûm zindandan çıkarken, o dönemde devletin üst düzey yöneticilerine yakın bir kimse olduğu bilindiği için, Hz Yusuf kendisinin de özgür bırakılmasını krala söylemesini talep etmiştir. Bu noktada Rabbine tevekkül etmek yerine arkadaşına itimat etmesi sebebiyle Hz. Yusuf birkaç yıl daha zindanda kalır. Çünkü, Peygamber de olsa bir an için kurtuluşunu Rabbinden istemek yerine Hz. Yusuf bir kuldan medet ummuştı. Allah(cc) da o kula Yusuf'u unutturdu.

Tevekkül etmeye en güzel örneklerden birisi ise Hz. Meryem'in kıssasıdır.

Hz. Meryem doğum sancıları çektiği anlarda Cenabı Hak ona: "Hurma dalını kendine doğru silkele ki; üzerine taze, olgun hurma dökülsün." (Meryem.25) hitabıyla yeryüzünün en sağlam gövdeli ağacını sallamasını emretmişti. Oysa o ağacın elle sallanarak hurmalarının dökülmesine imkân yoktu. Ama Allah emretti, Hz. Meryem emre uydu, koca ağacı salladı ve hurmalar üzerine dökülüverdi.

Bu Allah'ın değişmez bir kanunudur. Yapılması gereken bir konuda elimizden geleni, yani fiilî duamızı yaptıktan sonra Allah'a tevekkül ettiğimizde, başka bir ifade ile biz kul olarak bütün gücümüzle üzerimize düşeni yaptıktan sonra:

- Bittim Ya Rabbi! dediğimiz de Allah (cc) da bize:

- Yettim ya kulum! diyecektir.

Ali İmran suresi 173. ayette de: Birtakım insanlar onlara, "İnsanlar size karşı asker toplamışlar, onlardan korkun" dediler de bu, onların imanlarını arttırdı ve "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!" diye cevap verdiler.

Bu ayet ile Cenab-ı Hak, hiç kimseden korkmadan Allah'a tevekkül etmenin örneğini bize bildirmiştir.

Kıymetli kardeşlerim, Kudüs'ün Özgürlüğü davasında bizler hiç kimseden korkmadan, çekinmeden yine hiç kimseden medet ummadan bütün gücümüzle çalışmalarımızı yaptıktan sonra yalnızca Allah'a güveniyor, O'na tevekkül ediyor ve neticeyi Rabbimizden istiyoruz.

Bereketine iman ettiğimiz ve inşallah özgürlüğüne de hep beraber şahitlik yapacağımız Kudüs'te buluşmak dileği ile Allah'a emanet olun.



Muhammed Demirci
Mirasımız Derneği Genel Başkanı



Mirasımız Derneği
İmtiyaz Sahibi
Muhammet Demirci

Genel Yayın Yönetmeni
Abdullah Akçay

Yayın Koordinatörü
İbrahim Ethem Ayaz

Editör
Şeyma Çiçek

Grafik Tasarım
Design Monsters

Yayın Kurulu
Abdullah Akçay
İbrahim Ethem Ayaz
Suna Durmaz
Şeyma Çiçek

Baskı
Mürekkep Reklam ve Matbaacılık
Sanayi Ticaret Ltd. Şti
Tel: 0212 531 80 48

İletişim
Tel: (0212) 524 01 01
www.mirasimiz.org.tr
Akşemsettin Mh. Halıcılar Cd. No.12, 34080
Fatih / İstanbul / Türkiye

Mirasımız Derneğinin Hediyesidir.

İÇİNDEKİLER

6
ANALİZ
ABDULLAH AKÇAY
AĞAÇ VE İMAN



10
MAKALE
ALİ ÇİÇEK
KAYITBAY SEBİLİ

14
DOSYA
ŞEYMA ÇİÇEK
AĞAÇLAR VE
MEDENİYETLER

20
BİYOGRAFİ
ÖMER FARUK DEMİRKAN
SENA BELVİRANLI
MİMAR KEMALİDİN BEY
VE MESCİD-İ AKSA
RESTORASYONLARI



24
MAKALE
SUNA DURMAZ
YEMEN VE
YAHUDİLER



30
DOSYA
NUMAN NOYAN KÜÇÜK
AĞAÇLAR KONUSUR MU?



38
MAKALE
ENES MALİK YILMAZ
İŞGALCİ İSRAİL DEVLETİ'NE
HAZIRLIK SÜRECİ: FİLİSTİN
MANDASI

32
RÖPORTAJ
RAMAZAN DEVECİ
RÖPORTAJI

KUDÜŞ'ÜN İŞGALİ
MÜSLÜMAN YÜREKLERİN
İŞGALİDİR

42
DENEME
NERİMAN ESENDEMİR
BİR EĞİTİM METODOLOJİSİ
OLARAK AĞAÇ



44
MAKALE
MUSTAFA ÖZCAN
ÜRDÜN VADİSİNİN
STRATEJİK ÖNEMİ

48
BİYOGRAFİ
ABDÜLKADİR TOK
ÜRDÜN VADİSİNİN
STRATEJİK ÖNEMİ

52
KAVRAM
KUYUMCULUĞU
KADİME KARAKUŞ
NİYET

56
MAKALE
SENA BELVİRANLI
KUDÜS ESKİ KENTİ'NİN
UNESCO DÜNYA MİRASI
LİSTESİNDEKİ SÜRECİ

64
MAKALE
ELİF ARSLANOĞLU ERGİN
NURDAN URULMUŞ
NERDÜBÂN*:
MİRAC

3. MİRASIMIZ KUDÜS KARİKATÜR YARIŞMASI ÖDÜLLERİ SAHİPLERİNİ BULDU



Mirasımız Derneği (Kudüs ve Civarındaki Osmanlı Mirasını Koruma ve Yaşatma Derneği), Eyüpsultan Belediyesi ve Dünya Karikatüristler Birliği (UWC) işbirliği ile bu yıl üçüncüsü düzenlenen "Uluslararası Mirasımız Kudüs Karikatür Yarışması"nın ödülleri sahiplerini buldu

Eyüp Kültür Sanat Merkezinde düzenlenen ödül töreni Kuran-ı Kerim tilavetiyle başladı.

Ödül Törenine, Eyüpsultan Belediye Başkan Yardımcıları Zekeriya Yıldız, Cevdet Yıldız, İsmail Uysal, Mirasımız Derneği Genel Başkanı

Muhammet Demirci, ÖNDER Genel Başkanı Kamber Çal, STK Temsilcileri ve çok sayıda vatandaşı katıldı.

Mirasımız Derneği Genel Başkanı Muhammet Demirci, ödül töreninin açılışında yaptığı konuşmada, derneğin 12 yılı aşkın süre zarfında Kudüs'ün içinde bulunduğu durumu gerek ülkemiz gerekse dünyanın çok sayıda ülkesinde gerçekleştirdiği etkinliklerle duyurmaya çalıştıklarını belirterek, dünya Müslümanlarının Kudüs'e ve Mescid-i Akse'ya her zamankinden daha çok sahip çıkması gerektiğini söyledi.

Muhammet Demirci, sanatın dilinin kullanılarak insan hakları bağlamında da Kudüs'ü gündeme getirmeyi amaçladıklarını belirterek şunları kaydetti:

38 Ülke, 263 Katılımcı, 726 Eser

"Kudüs ve Mescid-i Akse'nin yaşamış olduğu tutsaklığı, Kudüslülerin baskı ve zulüm karşısında 102 yıldır süren onurlu direnişinin sesi ni karikatür sanatı aracılığıyla tüm dünyanın gündemine taşımaya çalıştık. 38 ülkeden farklı din, dil ve ırklardan 263 katılımcı 726 eser gönderdi. Sanatçılarımız kendi bakış açılarıyla Kudüs'te yaşanan işgali resmet-



meye çalıştı. Romanya, Endonezya, Fas, Suriye, İran ve ülkemizden seçkin karikatüristlerin jüri üyeliği yaptığı yarışmada bugün dereceye giren eserlerin ödülleri vereceğiz."

Amerika, İsrail sonrası Ortadoğu'nun planlarını yapıyor

"Biz inanıyoruz ki Kudüs bir gün özgür olacak. Bize düşen, Kudüs özgürlüğüne kavuşurken nerede durduğumuz. Kenarda kalıp seyirci mi olacağız, özgürlük mücadelesinin bir ferdi mi olacağız. Bir Selahaddin beklemeyecek, her birimiz bir Selahaddin Eyyubi olacağız. Geçtiğimiz günlerde Amerika'da bir araştırma yapıldı. Devlet 70 milyon dolar bütçe ayırarak 16 ayrı Araştırma merkeziyle bir rapor hazırladı. Raporun özeti 'İsrail sonrası Ortadoğu'. Bugün batı İsrail'in sonunun geldiğine inanıyor. Bizlerde ise ümitsizlik hâkim. İsrail'in Kudüs ve Mescid-i Aksa üzerine yaptığı planların çok azı gerçekleşebildi. Siyonist işgal devletini gözümüzde çok fazla büyütüyoruz. Bizim paramparça oluşumuzdan güç alan bir yapıyı ancak bir ve beraber olursak bertaraf edebiliriz. İsrail zelim olma-ya mahkûmdur."

Filistinliler, Özgür Kudüs'e olan inançlarını kaybetmiyorlar

Eyüpsultan Belediye Başkan Yardımcısı Zekeriya Yıldız'da yaptığı konuşmada Karikatür Yarışmasına ev sahipliği yapma imkânı sunduğu için Mirasımız Derneği'ne teşekkürlerini iletti.

Zekeriya Yıldız yaptığı konuşmada bir baba olarak El Halil Şehrinde yaşadığı hatırasını salondakilerle paylaştı; "üç sene önce Hariciyemiz nezaretinde El Halil bölgesinde iki ay kaldık. İki ay boyunca tedirgin ve ürkek durduk. Bu süre zarfında her gün haberlere olaylar yansıyor, her an her şey herçümercü gibiydi. El Halil'de babaları İsrail askerlerince öldürülmüş 5 çocuklu bir ailenin iki göz evini ziyaret ederek kardeş aile olduk ve hâla irtibatımız devam ediyor. Şartlar inanılmaz ağır ve o şartlar altında özgür bir Kudüs hayal etmek çok zor gibi görülüyordu. Ailey-le konuştuğumuzda Kudüs'ün özgür günle-

rine kavuşacağına olan inançlarını asla kaybetmediklerini gördük. Onların da selamını iletmiş olayım."

Ödül töreninde selamlama konuşması yapan ÖNDER Genel Başkanı Kamber Çal'da, Mirasımız Derneği'ne Kudüs özelinde yaptıkları çalışmalar nedeniyle teşekkürlerini iletti.

Birinci Hırvatistan, ikinci Türkiye'den

Yarışmanın Jüri Üyeliklerinin Romanya'dan Doru Axinte, Endonezya'dan Jitet Kustana, Fas'tan Naji Benaji, Suriye'den Yaser Ahmad, İran'dan Nahid Maghsoudi, Türkiye'den Murat Yılmaz ve Ahmet Altay yaptı.

Yarışmasında dereceye girenlerse şu şekilde;

1.lık ödülü:

Mojmir Mihatov (Hırvatistan)

2.lık ödülü:

Ahmet Özalp (Türkiye)

3.lık ödülü:

Ehsan Cheraghi Iranshahi (İran)

Selâhaddin Eyyubi özel ödülü:

Önder Önerbay

Abdulhamid Han özel ödülü:

Hamit Gış

Naci El Ali özel ödülü:

İrem Erekinici

Prof. Dr. Necmettin Erbakan özel ödülü:

Gülcan Yıldız

Mirasımız Derneği özel ödülü:

Esile Altunışık ■



AĞAÇ ve İMAN



Abdullah Akçay

Bizi yaratılmışlar içerisinde “Hazreti İnsan” olarak yaratıp “Eşrefi Mahlûkat” olma şerefine nail eden, insanlık âlemi içerisinde de kendisine ve Habib-i Edîb’ine iman etme bahtıyarlığına eriştiren Allah’a (c.c) Hamd-ü Senâlar olsun, Elhamdülillah.

Muhterem kardeşlerim, Allah (c.c) hayvanlar âlemi ve bitkiler âlemi gibi yarattığı her şeyi insana hizmet için yaratmıştır. **Yarattığı her şeyi insana hizmet için yaratan Allah, peki insanı niçin yaratmıştır?**

İnsanın yaratılış gayesi ikidir: Yaratana tazim etmek ve yaratılana şefkatle muamele etmek.

1. Yaratana tazim etmek: İlk önce yaratana tanımak, O’na iman etmek, O’nun emir ve yasaklarına uymakla (*yapın dediklerini yapmak, yapmayın dediklerini yapmamakla*) olur.

2. Yaratılana şefkatle muamele etmek: Yaratılan her şeyi yaratılış gayesine uygun olarak kullanmak, onların asıllarını bozmadan, kırıp dökmeden, yaratılan her şeye merhametle davranmak demektir.

Allah’a iman ilk önce O’nu tanımak, O’nu bilmekle olur. O’nu bilmek ise O’nun varlığının işaretlerini iyi okumaktan geçer. Eğer kâinata şöyle bir göz gezdirirsek, var olan her şey mutlak bir yaratıcının varlığını bize haber verir.

Örnek olarak bir ağacın oluşumunu inceleyelim. Koskoca ağacı küçücük bir çekirdeğe kodlayan, o çekirdeği toprağın altında ol-

gunlaştıran, olgunlaşan çekirdeğin patlayıp toprağı yararak yeryüzüne filiz olarak çıkmasını sağlayan kim?

Peki o filizin bir ağaca dönüşmesi, koskoca ağacın kökleri üzerinde durması, köklerden emilen suyun gövdeden geçerek dallara ulaşması(ağacın içerisine adeta bir hidrofor konulması), sonra o dallarda insanlar ve hayvanlar yesinler diye türlü türlü yemişlerin bitmesi bir tesadüf veya doğada kendi kendine olan bir olay olarak yorumlanabilir mi?

Elbette bütün bunları yaratan bir güç var. O da Allah'tır(c.c).

Ağacı bir başka açıdan okumaya çalışalım. Ağacın yaratılış gayesi nedir?

Aslında faydaları saymakla bitmez. En temel faydası ise fotosentez yoluyla havanın temizlenmesini sağlayarak insanların yaşam ihtiyacı olan oksijeni üretmektir. Ayrıca ağacın esas yaratılış gayesi ise meyve vermesi ve meyve veren ağaçların gerek insan âleminin, gerekse hayvan âleminin yiyecek ihtiyacını karşılamasıdır.

Bu olayla bağlantılı olarak hemen şu soruyu soralım: **Meyve veren ağacın vazifesi meyve vermek ise, meyve vermeyen ağacı ne yaparlar?**

Yaratılış gayesi meyve vermek olan bir ağaç eğer meyve vermiyorsa kurumuş veya aslından uzaklaşmış demektir ki, neticede meyve vermeyen ağaç kesilir ve ateşe odun olur.



Allah'a iman ilk önce O'nu tanımak, O'nu bilmekle olur. O'nu bilmek ise O'nun varlığının işaretlerini iyi okumaktan geçer.



Bu örneği neden verdim?

Kıymetli kardeşlerim İslam dini de bir ağaca benzer. Ağacın kökleri kalpteki iman demektir. Kelime-i Şehadetin "*Eşhedü En Lâ İlâhe illallah Ve Eşhedü Enne Muhammeden Abduhu Ve Rasûlühü* (Ben şahadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Ve yine şahadet ederim ki, Muhammed Aleyhisselam O'nun kulu ve Rasûlüdür.)" denilmesi, kalbin de tasdiki, şek ve şüphesiz kabulü ile iman kalbe yerleşir. Sağlam ağaç nasıl ki sağlam kök üzerinde durur ise imanının gerektirdiği amelleri yapan, imanını tehlikeye sokacak şeylerden kaçınan ve imansızlık cereyanından etkilenmeyen sağlam bir Müslüman da ancak sağlam bir iman sayesinde olur.

Ağacın gövdesi ise kalpteki imanın dışarıya tezahürüdür ki, bu da kelime-i şehadetin kalpte tasdikten sonra dil ile ağıza çıkması ve Müslümanın açık bir şekilde imanını beyan etmesi demektir.

Ağacın meyveleri ise iman eden Müslümanın amelleridir. Demek ki iman edince işimiz bitmiyor. Esas vazifemiz ondan sonra başlıyor. Çünkü iman amel etmeyi gerektirir.

Nasıl bir amel? Salih bir amel.

Yani; Cenabı hakkın rehber olarak gönderdiği Peygamber Efendimiz'in (sav) uygulayarak bize gösterdiği, içerisinde riya ve menfaatin olmadığı ihsan makamında bir amel etmek gerekir.

Yapabilir miyiz?

Yapmak için gayret göstereceğiz, biz bildiklerimizle amel edeceğiz, Allah (c.c) da bize bilmediklerimizi öğretecektir.



İslam dini de bir ağaca benzer. Ağacın kökleri kalpteki iman demektir.



Ağaç bahsi, Kuran ve Hadislerde de örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cenabı Hak Mübarek Kuran'ın İbrahim suresi 24 ve 25. ayetlerinde de ağacı bize örnek olarak vermiştir.

"(24) Allah'ın nasıl bir misal getirdiğini görmedin mi? Güzel sözü, kökü sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti.

(25) O ağaç, rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara böyle misaller getirmektedir."

(Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Kur'an Yolu)

Allah Teâlâ'nın varlığına ve birliğine imanı yani kelime-i tevhidi ifade eden "*güzel söz*", kökü yerin derinliklerine sağlam bir şekilde yerleşmiş, gövdesi ve dalları gökyüzüne doğru yükselmiş, her zaman meyve veren bir ağaca benzetilmektedir. Bu ağaç nasıl Allah'ın izniyle her zaman meyve verip faydalı oluyorsa "*kelime-i tevhid*" de tıpkı bu söz gibidir. O da müminlerin kalplerine yerleşip kökleşince onların davranışlarını etkilemekte ve imanın ürünleri, meyveleri onların üzerinde görülmektedir. Onlar Allah'a karşı kulluk görevlerini yerine getirmeye çalıştıkları gibi, ilim, irfan ve güzel işleriyle de insanlık için daima faydalı olmaya gayret ederler. Öte yandan ağacın diri kalması için nasıl sulama ve budama gibi bakıma ihtiyacı varsa kalpteki iman da böyledir. Eğer mümin faydalı ilim, güzel amel, zikir ve tefekkürle onu beslemezse o da zayıflayıp yok olabilir.

Peygamber Efendimiz (sav) bir hadisinde: "*Cömertlik, dalları dünyaya uzanan cennet ağaçlarından bir ağaçtır. Kim onun dalları*



rından birine tutunursa bu onu cennete götürür.” (Beyhâkî)

Buyurarak cömertlik mevzusunda ağacı bize örnek olarak vermiştir.

Üstad Necip Fazıl Kısakürek de aynı bahiste: “Tomurcuk derinde olmayan ağaç, odundur!” diyerek odun ile ağaç arasında ki farkın tomurcuk olduğunu çok veciz bir şekilde dile getirmiştir. Buraya kadar “eşrefi mahlukat” olarak yaratıldığımız için Allah’a hamd ettik. Niçin yaratıldığımızı kısaca özetledik. En büyük hazine olan Allah’a imanı ağaç örneği ile anlatmaya çalıştık.

Ve kendimize soracağımız son bir soru ile de yazımızı nihayete erdirelim.

Biz ne istiyoruz?

Muhterem kardeşlerim bizler Elhamdülillah Müslümanız. Müslüman olduğumuz için Müslümanca yaşamak istiyoruz.

Müslümanca yaşamak için de önümüzde hangi engeller var ise o engellerin kaldırılması için çalışıyoruz ve bütün gücümüz-

“

**Meyve vermeyen
ağaç kesilir ve ateşe
odun olur.**

”

le çalışmak zorundayız. Peki biz Müslümanlar olarak Müslümanca yaşamak için gayret ederken diğer insanların hakları ne olacak diye elbette kendi kendimize sorabiliriz. Onlar için de inancımız şudur ki, biz Müslümanca yaşamak isterken aynı zamanda tüm insanlığın saadet ve selameti için de çalışıyoruz. Bu çalışmaların tamamına Cihad (Allah yolunda mücadele) diyoruz.

Yine insanın mal emniyeti, can emniyeti, nesil emniyeti, dini yaşama özgürlüğü ve kendi

dilini kullanabilme gibi haklarının doğuştan kazanılmış haklar olduğuna, bu hakların bir insana verilmesinin lütuf değil, insanlık vazifesi olduğuna inanıyoruz.

Bizler bir yandan Müslüman olmakla onur ve şeref duyarken diğer yandan bizi birbirimize düşürmeye çalışan dahili ve harici düşmanların oyunlarına gelmemeliyiz.

Çünkü; Müslümanlar olarak farklı düşüncelere sahip olmamız bizim İslam kardeşliğimizin önüne geçemez, asla geçmemeli!...

Cenabı Hak’tan duamız odur ki: Ya Rabbi bizi “Din-i Mübin-i İslam’ı” tam manasıyla anlayan, İslam’ı en güzel şekilde yaşayan ve yaşatılması için bütün gücüyle çalışan Müslümanlardan eyle.

Hakkı Hak bilip Hakka bağlanan, batılı batıl bilip batıldan kaçınan salih kullarından eyle.

Ayasofya’nın zincirlerinin kırılıp ibadete açılmasını, Kudüs’ü Şerifin ve Mübarek Mescid-i Aksa’nın özgürlüğünü bizim ellerimizle, bize nasip eyle. Amin. ■

KIRINTILAR

Muhammed Emin Toprak

Elinde bisküvi kırıntıları ile dereye doğru koşarken hayaller beşiğinde sallandığını düşünen Mihrinaz, bir an kendine geldiğinde, dizlerinin kan içinde kaldığını, kollarında ise kaymanın etkisiyle çizikler oluştuğunu fark etti ve hemen elinde sıkı sıkı tuttuğu bisküvisine bakmak istedi. Elle tutulur bir tek o kalmıştı. Kafasını kaldırmaya çalıştığında güneşini kesen bir karaltı fark etse de içinden: *"Dizime ve kollarıma olan oldu!"* diye geçirdi. Bu karaltı, Necip'in oğlu Ebuzer'in ta kendisiydi. Çocuksu ve heyecanlı bir sesle: *"Ne yapıyorsunuz?"* der demez bizim Mihrinaz dizleri ve kolları kan içinde olduğu halde tekrar koşmaya başladı. Arkasında kocaman bisküvi kırıntıları ile koşup durdu...

Yıllar geçti, yollar geçti. Ömür geçti. Büyüdü herkes, çocuklar gelip derelerden türküler çağıladı, gurbet hepsine mesken oldu. Mihrinaz, hayallerini hep diri tutuyordu. Eğitimini tamamladı ve doktor oldu. En uzağa, köyünden bile uzak bir kasabaya aile hekimi olarak atandı. Köylü Mihrinaz için çok zor sayılmasa da hedefleri için belki de çok zor olacak bir yola tekrar koyuldu. Aklında yatalak annesi ve kardeşlerinin çaresizliği ile bavulu na yüklediği dertlerini alıp gitti bu ücra kasabaya. Hemen kendine uygun bir konut bularak bir an önce işe başlamak için elinden geleni yapıyordu. Hastalarıyla tanışıyor, bir yandan onların hastalıkları ile ilgilenirken diğer yandan da dertlerini dinliyordu.

Genellikle orta halli hastaları vardı Mihrinaz'ın. Bir gün, kasabadan çok uzak bir yerden geldiği belli olan bir aile kapıyı çaldı. İçeri girer girmez, *"Bizim kaydımız yok ama çocuğumuzun öksürükleri artık kan dolu, bize yardım edin."* diye konuşmaya çalıştılar. Mihrinaz anlamaya çalışsa da bunun farklı bir du-



rum olduğunu fark ederek aldığı yemin üzerine elinden geleni yapmaya çalıştı. Sonra onların kasabaya yerleşen mülteci bir aile olduğunu öğrenince iyice hüzünlendi Mihrinaz. Çünkü hakikatte dünyadaki herkesin bir mülteci olduğunu bilecek imana sahipti. İş çıkışı hemen onları aramak için yola koyuldu. Kasabanın en uzağında bir barakada yaşıyorlardı. Mihrinaz eve yaklaştığında Arapça bildiği için iletişime geçmek istedi. Kapının önünde çocuklar oynuyor, ane ise su kaynatıyordu. Evin elektriği, suyu, hiçbir şeyi yoktu. Mihrinaz elinden geldiğince aldığı kumanyayı kenara bırakıp içeri girdi. Hepsinin umut dolu gözlerle ona baktığını görünce heyecanlanmaya başladı. Konuştu, onlar dinledi. Onlar konuştu, Mihrinaz dinledi. Şad olup gülmek nasip olmadı Mihrinaz'a da. Annesi yatalak, kardeşleri ile bir başıyaydı. Tıpkı buradaki aile gibi... Beraber aynı ekmeği bölüştüler. Ailenin nereli olduğunu sormak isteyince gözüne duvarda asılı duran Filistin bayrağı ilişti ve gözleri dolmaya başladı.

Aradan zaman geçiyor, çocuklar büyüyor-du. Okula yazılmak için yola koyduklarında Mihrinaz yine hayallere dalıp gitmiş, bir anda okulun önünde ayağı burkulunca yere düşmüştü. Ayağa kalkar kalkmaz bir adamı yanında gördü. Adam *"Geçmiş olsun ha-*

nıme fendi." dedikten sonra Mihrinaz kafasını kaldırıp bakmadan *"Teşekkür ederim."* diyerek geçti. Sonra okula girdiklerinde Filistinli Muhammed ve Ali'nin sınıfını bulup oraya doğru yöneldiler. Mihrinaz'da tuhaf bir kalp atışı vardı bir türlü anlamıyordu. Kapıyı çaldılar içeri girerken göz göze geldiklerinde *"Tekrar geçmiş olsun."* dedi öğretmen. Mihrinaz'ın kalp atışları iyice artmaya başladı. Ona çocuklar ile alakalı bilgi verdi. Öğretmen dinleyip teşekkür ettikten sonra Mihrinaz okuldan ayrıldı. Ama heyecanı bir türlü geçmiyor. Mahzunluğu gereği kimse ile göz göze gelmiyordu.

Yine bir akşam Filistinli ailenin evine ziyarette giden Mihrinaz, Muhammed'e okulun nasıl gittiğini sorduğunda: *"Ebuzer öğretmenimiz çok iyi"* cevabına biraz şaşırılmıştı. Ertesi gün okula gidip çocukların durumu sormak istedi. Ders arasında Ebuzer öğretmen ile konuşmak için, arkası dönük halde kapının orada beklerken öğretmen Mihrinaz'a seslendi:

"Mihrinaz, bisküvi kırıntılarını halen daha topluyorum..."

Filistin bir sevdadır, imtihandır ve zordur. Ne mutlu bu sevdanın toprağına tohum olmaya... ■

KAYITBAY SEBİLİ

Ali Çiçek



“Yol” anlamındaki sebîl kelimesinin terim anlamı “fisebîlillâh” (Allah yolunda, Allah rızası için) tabirinden gelir. Türkler başlangıçta dağıtılan suya sebîl ve dağıtıldığı yere sebîlhâne demişler, zamanla “hâne” terkedilerek bugünkü şeklini almıştır. Rasûlullah’ın (sav) sadaka-i câriye olarak insanların su ihtiyaçlarını gidermek üzere havuz, sarnıç vb. hayırların yaptırılmasını tavsiye etmelerinden dolayı Müslümanlar sebîl vakfetmeye büyük önem vermiştir. Bu hassasiyet, İslâm mimarisinin estetik açıdan müstesna yapılarının inşa edilmesine vesile olmuştur. En nadide örneklerine İstanbul’da rastladığımız sebîllerin farklı İslâm şehirlerindeki varlıkları da incelenmeye değer bir konudur.

Kudüs-ü Şerîf’teki Kayitbay Sebîlî’nin ise bunların içinde hususi bir yeri vardır.

Kudüs şehir tarihinde 1253’de başlayan Memlûkler Dönemi şehrin imar ve inşası adına oldukça yoğun geçmiştir. Bu dönemde Mescid-i Aksa’daki birçok yapı elden geçirilerek onarılmış ve yeni eserler ortaya konmuştur. Kudüs’te Osmanlı hâkimiyeti sağlanmadan evvel son Memlûk sultanlarından Kayitbay, Kudüs ve Mescid-i Aksa’ya ayrı bir özen göstermiştir. Ayrıca mevcut medrese ve mescid gibi yapıların onarımına epeyce emek vermiştir. Kendisinden önceki sultanlardan El-Melikü’l-Eşref İnal tarafından 1456’da yaptırılan, fakat kısa zaman içinde kuyudan yukarıda kalan kısmı neredeyse ta-



Kudüs’te Osmanlı hâkimiyeti sağlanmadan evvel son Memlûk sultanlarından Kayitbay, Kudüs ve Mescid-i Aksa’ya ayrı bir özen göstermiştir.



“

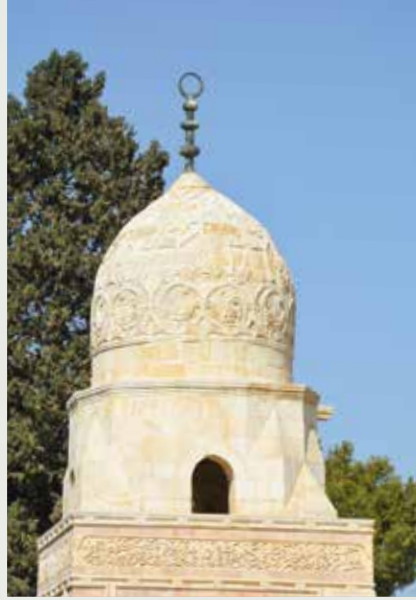
**Kayıtbay Sebili,
mermer ve kare
zemin üzerine renkli
taşlarla inşa edilmiş,
İslâm sanatının ince
işçiliklerini ihtiva eden
motiflerin yer aldığı
arabesk oyma bir taş
kubbe ile örtülmüştür.**

”

mamen yıkılan ve bugün kendi adıyla anılan abidevi su sebilini ise 1482 yılında yeniden inşa ettirmiş, Mescid-i Aksa'ya yolu düşecek Müslümanların hizmetine sunmuştur.

Mescid-i Aksa'nın batı yönünde, Kubbet'üs-Sahra'ya çıkan merdivenlerin yanında ve külliye'nin ana giriş kapısı olan Pamukçular Kapısı'nın hemen karşısında yer alan sebil, Memlük taş işçiliğinin bir şaheseridir. Kayıtbay Sebili, mermer ve kare zemin üzerine renkli taşlarla inşa edilmiş, İslâm sanatının ince işçiliklerini ihtiva eden motiflerin yer aldığı arabesk oyma bir taş kubbe ile örtülmüştür. Sebil iki kattan oluşmakta; zeminde su kuyusu, üst katta ise su tutma odası bulunmaktadır. Güney, kuzey ve batı cephelerinde üç çeşme; doğu cephesinde de küçük bir kapı yer almaktadır. Sebil, doğu-batı istikametini gösteren alemiyle 13 metre yüksekliğindedir.

Kaidenin üst kısmındaki kuşak kitabesinde İnsan Sûresi 5-9. âyetler ile bu eserin El-Melikü'l-Eşref İnal tarafından inşa edildiği ve sonraki dönemlerde tamir edilişleri kaydedilmiştir. Sebilin kubbe kasnağının hemen altında yer alan kare gövdenin üzerini dolayan yazı kuşağı ise II. Abdülhamid Han dönemi tamirinden kalmadır. Kudüs-ü Şerif'e büyük yatırımlar yapan



II. Abdülhamid Han 1882'de sebili baştan sona tamir ettirerek etrafını güzel bir kitabe ile çevirmiştir. Bu sebeple, Hamidiye Sebili olarak da bilinen yapının kitabesinin bir bölümünde “Bu sebili büyük halife, fehmetli padişah Âl-i Osman'dan Gazi Sultan Abdülmecid Han'ın oğlu Gazi Sultan Abdülhamid Han yenilemiştir. Allah mülkünü aziz etsin...” ifadesi yer alır.

Yüzyıllar boyunca vazifesini ifa eden sebilin içinde görevli iki kişi yer alır, susayanlara su ikram eder ve içenler vakıf sahibine dua ederlerdi. Bayram ve kandil günlerinde, bu sebilde su yerine şerbet ikram edilirdi. Sebilin içerisine 90'lı yıllarda kurulan soğutma

“

**Sebil iki kattan
oluşmakta; zeminde
su kuyusu, üst katta
ise su tutma odası
bulunmaktadır.**

”

“

**Sebilin kubbe
kasnağının hemen
altında yer alan kare
gövdenin üzerini
dolayan yazı kuşağı
ise II. Abdülhamid Han
dönemi tamirinden
kalmadır. Kudüs-ü
Şerif'e büyük yatırımlar
yapan II. Abdülhamid
Han 1882'de sebili
baştan sona tamir
ettirerek etrafını
güzel bir kitabe ile
çevirmiştir.**

”

sistemi sayesinde, sıcaklığın epeyce yükseldiği yaz aylarında bile Mescid-i Aksa'ya gelen ziyaretçilerin soğuk sudan istifade etmesi sağlanıyor.

İyiler ise içine güzel koku katılmış bir kadehten içecekler. Bir su kaynağı ki Allah'ın has kulları istedikleri yerlere akıtarak ondan bol bol içerler. Onlar, verdikleri sözü yerine getirirler ve dehşeti her yerde hissedilen bir günden korkarlar. Onlar, kendileri sevip istedikleri halde yoksula, yetime ve esire de yemek verirler. (Ve şöyle derler:) “Biz sizi Allah rızası için doyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz.” (İnsan Sûresi 5-9. Âyetler)



“

**Sebil, doğu-batı
istikametini gösteren
alemiyle 13 metre
yüksekliğindedir.**

”

Biri Tarsus ve Adana'yı işgal eden, diğeri Malatya önlerine gelen iki Osmanlı ordusuyla Memlük orduları arasında başlayan savaşlar 1490 yılına kadar sürdü. Çukurova'da cereyan eden savaşlarda üstün gelen taraf genellikle Memlükler oldu. Bu başarılarına rağmen Kayıtbay, askerî ihtiyaçları temin hususunda karşılaştığı zorluklar sebebiyle barış için Tunus Hafsî Sultanı başta olmak üzere bazı hükümdarların aracılığına başvurdu. Sonuçta Osmanlılar ile on beş yıl süreli bir barış imzalandı (1491). Saltanatının son yıllarını savaşı geçiren Kayıtbay 1496'da vefat etti. Kaynaklarda âdil, cesur, ileri görüşlü, ilme ve ilim adamlarına değer veren bir hükümdar olarak tanıtılan Kayıtbay pek çok imar hareketinde bulunmuştur. Mısır, Hicaz ve Suriye'de pek çok cami, medrese, tekke, köprü ve kale inşa ettirmiştir. Yaptırdığı eserler arasında özellikle türbesinin de içinde bulunduğu Kahire kapısındaki külliye en tanınmış olanıdır. Bu külliye, İslâm mimarisinin en güzel örneklerinden sayılır.

İslâm Tarihi'nde önemli bir yeri olan Sultan Kayıtbay, Fâtih döneminden başlayarak uzun bir süre Osmanlılarla mücadele etti. Fâtih'in hac güzergâhındaki su yollarının bakımı ve yeni havuzlar inşa etme teklifinin El-Melikü'l-Eşref İnal tarafından reddedilmesi yüzünden başlayan gerginlik, Karamanoğulları ve Dulkadiroğullarına Bey tayini ve bu devletleri nüfuzları altına alma mücadelesiyle dolaylı da olsa çatışmaya dönüşmüştü. Fâtih'in vefatı Osmanlı-Memlük savaşını bir süre ertelese de Sultan Kayıtbay II. Bayezid'de önemli bir tehdit olarak görüyordu. Kayıtbay'ın II. Bayezid'e karşı taht mücadelesi veren Cem Sultan'ı ülkesine kabul etmesi iki devleti yeniden savaşın eşiğine getirdi. Bu sırada II. Bayezid'in kayınpederi olan Dulkadirli Beyi Alâüddevle Memlükler'in elindeki Malatya'yı kuşattı ve Kayıtbay'ın kendisine karşı gönderdiği kuvvetleri bozguna uğrattı (1484).

Kaynaklar:

- 1) TDV İslam Ansiklopedisi, Sebil, Memlükçüler, Kayıtbay Maddeleri
- 2) Kudüs ve Akse, Bünyamin Erul, DİB Yayınları
- 3) Ortadoğu'nun Kalbi Kudüs, Soner Demirsoy & Mustafa Usta, Çamlıca Basın Yayın

KUDÜS'E FİDAN AKSÂ'YA KANDİL OL



Zeytin ve zeytinyağı Filistin'in tamamında olduğu gibi Kudüs ve civarında yaşayan Müslümanlar için de önemli bir geçim kaynağıdır. Ancak Siyonistler göçe zorlamak amacıyla Müslümanların evlerine ve arazilerine zarar veriyorlar. Müslümanların ana geçim kaynaklarından biri olan zeytin ağaçlarını keserek veya yakarak yok etmeye çalışıyorlar.

Ayrıca topraklarını terk etmemekte direnen Filistinli Müslümanlar için tek zorluk bununla da kalmıyor. Haksız gerekçelerle bazen evleri yıkılıyor, bazen arazilerine el konuluyor, bazen de yüksek vergi borçları nedeniyle ticarethanelerini kapatmak zorunda kalıyorlar.

Bunların yanı sıra işgal mahkemelerinin hukuk tanımayan kararları ile tutuklanan ve aylarca hapis yatan veya kendisinden hiç haber alınmayan babalar, anneler ve çocukların hikâyeleri artık Dünya kamu-

oyunda tepki çekmiyor. Tüm bunlarla birlikte geçim sıkıntısı da had safhaya ulaşmış durumda.

Mirasımız Derneği hem ailelerin geçimine yardımcı olmak hem de yok olan zeytin ağaçlarının yerine yenilerini yetiştirerek işgalcilerin sebep olduğu tahribatı onarmak için "Kudüs'e Fidan Aksâ'ya Kandil Ol" sloganı ile "Zeytin Fidanı Dikim Projesi" başlattı. Bireysel bağışçılardan yanı sıra çeşitli sivil toplum kuruluşları ve gönüllü gruplar da projeye destek oluyorlar. Fidan dikimleri Mart ayına kadar devam edecek.

Fidan bağışı yapmak isteyenler derneğin resmi web sitesi mirasimiz.org.tr üzerinden online bağış sistemini kullanabilir veya banka hesap numaralarını alarak havale veya eft yapmak suretiyle bağışta bulunabilirler. ■

Ağaçlar ve Medeniyetler



Şeyma Çiçek



dem Peygamber'in ilk imtihanı neticesinde Dünya'ya yolculuğu bir ağaç ile başladı ve insan ile ağacın hikayesi hala devam etmektedir. Ya-

sak ağacın meyvesine dokunduktan sonra cennetten ayrılan Âdem Peygamber muvakkaten Dünya'ya göçtü. Halbuki ilk insan, cennette türlü türlü nimete sahipti. Öte yandan iblisin Adem'i ağaca yaklaş-

tırmak için çok akli delilleri vardı. Sonunda iblis, Allah'ın adını anarak insanı kandırdı. Hz. Âdem, bir kimsenin Allah adı ile hıyanet edebileceğini fıtraten bilmiyordu ve hataya düştü. Hatasını anlayınca hemen



Kur'an-ı Kerîm'de özellikle zeytin, incir ve hurma, üzüm ve nar ile ilgili ayetler yer alır. Bu ayetlerin sonunda geçen; "Düşünen bir kavim için bunda ibretler vardır" ifadesi ise muhakkak boşuna değildir. Yaratılan her bir canlı üzerinde düşünmek ve ibret almak kâinat kitabını okumak manasına gelir.



Rabbine sığındı. Bu vakitten sonra artık insanın aklı ve mantığı, Dünya yolculuğunda hem yol göstericisi hem de bir imtihan vesilesi olacaktı. Mukadder ömür bitince insan yeniden aslî vatanına hicret edecek. Hakikatte ise herkesin hicreti, kendi talebine doğru bir göçüş olacak.

Hayatta çoğu zaman önümüze bu iki yol çıkıyor. Hatasını bilen ve teslim olarak ümit ile hayata tutunan Hz. Âdem'in yolu ve hatasını başka hatalar ile çoğaltan, azgınlaşan, Allah adını anarak kandıran veya demokrasi getireceğiz derken bertaraf eden bozguncu iblisin yolu... Haddi aşmak, hayata uzanan kökleri sökmek atmak, insanın varlığını tehdit etmek ve toprağından koparmak arzusu, günümüz iblislerinin de en bariz yöntemidir.

Bu tehlide ve zorluğa rağmen ilahi buy-

rukdan güç alan insan; o sarsılmaz güce dayandığı ölçüde adaletli medeniyetler inşa edebilmiştir. Dünya sahnesinde sayısı bilinmeyen çeşitli ülkeler, şehirler kurulmuş olsa da sadece bazıları daha derinlere köklenerek yüzyıllarca varlığını sürdürmüştür. Bugün Antik Yunan, Mısır, Roma, Hint, İran, Osmanlı gibi medeniyet havzalarında kurulan devletler, aynı topraklarda yaşamış eski uygarlıkların izlerine şahit olmaktadır. Yeryüzü bu bakımdan taşı, toprağı ve kalıntıları ile bir uygarlıklar müzesi olarak yaşayanlara ibret vesikasıdır. Son merhalede insanlığın ortak değeri olan medeniyet ağacı, Son Peygamber Hz. Muhammed'in (sav) mührü ile erişebileceği en mükemmel noktaya kadar boy vermiş ve kıyamete kadar meyve vermeye devam edecektir.

Kur'an-ı Kerîm'de özellikle zeytin, incir ve hurma, üzüm ve nar ile ilgili ayetler yer alır. Bu ayetlerin sonunda geçen; "Düşünen bir kavim için bunda ibretler vardır" ifadesi ise muhakkak boşuna değildir. Yaratılan her bir canlı üzerinde düşünmek ve ibret almak kâinat kitabını okumak manasına gelir.

Ağaçlar ile diğer canlıların arasında hemen görünmeyen derin bir bağı görebildiğimizde bize ders verebilecek mükemmel bir uyuma şahit oluruz. İnsanın yaratılış maddesi olan topraktan beslenen ağaç, dalında meyvesini sunarken teslimiyet sahibi bir hizmetkardır. Şifa kaynağı birçok ilacın ve günlük hayatta lazım olan eşyaların en doğal kaynağıdır. Hepsinden öte, çoğu medeniyette ebedilik ve ululuk simgesidir; sükûtun azametli dilidir. Bu canlılar, gerçekte göründükleri kadar sessiz ve kimsesiz de değildir. Her ağacın farklı özellikleri olduğunu, belli davranışlar gösterdiğini artık bilimsel olarak yeni araştırmalardan öğreniyoruz. Ağaçlar ve özellikle de doğal ormanlar; tıpkı sosyal olarak dengeli ve dayanışma içinde yaşayan, birbirlerinin hakkına girmeden, kendi aralarında kökler vasıtası ile iletişim kurarak büyürler ve hem toprağa hem de birbirlerine tutunurlar. Eğer böcek istilası vb. herhangi bir tehlike söz konusu ise aralarında haberleşirler ve tehlikeyi kovucu çeşitli savunma mekanizmaları geliştirirler. Yi-



Ağaç, çoğu medeniyette ebedilik ve ululuk simgesidir; sükûtun azametli dilidir.



ne kendi aralarında hasta ve daha zayıf bir ağaç varsa onu kökler yoluyla beslerler. Aksi takdirde ormanda bazı ağaçların çürümesi tüm orman ekosistemini olumsuz etkiler; hepsinin bir arada Güneş'e ve rüzgâra dayanabilmesine engel olur. Demek ki ağaçlar kendi içinde bizim görmediğimiz bir ağ ile birbirlerine bağlıdır ve kendilerine has, dayanışmaya dayalı bir sosyal hayatları vardır.

İbn Haldun'a dayandırılan bir söze göre, coğrafya kaderdir. Elbette coğrafya ile o bölgede yaşayan insanlar arasında organik bağ ve özel bir rabita oluşur. Topra-



Türk kültüründe ağaçlara; yerin altına uzanan kökleri, yerin üzerine ve gökyüzüne ulaşan dalları ile üç alemde bütün olarak bulunabilen bir varlık olması sebebiyle metafizik bir değer atfedilmiştir.



ğımıza özgü bitki, hayvan, iklim türü bizi doğrudan etkiler. Çocukken tırmadığımız, salıncak kurduğumuz, büyüdüğümüzde meyvesini özenle topladığımız ağaçlar bize yerleşik hayatın ve bir yurda sahip olmanın güvenini telkin eder. Öte yandan her coğrafyanın insanı o topraklara özgü imtihanlar ile sınanırken bazıları verimli toprakların içine doğar, bazıları kendine yeni yurtlar arar. Mesela, Avrupa yüzyıllardır yaşlı ve verimsiz toprakları ile geçinmek zorunda kalmıştır. Mezopotamya, Akdeniz ve Anadolu ise verimli toprakları sebebiyle çoğunlukla mücadelenin ve çatışmaların merkezi olmuştur. Nitekim en verimli ağaçların; zeytin ve incirin bu bölgelerde yetiştirilmesi boşuna değildir.

Türk kültüründe ağaçlara; yerin altına uzanan kökleri, yerin üzerine ve gökyüzüne ulaşan dalları ile üç alemde bütün olarak bulunabilen bir varlık olması sebebiyle metafizik bir değer atfedilmiştir. Nitekim Orhun Yazıtlarında ağaçların kutsiyetinden bahsedilir. Ayrıca Yaratılış Destanı'nda dokuz dallı bir ağacın dalları altında dokuz insanın büyüüp gelişmesi anlatılır. Günümüzde genel manada dokuz çeşit insan karakteri olduğundan hareketle yapılan

çalışmalar ağaç metaforu ile düşünülünce bu standadaki mesaj oldukça anlamlı görünüyor. Yine kadim Türk kültüründe İslam öncesi dönemlerde bile mezarlarda ağaç dikme geleneği vardır. Böylece öldükten sonra bir ahiret hayatı inancı olduğu ve ebedilik arzusu dikilen ağaç üzerinden temsil edilir. Mezarlıklarda özellikle tercih sebebi olan servi ağacı, yanlara doğru köklerini çok salmadığı ve dik bir şekilde derine indiği için ölüyü rahatsız etmediği varsayılır. Necip Fazıl'ın "Canım İstanbul" isimli şiirinde "Servi, endamlı servi, ahirete perdelik..." diye bahsettiği servinin yukarı ve aşağı elif gibi dikey bir büyüme kaydetmesi vahdetin, dosdoğru oluşun; yaprak dökmemesi ise dirayetin sembolüdür. Genellikle mezarlık ağacı olarak bilinse de duruşu ile servi, bir nöbetçi misali eski İstanbul'u süsleyen en güzel ağaçlardan biridir. Ayrıca kayın ağacı, eskiden beri kültürümüzde sağlamlığı bakımından hayat ağacı olarak nitelendirilir. Zira günlük yaşamda kullanılan ok, yay, çadır direği, yemek kabı gibi birçok eşya kayından yapılır. Günlük dilde kullanılan kayın-valide, kayın-birader gibi isimlendirmeler de yine bu ağaçtan esinlenerek söylenegelmiştir. Demek ki ağaçların ve içinde yaşanan doğanın kültürün görünen biçimlerine etkisi olmaktadır. Bunun en nadide örneklerinden biri de mezar taşlarına işlenen hayat ağacı figürleridir. Bu motifler bolluk-bereket manasına geldiği gibi, meyveli ağaç motifleri de yaşamında eser vermiş olan kimselerin mezar taşını süslemektedir. Bazı tarihi yapılarda rastladığımız hayat ağacı ve nar motifleri bereket, ebedilik ve tevhide (çoklukta birlik) sembolize etmektedir.⁽¹⁾

Çınar ağacı da Osmanlı Medeniyetinde hükümlü, sahiplik ve kalıcılığın sembolüdür. Bu yüzden fethedilen yerlere ilk olarak çeşme ile birlikte çınar ağacı diki- lir. Bugün birçok semt meydanında bulunan çınar ağaçları, tüm ihtişamıyla sanki o beldenin bekçisiymiş gibi canlılığını korumaktadır. Osmanlı coğrafyasının birçok yerinde metrelerce genişliğe ulaşmış çınar ağaçlarına hala rastlayabiliriz. Tarihimizde önemli bir yeri olan çınar, Osman Gazi'ye devlet müjdesi verilen rüyasında da yer almıştır. Osman Gazi bir gün Şeyh Edebâ-

li'nin evinde sabaha doğru uykuya daldığı esnada rüyasında özetle; Şeyh Edebâli'nin gönlünden çıkan bir hilalin büyüyerek dolunaya dönüştüğünü, sonra Osman Gazi'nin göğsüne girerek ve oradan bir ağacın yeşerdiğini ve bu ağacın tüm Dünya'ya yayıldığını, dallarının altında insanların mutlu olduğunu görür. Bu rüya tüm ayrıntıları ile kurulacak olan Osmanlı Devleti'ni temsil etmektedir.

İslam Medeniyetinde ağaç kutsaldır ve savaş zamanında dahi kesilmesi, bitkilere, doğaya zarar verilmesi kadın, çocuk ve yaşlılara zarar vermek ile bir tutulmuştur. Hatta ağacın canlı bir şahit olduğuna en büyük delil Peygamber Efendimiz ile ağaçlar arasında geçen hadiselerdir. Efendimiz (sav) yeri geldiğinde ağacı şahit göstermiş, yeri geldiğinde kökleri ile yere tutunmuş olan ağacı yanına çağırarak, ağaçlarla selamlaşmıştır. Peygamber mucizeleri inanmayanlara Allah'ın (c.c) kudretini izhar etmek, imanı zayıfların imanını tazelemek olduğu kadar imanlı olanların da bu hadise üzerine düşünmelerini ve ibret almalarını sağlamak içindir.

Peki ağaçlar hissederler mi? Yeni araştırmalara göre ağaçlar ve bitkiler etrafında yaşanan olaylardan etkileniyor. Ağaçları ile sevgi bağı kuran bahçe sahiplerinin ölümünde ağaçların kuruduğu vakidir. Bu bağın en güzel örneği ise ağlayan hurma kütüğüdür. Peygamber Efendimiz'in (sav) üzerine çıkarak hutbe okuduğu hurma ağacından bir kütük vardı. Hutbe için üç basamaklı bir minber yapılmasından önce Efendimiz (sav) ona dayanarak hutbe okuyordu. Birçok sahabenin şahit olduğu mucizeye göre hurma kütüğü yeni minber yapıldıktan sonra Efendimiz'den (sav) ayrılığı yüzünden yavrusundan ayrılmış bir deve sesi gibi inlemeler çıkardı. Cenâb-ı Peygamber minberden inerek kütüğü okşadığında ise sustu.⁽²⁾

Hicaz bölgesinin bereketli ağacı olması hasebiyle hurma, eskiden beri Harem-i Şerif'te zemzem ile birlikte istifade edilen mübarek bir besindir. Kuran'ı Kerim'de anlatılan kıssada, Hz. Meryem'in Hz. İsa'nın doğumundaki zor anlarında dayandığı ve meyvesinden faydalandığı ağaç Hurma



“

İncir ve zeytin eski birçok medeniyette kesilmesi yasak olan ağaçlardandır.

”

ağacıdır. (Meryem Suresi: 25) Halk arasındaki bir inanışa göre, insan topraktan yaratılırken elenen toprağın ayrılan kısmıyla hurma ağacı yaratılmış derler. Bu sebeple hurma insana hem çok faydalı hem de yakın görülür.

"İncir ve zeytine and olsun", (Tîn Suresi, 1)

İncir ve zeytin eski birçok medeniyette kesilmesi yasak olan ağaçlardandır. Ehlileştirilmiş en eski ağaçlardan biri olan incirin ana vatanı Suriye ve Filistin olsa da sonradan Anadolu'ya da gelmiştir. M.Ö. 9000'lere dayanan incir fosilleri bulunmuştur ve yaklaşık 4800 yıl evvelki Sümer Kral tabletlerinde incirden bahsedilmektedir. Kuru muş lavların arasında ilk yetişebilen ağaç olan incir, ağaçlandırma işlemlerinde diğer çeşitlerden önce dikilirse ormanın gelişmesini hızlandırır. Yüzlerce çeşit canlı incirden istifade eder ve kendi belli başlı bir ekosisteme sahiptir. İncir verimlilik, bilge-

lik, bereket; dallarındaki süt ve incir çekirdeklerinin çokluğu sebebiyle doğurganlık gibi manaları sembolize eder. Ayrıca içinde bir tane çekirdek olmayan, sayılamayacak kadar küçük çekirdekçikleri olan bir meyve olduğu için cennet meyvesi olarak da tanımlanmıştır.

İncir, metruk yapıları doğal olarak kaplayan bir ağaçtır. Bu bakımından bazen tarihi dokuyu bu şekilde korur. Eski İstanbul'da surlarda ve harabelerde inatla büyüyen incirlerden bahsedilir. Hindistan Indus Vadisi'ndeki yok olan medeniyetlerin kalıntıları da incirler tarafından sarılmıştır. Bölgede yetişen Hint inciri ise normal incir ağacının oldukça büyük bir halidir ve iktidar sembolü olarak bilinir. Doğu kültüründe kutsal sayılan bilge insan Buda'nın, gölgesinde mutlak bir aydınlanmaya erdiği rivayet edilen Bodhi ağacının yine bir çeşit Hint inciri olduğu söylenir. Halk arasındaki yaygın kanaate göre incir ağacı, ilk insana giyecek olarak yaprağını sunan ağaçtır ve inciri kesmek veya yakmak uğursuzluk getirir.

Zeytinin ise birçok uygarlıkta devamlılığın, ebediliğin sembolü olarak özel bir yeri vardır. Hiçbir ağaca insanlık tarihinde bu kadar kutsiyet atfedilmemiştir. Antik Yunanda zeytinin tanrıların bir hediyesi olduğu inancı hakimdir. Uzun yıllar meyve vererek yaşayabilen ve dayanıklı bir ağaç olan zeytinin meyvesi vücudun hem içine hem dışına yararlıdır. Antik Yunan döneminde zeytin belli bir uzunluktan fazla budanamazdı ve ağacını tamamen kesmenin cezası ise ölümdü. Kutsal zeytin ağaçlarının zeytinini toplamak ancak Yaşlılar Meclisi göreviydi. Sonrasında bu kutsal yağ, geleneksel oyunlarda galip gelen yarışmacılara ödül olarak takdim edilirdi. Zeytinyağı paranın icadından evvel sıvı altın olarak nitelendirilirdi.

Dini referanslardaki rivayetlere göre büyük tufandan sonra Hz. Nuh, yeryüzünden suların çekilip çekilmediğini anlamak için bir güvercini salar, güvercin ağzında bir zeytin dalı ile gemiye döner. Böylece tufanın bittiğini anlamış olur. Ayrıca bu hikâye zeytinin sert iklim şartlarına karşı dayanıklılığını ifade eder ve zeytin ümidin, ba-



rışın, ölümsüzlüğün de simgesi olur. Aynı sebeple Hristiyan Süryanilere göre zeytin ağacı, herkesi korkutan soğuk mevsimlerde bile yapraklarını dökmeyi için inançlarına sıkı sıkıya bağlı olan (İslam'a göre muttaki) insanlara benzer.

Günümüzde Mescidi Akse'nin 144 dönümlük arazisinde yetişen, şahit zeytin ağaçlarının yağları bugün Kudüs'ün yerli fakirlerine dağıtılmaktadır. Dışarıdan isteyenlere satılmayan bu vakıf ağaçlar Kudüs'ü bekleyen ve fakirlikle mücadele eden ailelerin hakkıdır.⁽³⁾ Zeytin ağacının ilk ekimi 8000 yıl veya daha öncesine dayandığı rivayet edilse de ilk hasadın MÖ 3000'li yıllarda Kudüs'te olduğu rivayet ediliyor. Ayrıca hala ürün verebilen en eski ağacın Filistin'de utanç duvarının yakınında bulunan 5 bin yıllık zeytin ağacı olduğu söyleniyor.⁽⁴⁾

Bugün batılı bilim insanlarının usanmadan yaptığı çeşitli deneyler ormanlarda mucizevi olayların yaşandığını bize gösteriyor. Öyleyse ağaçlar gerçekten toplu halde yaşıyor, unutmuyor, sessiz ve savunmasız görünüyor ama hayata şahitlik ediyor. İşte bu ağaçların her biri kendisine ve toprağında yaşananlara şahitlik edeceğini bildiğimiz halde; meyve veren ağaçların yaşamına bilerek isteyerek kast etmek, belli bir coğrafyada yaşayan insanların geçim kaynağı olan ağaçları sökmek, yakmak hangi insanlığın tezahürüdür?⁽⁵⁾



Bugün batılı bilim insanlarının usanmadan yaptığı çeşitli deneyler, ormanlarda mucizevi olayların yaşandığını bize gösteriyor.



Son olarak Amerika kıtasında bulunan Sekoya ağaçlarını ele alalım. Büyüklük olarak oldukça muazzam ve güçlü olan bu ağaçlar binlerce yıl yaşayabilir ve 120 metre kadar büyüyebilir. Bununla beraber tam olarak Amerika'nın kendi medeniyet tasavvurunun vücut bulmuş hali gibidir. Sekoya, çok güçlü olmasına rağmen kökleri derine inmez, yanlara doğru yayılmacıdır. Bu sebeple etrafında başka ağaçlardan hazzetmez. Sekoyanın yaşayabilmesi için etrafındaki diğer ağaçların ölmesi gerekmektedir. Ayrıca orman yangınlarına oldukça dirençli olan Sekoya için orman yangını bile bir fırsattır. Çünkü etrafındaki ağaçlar köklerinin güneş almasını engellediği için bir orman yangınında kendisi kolay kolay tutuşmaz, fakat etrafında yanan ağaçların küllerini mineral olarak kullanır.

İşte bu ağaç hikayesi binlerce yıldır böyledir. İnsanoğlu her devirde, yasak meyveye dokunduğu sürece saf iyilikten mahrum kalmaya mahkumdur. İblis'in suflerini tanıyıp daimi bir pişmanlık içinde ilahi buyruk üzere yol aldığı zaman ise Dünya'da ve paralel olarak Ahiret'te meyveler yetiştirip derinlere kök salabilir. **Esasen, değil mi ki herkes kendi hayat ağacını Dünya'da yetiştirir, öyle de bazıları Cennet ağacı olan Tuba'ya, bazıları Zakkum'unu burada büyütür.** Bazıları kendi ateşine odun taşır, bazıları da konuşurken güzel bir ağaç diker ki; "...güzel bir söz, kökü sağlam, dalları yük-

selen bir ağaç gibidir." (İbrahim Suresi, 24)

İşgalci zihniyet, bugün mübarek topraklarda zeytin ağaçlarını keserken kendi geleceğini tehlikeye attığının farkında değildir. Çünkü ağaçlar canlıdır, unutmaz, kökler her daim iletişim halindedir. Bu hayatta iki tür insan vardır; ağaç dikenler ve ağaçlara göz dikenler... İddiası yeterince hakkaniyetli olmayan her zihniyet yakıp yıktıktan sonra yıkılmaya mahkumdur, zeytin ağaçları da elbette bu tarihi gerçekliğe en canlı şahitlerden olacaktır. Tüm Dünya'da yapılan bütün zulüm ve bozgunculuklara rağmen Allah'ın Nur'unu kim söndürebilir?

"Allah göklerin ve yerin nuru'dur. O'nun nurunun temsili şudur: Duvarda bir hücre; içinde bir kandil, kandilde bir cam fanus içinde. Fanus, sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile neredeyse aydınlatacaktır. Nur üstüne Nur. Allah dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah insanlar için misaller verir. Allah her şeyi hakkıyla bilendir." (Nur Suresi, 24-35) ■

Dipnotlar:

1) Sivas'taki Gök Medrese, Divriği Ulu Camii, Erzurum Çifte Minareli Medrese, İshakpaşa Sarayı'nda hayat ağacı motifleri görülebilir.

2) Buhârî, Menâkıb, 25; Tirmizî, Menâkıb, 9

3) <https://haberkudus.com/page/aksa-nin-zeytin-yaglari-sadece-fakirlere-/12195>

4) <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/5-bin-yillik-zeytin-agaci-filistinde-igale-meydan-okuyor/1303751>

5) <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-igal-al-tindaki-filistin-topraklarinda-2-5-milyon-agac-soktu/1528125>

Kaynaklar:

■ Ağaçların Gizli Yaşamı, Peter Wohlleben, Kitapkurdu Yayıncılık

■ Barışın ve Devamlılığın Sembolü Zeytin, Dr. Mehmet Kahyaoğlu, Metro Gastro 63. sayı

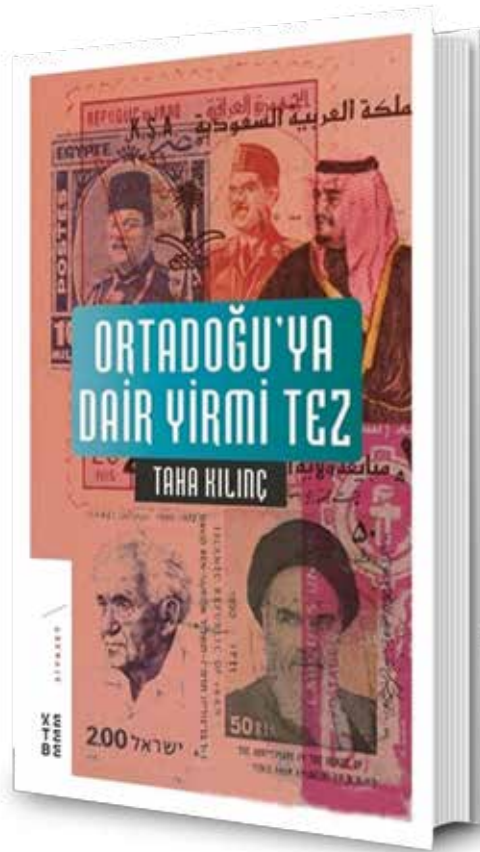
■ İstanbul'da Yaşama Sanatı, A. Halûk Dursun, Ötüken Yayınları

■ Türk Mitolojisinde Hayat Ağacı Sembolizmi, Turgay Özfiliz, 2017, Akdeniz Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü

■ Türk Kültüründe Ağacın Düşünsel ve Toplumsal Bağlamı, Kâmil Şahin & Salih Toprak, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Nisan 2016

Orta Doğu'ya Dair Yirmi Tez

Yazar: Taha Kılınç



2. Baskı

Baskı Yılı: 2019

Dili: Türkçe

Yayınevi: Ketebe Yayınları

Kudüs'ü elinde tutan dünyayı elinde tutar mı? İsrail kendi iç çekişmeleri sebebiyle mi yıkılacaktır? Kudüs'te iki devletli çözüm mümkün değil midir? Orta Doğu tam olarak neresidir? Bölgede siyaseti gerçekten İngiltere mi yönlendirmektedir? Arap dünyasının bel kemiği Mısır mıdır? İran halkı gerçekte Batı düşmanı değil midir?

Dünya'nın merkezi çatışmalarının geçtiği en önemli bölge olan Orta Doğu'yu daha gerçekçi ve makul bir gözle tanımak, ancak bölge ile ilgili uzun yıllardır birebir münasebeti ve tecrübesi olan makul kimselerin fikirlerini okumakla mümkün olabilir. Bu kitapta Taha Kılınç, bölgeye dair şimdiye dek yaptığı çalışmalar münasebetiyle elde ettiği birikimi kullanarak yıllardır dillendirilen bazı söylemleri genel tezler halinde sistematik olarak ele alıyor.

Türkiye'nin doğrudan ilişkisi olan Orta Doğu coğrafyası ile ilgili yıllardır tartışılan bu meseleler, bilgi ağırlıklı olmasına rağmen akıcı bir üslup ile somut örnekler üzerinden aktarılıyor.

Orta Doğu'ya Dair Yirmi Tez, bu alana meraklı olan özellikle genç araştırmacıların derinlikli bilgi edinmeden evvel, coğrafyanın iç dinamikleri ile ilgili genel kültür sahibi olmak için okuyabilecekleri giriş eserlerinden biri olarak düşünülebilir.

Mimar Kemaleddin Bey ve Mescid-i Akse Restorasyonları

Ömer Faruk Demirkan - Sena Belviranlı

Osmanlı Mimarisi denilince zihinlere ilk önce Mimar Sinan ve imparatorluğun dört bir yanındaki eserleri gelir. İslam Sanat Tarihi için önemli bir eşik olan Sinan'dan sonra da ismi çok bilinmeyen ve maalesef Sinan'ın gölgesinde kalan Türk mimarlar yetişmiştir. Mimar Kemaleddin Bey bu mimarlardan sadece biridir. Bu yazıda Kemaleddin Bey'in tercüme-i halinin bir hulasası ve Mescid-i Akse'daki çalışmalarından bahsedeceğiz.

Kemaleddin Bey, 1870 yılında, İstanbul'da bir deniz yarbayı olan Ali Bey'in oğlu olarak dünyaya gelir. Eğitimine İbrahim Ağa Mekteb-i İbtidaisi'nde başlar ve babasının Girit'e tayini ile orada devam eder. 1882'de İstanbul'a geri döner, ortaöğretimini tamamlayıp 1887'de Hendese-i Mülkiye Mektebi'ne girer. Burada öğretim kadrosunda bulunan ve 19.Yüzyıl Osmanlı Mimarlık Tarihi için önemli bir fail olan Alman Prof. Jasmund'tan dersler alır ve 1891'de mezun olduktan sonra da onun asistanlığına atanır. Mektepteki görevinin yanı sıra özel bir mimarlık ofisi açarak mimari faaliyetlerde bulunur. 1895'de mimarlık eğitimini geliştirmek için devlet desteğiyle Berlin'e, Charlottenburg Technische Hochschule'ye gönderilir. 1900 yılında Berlin'den İstanbul'a döner ve Hendese-i Mülkiye'deki görevine devam eder. Bu sıralarda Behire Hanım ile evlenir. Bu evlilikten Mehlika ve Sinan adında iki çocuğu olacaktır. Oğlunun ismini Mimar Sinan'a duyduğu hayranlık ve sevgi sebebi ile Sinan koyduğu rivayet edilmektedir.



Mimar Kemaleddin Bey

Kemaleddin Bey'in fikirleri, zevki ve mimarlık hakkındaki düşünceleri devrin entelektüel tartışmalarından etkilenir. Millî bir mimarî anlayışını benimseyen Kemaleddin Bey, Gazi Osman Paşa ve Ahmed Cevad Paşa türbelerinde bu düşüncesinin ilk ürünlerini ortaya koyar.

1909'da Evkaf Nezâreti'nde yaşanan değişikliklerden sonra Kemaleddin Bey mezkûr nezarette İnşaat ve Tamirat Müdürlüğü'nün başına getirilmiştir. Kemaleddin Bey bu görevde oldukça velûd (verimli) çalışır. Bu dönemdeki eserlerinin başında meşhur vakıf hanları Bebek, Bostancı ve Bakırköy camileri gelmektedir.

“

Kemaleddin Bey, 1870 yılında, İstanbul'da bir deniz yarbayı olan Ali Bey'in oğlu olarak dünyaya gelir. Eğitimine İbrahim Ağa Mekteb-i İbtidaisi'nde başlar ve babasının Girit'e tayini ile orada devam eder. 1882'de İstanbul'a geri döner, ortaöğretimini tamamlayıp 1887'de Hendese-i Mülkiye Mektebi'ne girer.

”

1919 yılında İngiliz yönetimine geçen Kudüs Vilayeti'nde Mescid-i Akse'nin onarımını gerekli görülmüş ve Kudüs Müftülüğü bu onarımda görevlendirilecek mimarın Müslüman olmasını istemiştir. O dönemde Arap dünyasında da bilinen bir isim olan Kemaleddin Bey'e bu görev tek-

lif edilmiş ve işgal altındaki İstanbul'dan uzaklaşmak isteyen Kemaleddin Bey görevi kabul etmiştir.

Kemaleddin Bey'in daha önce yayımlanan yazılarından Kudüs bölgesindeki kut-sal yapılara ilgisinin olduğu ve bu kararı verişinde manevi duygularının da yönlendirici olduğu söylenebilir.

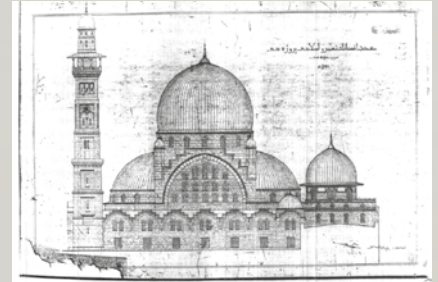
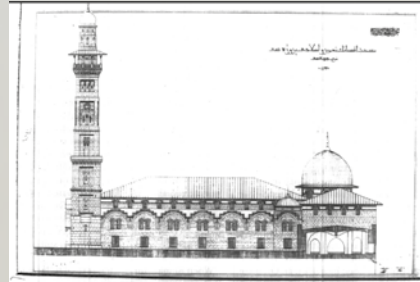
Kemalettin Bey, kendi el yazısı ile yazdığı ve ilk kez Yıldırım Yavuz tarafından yayımlanan Mescid-i Aksa üzerine notlarında; Harem-i Şerif ve etrafındaki yapılara projenin öncesinde de bir merakının olduğundan bahsetmiştir. Fakat orada geçirdiği zamandan sonra Kudüs'e dair hislerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Evvelâ Harem-i Şerif-i kudsînin harici suriy-le tahdit edilen saha-i mukaddes vasî (büyük) bir ibadetgâhtır. Bunun üstü zemin-e nur-u hidayet (hak yolunun aydınlığı) ve iman yağdıran kubbe-i semadır. Bu ibadetgâhın vüsâtındaki sükûnet ve âzâmet ve dahilinde daha yüksek bir sahada kudsiyetlerin (kutsallıkların) toplandığı mübarek bir yer üzerinde ve etrafında derece derece yükselen ve semaya suud (yükselen) eden şems-i müdevver (yuvarlak güneş) kürevî eşkalin ahenkdar imtizacıyla teşekkül eden mabed-i mukaddesin ebadındaki tenazüb, müzeyyenatındaki ruhaniyet bu esasların en mühimleridir."

Kemaleddin Bey, notlarında harem bölgesindeki yapılara dair gözlemlerine ve yapıların mimarlık tarihi ile sanat tarihi açısından değerlendirmelerine yer vermiştir. Bu vesikalarda açıkça görülmektedir ki, kendisi bölgede sadece bir mimar ya da İstanbul'da sürdürdüğü mimarlık tarihi hocası kimliğinden ziyade bir Müslüman olarak da bulunmuştur.

"Burada yalnız burada ruh-u beşer Allah ve din mefhumunu idrak eder ve ilhamat-ı Rabbaniye ile yaratılan bu asar-ı mimariyenin mihrablarından secdeye kapanarak huzur-u Rabbülemin'e yükselir."

Mescid-i Aksa onarımları öncesinde Kemaleddin Bey tarafından gerçekleştirilen, yapının mevcut durumunun belgelenmesi için yapılan rölöve çalışmaları Mescid-i Aksa'nın ulaşılabilen en eski planlarıdır. Yapıya yönelik daha sonra yapılan çalışmalar için bu ilk rölöve çizimleri önemli bir kaynak olmuştur.



Onarım öncesinde bölgenin durumundan ve tarihinden notlarında bahseden Kemaleddin Bey, harem-i şerifin dış duvarlarındaki yapıların, yapıya zarar verdiğini ve bu yapıların kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Bölgenin tamamıyla sadece ibadet edenlere açılması ve çevredeki uygun alanlara servi ağaçlarının dikilmesi gerektiğini yazmıştır.

Özellikle yapı içerisindeki çini kaplama, kalem işleri gibi tezyinatların temizlenmesi ve tamamlanmasına dikkat çekmiştir.

Tarihi boyunca pek çok hasar ve onarım geçiren yapının restorasyonu için müftülük yetkililerine 3 farklı proje sunulmuştur. Bu önerilerden iki tanesi oldukça radikal değişiklikler içermektedir. Bu radikal önerilerden birinin, Osmanlı camilerine benzerliği dikkat çekmektedir. Daha mütevazı bir çatı örtüsüne sahip olan mescid için Süleymaniye Cami'ni andıran merkezi bir kubbe ile onu destekleyen iki yarım kubbe önerilmiştir.

Yetkililer tarafından Mescid-i Aksa'nın mevcut durumuna çok büyük değişiklikler öngörmeyen alternatif proje kabul edilmiştir.



1919 yılında İngiliz yönetimine geçen Kudüs Vilayeti'nde Mescid-i Aksa'nın onarımı gerekli görülmüş ve Kudüs Müftülüğü bu onarımda görevlendirilecek mimarın Müslüman olmasını istemiştir... Kemaleddin Bey'e bu görev teklif edilmiş ve işgal altındaki İstanbul'dan uzaklaşmak isteyen Kemaleddin Bey görevi kabul etmiştir.





Proje için gerekli maddi kaynağın sağlanması için tüm Müslüman coğrafyalarda kampanyalar başlatılmış ve toplanan yardımlarla proje gerçekleştirilebilmiştir. Mimar Kemaleddin 1922 yılında başladığı projeden, 1925'te Ankara'ya çağırılması üzerine ayrılmak zorunda kalmıştır. Proje, Kemaleddin Bey'in proje ekibindeki mimar Nihat ve Hüsnü Beyler ve mühendis Rüştü Bey nezaretinde tamamlanmıştır.

Kemaleddin Bey Kudüs'te geçirdiği süre içerisinde Ömer Cami'nin de onarımını gerçekleştirir ve Kudüs'te gösterdiği başarılarından dolayı İngiliz Kraliyet Mimarlar Akademisi RIBA'ya üye seçilir.

Millî Mücadele sonrası yeni başkent Ankara'da da mufassal imar çalışmaları başlar. 1925 yılında Millî mimarının diğer önemli bir aktörü olan Mimar Vedat Bey üstlendiği Ankara Palas Otel projesi ve inşaatını anlaşılmazlıklardan dolayı yarım bırakır. Otelin tamamlanması ve imar çalışmalarına katılması için Kemaleddin Bey, Kudüs'ten Ankara'ya davet edilir ve Mustafa Kemal Atatürk'ün onayıyla "Evkaf Müdüriyet-i Umumiyesi İnşaat ve Tamirat Müdüriyet ve Ser-Mimarlığına" atanır. Kemaleddin Bey, Ankara Palas'ın yanı sıra yeni konutlar ve kamu binaları için faaliyet gösterir.



***Kemaleddin Bey
Kudüs'te geçirdiği
süre içerisinde
Ömer Cami'nin
de onarımını
gerçekleştirir ve
Kudüs'te gösterdiği
başarılarından dolayı
İngiliz Kraliyet
Mimarlar Akademisi
RIBA'ya üye seçilir.***



Bu süre zarfında Ankara'daki konut problemi sebebiyle ailesini İstanbul'da bırakır. Sabiha Hanım kısa bir dönem eşinin yanında bulursa da çocuk beklemelerinden dolayı sağlıklı bir doğum olması ümidiyle

İstanbul'a geri döner. Doğacak çocuklarının ismini İlhan koyacaklardır. Bu ayrılmalar, Kemaleddin Bey'in eşine onlarca mektup yazmasına sebep olacaktır. Oldukça kıymetli haiz bu mektuplar, Kemaleddin Bey'in duygu dünyası, eşi ile olan ilişkisi, Ankara'daki günlük faaliyetleri, devrin Ankara'sındaki sosyal yaşam ile ilgili geniş bilgiler verir. 1926 yılının Kasım-Aralık ayında onarım faaliyetlerini denetlemek için Kudüs'e tekrar hareket eder.

İkinci Kudüs seyahatini söz konusu mektuplar üzerinden takip edebiliyoruz. 18 Kasım'da Kemaleddin Bey, Yafa'ya vasil olduğuna dair bir telgraf ile durumunu eşine bildirir. Kudüs'teki mektuplar genellikle Kemaleddin Bey'in eşine ve yeni yavrusuna duyduğu hasret ve sevginin yanı sıra, oradaki tamirat faaliyetleri hakkında başkalarına açıklayamadığı düşünceleri de ihtiva eder. Kemaleddin Bey'in yalnızca yapılan onarımları kontrol etmek için Kudüs'e gittiği anlaşılmaktadır.

Ankara'ya tekrar avdet ettiğinde ailesini yanına aldırır. 1927 yılında mimarlığını üstlendiği Gazi ilk ve Orta Muallim Mektebi'nin tasarımı ile uğraşır. Kemaleddin Bey ve Millî Mimarlık tasarımları Genç Türkiye'nin istediği modern görünümüne



Kemaleddin Bey'in ölümü hakkında öğrenebildiğimiz en sarıh bilgi; 12 Temmuz 1927 gecesı geç saatlere kadar çalıştığı, sonraki gün işe gitmediği, onu merak eden bir arkadaşı tarafından odasında yerde bulunduğú ve henüz vefat etmediği için alelacele hastaneye götürölüp orada canını teslim ettiğidir.



uymamaktadır ve Ankara'ya gelen çeşitli yabancı mimarlar tarafından da bu tasarımlar eleştirilmektedir. Bazı hatıralara göre Kemaleddin Bey, Ankara'ya davet edilen Avusturyalı Ernst Arnold Egli ile son tasarımı Gazi İlk ve Orta Muallim Mektebi

hakkında girdiği bir tartışma sonrası çok üzüölür ve sonraki gün odasında beyin kanaması geçirir. Halihazırdaki biyografilerden Kemaleddin Bey'in ölümü hakkında öğrenebildiğimiz en sarıh bilgi; 12 Temmuz 1927 gecesı geç saatlere kadar çalıştığı, sonraki gün işe gitmediği, onu merak eden bir arkadaşı tarafından odasında yerde bulunduğú ve henüz vefat etmediği için alelacele hastaneye götürölüp orada canını teslim ettiğidir. Naaşı 13 Temmuz 1927'te tren ile İstanbul'a gönderilir. Kemaleddin Bey, ilk olarak Mimar Sinan'ın yanına defnedilmek istenmiş, fakat o devrin yasalarına göre bu mümkün olmamıştır. 17 Temmuz'da resmi bir tören ile Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilir. Kadıköy-Üsküdar yolu açıldığı esnada Kemaleddin Bey'in



mezarının kaybolduğú düşünlse de devrin mezarlıklar müdürü Fazıl Ayanoğlu'nun mezarın üstünden yol geçceğini öğrenince dört işçisi ile beraber bir gece mezarı Beyazıt Camii'nin haziyesi-ne taşıdığı rivayet edilir. Fakat bu hadise, uzun yıllar gizli kalarak, 1997 yılında İlhan Tekeli ve Selim İlk'in yayınladığı "Mimar Kemalettin'in Yazdıkları" adlı kitapta Necdet İşli'nin verdiği bilgilerden öğrenilecektir. ■

Kaynaklar:

- İmparatorluktan Cumhuriyete Mimar Kemalettin: 1870 -1927, Yıldırım Yavuz
- The Restoration Project of the Masjid al- Aqsa by Mimar Kemalettin (1922-26), Yıldırım Yavuz
- Mimar Kemalettin'in Yazdıkları, Derleyen: İlhan Tekeli- Selim İlk



YEMEN ve YAHUDİLER



Suna Durmaz

Sahip olduğu geniş topraklarla yüzölçümü bakımından (555 bin kilometrekare Dünya'nın 50. büyük ülkesi olan Yemen, Arap Yarımadası'nın güneyinde bulunur. Etrafı kuzeyde Suudi Arabistan, doğuda Umman, batıda Kızıl Deniz, güneyde ise Arap Denizi ile çevrili olup 2016 sayımına göre 27,5 milyon nüfusu vardır. Ülke nüfusunun % 65'i Sünni(Şâfi),%35 ise Şii (Zeydi)'dir.

İnsanoğlunun soy, kültür ve toplum yapısını inceleyen Antropoloji uzmanlarına göre, Hz. Nuh'un oğlu Sam'ın soyundan olan Arapların ana vatanı Yemen'dir. Arapça dil kökü olarak "Ya-Mim-Nun" harflerinden oluşan "Yemen" ismi "Bolluk ve Bereket" manasına gelir. Bir rivayete göre, yön olarak Kâbe-i Şerif'in sağ tarafına düştüğü için Arap Yarımadası'nın güneyine

"Yemen" denilmiştir. Antik Grek ve Romalı coğrafyacılar Yemen'i "ArabiaFelix/ Mutlu Arabistan" diye vasıflandırmışlardır. Eski Arap medeniyetleri zamanında inşa edilen Me'rab, Sebe ve el -Aram sedleri sebebiyle ülkede yaşanan ekonomik kalkınmanın Yemen'e "Bilâd el-Arab es-Saîd / Mutlu Araplar Ülkesi" sıfatını kazandırdığı da söylenmektedir. Ayrıca Arapların efsanevi kahramanı Yemen b. Kahtân'dan hareketle bölgeye "Yemen" denildiği de rivayetler arasındadır.

Zemzem suyunun yeryüzüne fıskırması neticesinde Mekke'ye gelen Cürhüm Kabilesi Yemen asıllıdır. Yemenli onlarca sahabe vardır. Ebu Hureyre, Üsame bin Zeyd, Enes bin Malik, Hasan bin Sabit, Dihyetü'lkelbi, Ebu Musa el- Eşari bunlardan birkaçıdır. Hicret'te Peygamber Efen-



İnsanoğlunun soy, kültür ve toplum yapısını inceleyen Antropoloji uzmanlarına göre, Hz. Nuh'un oğlu Sam'ın soyundan olan Arapların ana vatanı Yemen'dir.



dimiz (sav) ve Müslümanlara kucak açan Evs ve Hazrec kabileleri Yemen asıllıdır. Kudüs'ün fethine (638) iştirak eden sahabeden Kaab b. Ahbar da Yemen asıllı Yahudi âlimiydi, Efendimiz'in(sav) zamanında İslam ile müşerref oldu.

Toplum yapısı kabilelerden oluşan Yemen'de, tarih boyunca birçok kabile devlet olarak hüküm sürmüştür. Bunlardan Mâin, Hadramût, Sebe, Himyâr, Kinde, Katabân ve Evsankrallıkları en önemlileridir. Hz. Muhammed (sav) Medine'de İslam Devleti'ni kurduğunda (622), Yemen İranlıların idaresi altındaydı. Bâzân adındaki İran valisi İslam ile müşerref olunca, Müslümanların Yemen'e giriş çıkışları ve halkı İslam dinine davet etmeleri kolaylaştı. Neticede, fitrat olarak yumuşak huylu olan Yemenliler (630) bölük bölük İslam dinine girdiler. Müslüman olan İranlı Bâzân, ölünceye kadar İslam devletinin bir valisi olarak Yemen'i idare etti. Bâzân ölünce, Peygamber Efendimiz Yemen'i 5 coğrafi bölgeye bölüp her bir bölgeye Sahâbe-i Kiramdan bir vali atadı. İşte o valiler ve görev yerleri:

1. Hz. Halid bin Saîd, San'a valisi
2. Hz. el-Muhâcir bin Ebi Ümeyye, Kinde valisi
3. Hz. Ziyad bin Lübeyd, Hadramut valisi
4. Hz. Muâz bin Cebel, el- Cünd valisi
5. Hz. Eba Musa el-Eşari, Zübeyd valisi

Liderlerin ön plana çıktığı ve aşiret karakterinin ağır bastığı Yemen'de, halkın İslam ile müşerref olmasına büyük önem veren Peygamber Efendimiz (sav) Yemen'e görevlendirdiği sahabelerden İslam dininde çok önemli bir yere sahip olan "sada-ka" mefhumunu halk arasında yaymalarını ve bu yolla aşiret veya kabile asabiyetini ortadan kaldırmalarını istemiştir. Peygamber Efendimiz (sav) Veda Haccı'ndan bir müddet önce de Hz. Ali ve Hz. Hâlid bin Velid'i Yemen'e göndermiştir. Bu hareket, Efendimiz'in(as) Yemen'in siyasi ve toplumsal istikrarına verdiği öneme işaret etmektedir.⁽¹⁾

Yemen Hakkındaki Ayet ve Hadisler
Kur'an-ı Kerim Neml suresi 22-44. ayetle-



rinde, M.Ö 8-10 yy arasında Yemen'de hüküm sürdüğü varsayılan Sebe Melikesi Belkis ve kraliyetinden bahseder. Konuyla ilgili birkaç ayet aktaralım:

"Çok geçmeden Hüdhüd gelip Süleyman'a: "Senin bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sana Sebe'den doğru bir haber getirdim. Ora halkına hükmeden, her şeyden kendisine bolca verilen ve büyük bir tahta sahip olan bir kadın buldum; onun ve milletinin Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Göklerde ve yerde gizli olanları ortaya koyan, gizlediğiniz ve açıkladığınız şeyleri bilen Allah'a secde etmemeleri için şeytan, kendilerine, yaptıklarını güzel göstermiş, onları doğru yoldan alıkoymuştur. Bunun için, doğru yolu bulamazlar. O çok büyük arşın sahibi olan Allah'tan başka tanrı yoktur." dedi.

(Hz.Süleyman'ın mektubunu alan Sebe melikesi):"Ey ileri gelenler! Bana, "Bismillahirrahmanirrahim" diye başlayan ve 'sakın bana karşı baş kaldırmayın ve teslim olarak gelin' diyen Süleyman'dan gönderilen önemli bir mektup bırakıldı, dedi". (Neml suresi 22-26, 29-31)

Efendimiz'in (sav) duâsına ve övgüsüne mazhar olan Yemen hakkında çokça Hadis-i Şerif mevcuttur. Buhâri'de geçen bir hadiste, Efendimiz (sav) "Allah'ım Şam'ımı zı mübarek kıl.Yemen'imizi mübarek kıl." diyor. Müslim'de geçen bir başka hadiste ise Peygamber Efendimiz (sav): *"Size Ye-*



Toplum yapısı kabilelerden oluşan Yemen'de, tarih boyunca birçok kabile devlet olarak hüküm sürmüştür. Bunlardan Mâin, Hadramût, Sebe, Himyâr, Kinde, Katabân ve Evsankrallıkları en önemlileridir. Hz. Muhammed (sav) Medine'de İslam Devleti'ni kurduğunda (622), Yemen İranlıların idaresi altındaydı. Bâzân adındaki İran valisi İslam ile müşerref olunca, Müslümanların Yemen'e giriş çıkışları ve halkı İslam dinine davet etmeleri kolaylaştı.





“

Aile ve kabilede hâkim olan Yemenli kadın, hakimiyet piramidinin zirvesi olan devlet başkanlığı dahi yapmıştır.

”

menliler geldiler. Onlar ince ruhlu ve yufka yürekli insanlardır. İman Yemenlidir; hikmet de Yemenlidir. Küfrün başı şark ci-hetindedir.” diye buyurmuştur.

Rasulullah (sav), Muâz b. Cebel’i (ra) Yemen’e gönderdiği zaman kendisine sorar:

“Sana bir dava geldiği vakit nasıl hükmedeceksin?”

Hz. Muaz: *“ALLAH’ın kitabıyla hükmedeceğim”*

Peygamber Efendimiz (sav): *“Meseleyi Kitabullah’ta bulamazsan?”*

Hz. Muaz: *“Rasulullah’ın sünnetiyle hükmedeceğim!”*

Peygamber Efendimiz (sav): *“Ne Kitabullah’ta ve ne de Rasulallah’ın sünnetinde bulamazsan?”*

Hz. Muaz: *“Kendi re’yimle ic-tihâd edeceğim, (hüküm vermek-ten) geri durmayacağım.”*

Ve Hz. Muaz der ki: *“Bu cevabım üzerine Rasulallah(sav) (memnun kaldı), göğsü-me eliyle vurup: “Allah’ın elçisinin elçisi-ni, Allah’ın elçisini memnun edecek usul-de muvaffak kılan ALLAH’a hamdolsun!” buyurdular.”*⁽²⁾

Yemen Tarihinde Kadın

Tarih seyri içindeki birçok toplumda, ailede erkeğin ön plana çıktığı "ataerkil" bir düzenin kabul gördüğünü görürüz. Yemen toplumunda ise (özellikle de M.Ö.) ailede "anaerkil" bir düzen kabul görmüştür. Bilhassa da kırsal kesimlerde yerleşik olan kabilelerde ailede kadın ön plandadır. Örneğin; Zifâr bölgesindeki kabilelerde kadın süt sağmaz, yemek pişirmez, ev süpürüp çamaşır yıkamaz. Bu tür işleri erkek üstlenir. Kadının ailedeki asıl görevi, doğurmak ve çocuğun bakımını üstlenmektir. Kadının ailedeki ikincil görevi ise, sürüleri otlatma, odun ve su taşımaktır.

Yemen ailesinde kadına verilen değer, kadının toplumda önemli sorumluluklar almasına zemin hazırlamıştır. Mesela, Kataban devletinin mâbedi olan "Amm"da bir kadın Kâhin rütbesini alacak dereceye kadar çıkmıştır. El- Muâzibe gibi bazı Yemen kabilelerinde de lider kadındır. Bazıları ise kadın ismiyle anılmıştır. Tu-ceyib, Âmile, Futayme kabileleri bunlardan bazılarıdır.⁽³⁾

Aile ve kabilede hâkim olan Yemenli kadın, hakimiyet piramidinin zirvesi olan devlet başkanlığı dahi yapmıştır. Yemen tarihindeki en meşhur kadın hiç şüphesiz Sebe Kraliçesi Belkıs’dır. Hikmetli idaresiyle erkeklere hâkim olan Kraliçe Belkıs, hem büyük bir Peygamber hem de muazzam kudretli bir kral olan Hz. Süleyman’a (as) teslim olmayı uygun görmüştür. Böylece, ülkesinin Hz. Süleyman’ın cinler, insanlar ve hayvanlardan oluşan orduları önünde helâk olmasının önüne geçmiştir.⁽⁴⁾

Yemen toplumunda kadının ön plana çıkması sadece tarih öncesi dönemlere münhasır kalmamıştır. İslam sonrası dönemlerde de hâkimiyet konumunda kadınların söz hakkı olduğunu görmekteyiz. Özellikle de Mısır’daki Şii Fatımi Devleti’nin (M.909- 1171) etkisi altında olan Süleyhi Devleti’nin (M.1038-1168) hüküm sürdüğü dönemde bunu görmekteyiz. Süleyhi Kralı Makram bin Muhammed es- Süleyhi, hastalığından dolayı devleti idare edemeyeceğini anlayınca, önce annesi Esmâ’yı, annesi ölünce de eşi Erva’yı devletin başına geçirmiştir. 1048 yılında Makram bin Muhammed ile evlenen Erva, eşi hayatta iken 50 yıl boyunca Süleyhi Hanedanının başında bulunmuştur. Bu bakımdan ortaçağ Yemen tarihine damgasını vuran en meşhur kadın sıfatını taşımaktadır.

Kraliçe Erva stratejik bir karar alarak yol kavşakları üzerine kurulu olduğundan dolayı düşman saldırılarına maruz kalan başkent, Sana’dan, dağlık bölgeye kurulu olan Zicible’ye taşınmıştır. Devleti iyi idare edip ülkesini kalkındırması, kendisinin Sebe melikesi Belkıs’a benzetilmesine ve "Küçük Belkıs" lakabıyla anılmasına sebep olmuştur. Kraliçe Erva’nın 92 yaşında vefat etmesiyle, Süleyhi Devleti hakimiyeti son bulmuştur.⁽⁵⁾

Yemen Yahudileri

Yemen toplumu, İslam ile tanışmadan önce ay, güneş ve yıldızlardan oluşan çok tanrılı bir dine sahipti. Yahudiliğin Yemen’e ne zaman ve nasıl girdiği hususunda muhtelif rivayetler var. Bir rivayete göre, Hz. Musa’ya isyan eden İsrailoğulları’ndan bir kısmı güneye doğru yönelerek Yemen’e yerleşmiştir. Bir başka rivayete göre Yahudilik, Arap asıllı el- Kahtani kabilenin bir kolu olup ve M.Ö 115- M.S525 yılları arasında Yemen’de hüküm süren Himyeri Hanedanı döneminde Yemen’e girmiştir. Hanedanın son hükümdarı Zünûvas Ebû Kerib Zür’a b. Tübbân (Tübbâ) Es’ad (Ö. 525) doğu seferinden dönerken Yesrib’e (Medine) vali olarak bıraktığı oğlunun öldürüldüğünü öğrenince Yesrib’i yıkmaya yemin eder. Yesrib’de yerleşik olan Benî Kurayza Yahudilerinden iki haham Yesrib’in ahir zaman peygamberine hicret yurdu olacağını ve buraya saldırıl-

ması halinde kendisine gelebilecek azap ikazıyla Ebû Kerib'i bu niyetinden vazgeçirmiştir. Anlatıldığına göre Ebû Kerib daha sonra bu iki hahamı yanına alarak önce yol üzerindeki Mekke'ye uğramış, ardından Yemen'e dönmüştür. Fakat Yemen halkının Yahudiliği kabul etmemesi üzerine zamanın âdeti üzere ateşin hakemliğine başvurulmuş ve yaşanan birtakım olaylar sonrası halkın Yahudiliğe geçtiği anlatılmıştır. Zünüvâ'sın (YûsufEş'ar) Yahudiliği kabul ederek bu dini devletin resmî dini haline getirdiği gibi Hristiyanları da Yahudiliği kabul etmeye zorladığı rivayetler arasındadır. Bir başka rivayette ise, Romalı kumandan Titus'un milâttan sonra 70 yılında Filistin'i ele geçirerek Kudüs'ü tahrip etmesinin ardından Yahudilerin bir kısmı Hicaz ve Yemen'e göç etti. Bu tarihten itibaren Araplar arasında Yahudiliği benimseyenler oldu.⁽⁶⁾

Yemen Yahudilerinin İsrail'e Göçü ve Kayıp Çocuklar

Yemen Yahudi Cemaati Başhahamı Yahya Yusuf: "Bizim kadınlarımız örtüsüz dışarı çıkmazlar. İsrail'de kadınlar askere alınıyorlar. Oradaki ahlak, bizim ahlakımıza uygun değil. Biz dinimizi yaşamaya devam ediyoruz. Onlar ile bizim aramızdaki mesafe, Doğu ile Batı arasındaki fark kadar büyüktür"⁽⁷⁾

Birinci Dünya Savaşı neticesinde mağlup olan Osmanlı Devleti'nin Filistin'den çekilmek zorunda kalmasıyla bölgeyi işgal eden İngilizler, 1919-1948 yılları arasında 15.837 bin Yemenli Yahudi'yi Filistin topraklarına yerleştirdiler. İsrail'in kurulmasıyla, işgal edilen toprakları doldurma maksadıyla dünyanın dört bir yanından bölgeye Yahudi göçü yapıldı. 1949-1950 yılları arasında "Magic Carpet/ Uçan Halı" operasyonu ile 49 bin, 1988-1996 yılları arasında ise 3.500 Yemenli Yahudi İsrail'e getirildi. Önce kamplarda (Ein Shemer) tutulan Yahudiler, daha sonra zirâi kooperatif köylerine (Moshavim) yerleştirildiler.

Ne var ki, Yemen Yahudileri büyük umutlarla geldikleri bu topraklar üzerinde umduklarını bulamadılar. Zira; İsrail'i kuran batılı Siyonistler, Muharref Tevrat ayetlerini kullanarak (*Mısırlılara ne yaptığını, si-zi nasıl kartal kanatları üzerinde taşıya-*



rak yanıma getirdiğimi gördünüz. (Çıkış 19:4)) dini vaatlerle göçe zorladıkları esmer tenli, Arapça konuşan dindaşlarını ikinci sınıf vatandaş olarak gördüler. Özellikle de Avrupa asıllı Eşkenaziler (Ashkenazi) Yahudiler bu dışlanmadan nasibini aldı.

Yemenli Yahudiler çoğunlukla eğitimsiz oldukları için evlerde hizmetçi, tarla ve fabrikalarda ucuz işçi olarak çalıştırıldılar. Beyaz ırkın üstünlüğüne inanan Avrupalı Siyonistler tarafından sürekli aşağılanıp hayvan muamelesi gördüler. Hatta, çağrıldıklarında onlara "Schwartz Chaies, Siyah hayvan" diye seslenilirdi. İsrail'in ilk Başkanı Ben Gurion'un Yemen Yahudilerini "Black Slave, Siyah Köle" benzetmesi yaptığı da kayıt edilmiştir. Bunlar bir tarafa, Yemen Yahudilerini en çok yaralayan şey; kampta bulundukları süre zarfında, sağlık kontrolü yapılacak" söylemiyle yüzlerce çocuğun annelerinden koparılması ve bir daha haber alınamaması olmuştur. Haber alan az sayıdaki anneye "Çocuğun öldü." denilmiş, ancak ne ceset teslim edilmiş ne de mezar yeri gösterilmiştir.⁽⁸⁾

İsrail'de tabu olarak görülen bu olay hakkında arşiv araştırması yapılmasına izin verilmemekte Başbakan Natenyahu'ya göre arşivler ancak 2070 yılında açılabilir! Kayıp çocuklar üzerine kamuoyu meydana getirmek isteyen Shoshana Madmoni-Gerber konu hakkında şöyle diyor: "Genel senaryo şuydu: bebek, ailesi

“

Yemenli Yahudiler çoğunlukla eğitimsiz oldukları için evlerde hizmetçi, tarla ve fabrikalarda ucuz işçi olarak çalıştırıldılar. Beyaz ırkın üstünlüğüne inanan Avrupalı Siyonistler tarafından sürekli aşağılanıp hayvan muamelesi gördüler.

”

sağlıklı olduğunu söylemesine rağmen, hastaneye, oradan bebekler ülkenin değişik yerlerindeki kurumlara yollandı. Bunlardan biri Wizo'ydü; Safed, Yerusalayim ve Tel Aviv'de merkezleri olan uluslararası bir kuruluş. Ailelere bebeklerinin öldüğü söylendi."

Bazı durumlarda bebeğin öldüğü söylen-
dikten sonra eğer aile yeterince olay çık-



Siyonist İsrail, 50 yıl önce Naziler tarafından toplama kamplarında yok edilen Yahudilerin hesabını almak için dişini tırnağına takıp uğraşırken, kendi ayıbını görmemezlikten geliyor. İsrail kamplarında kayıp olan Yemenli çocuklardan 50 yıldır haber yok!

rırsa çocukları geri verildi. Başka örneklerde aileye çocuğun öldüğü, hastane görevlileri tarafından gömüldüğü söylendi ama gömü yeri veya ölüm sertifikası gibi hiçbir kanıt gösterilmedi. Bazı durumlarda ise hemşireler, yaptıklarının "ailenin iyiliği için" olduğunu iddia ettiler çünkü bebekler için daha zengin evlatlık alacak aileler buluyorlardı. Bu nedenle birçok aile, kaybolan çocukları için hastaneleri ve klinikleri sistematik olarak çocuklarını kaçırap Amerika, İsrail ve Avrupa'daki Aşkenaz ailelere vermekle suçluyor."

Madmoni-Gerber'in anlattığına göre bebeklerinin kaçırdığını söyleyen aileleri medya umursamadı ve batıl inanç ve şehir efsanelerine inanan aileler olarak yaf taladı. Bu ailelerin Mizrahi Yahudileri oluşu medya tarafından sıklıkla onları güvenilmez olarak gösterilmek için kullanıldı. Arap ve Müslüman dünyadan gelen bu Mizrahi toplumu İsrail'deki yerleşik Aşke-

naz, Avrupalı sınıf tarafından sistematik ırkçılık ve ayrımcılıkla karşılaştı.⁽⁹⁾

Siyonist İsrail, 50 yıl önce Naziler tarafından toplama kamplarında yok edilen Yahudilerin hesabını almak için dişini tırnağına takıp uğraşırken, kendi ayıbını görmemezlikten geliyor. İsrail kamplarında kayıp olan Yemenli çocuklardan 50 yıldır haber yok! Nerede bu masum çocuklar? Yoksa öldürölüp organları mı alındı? Ya da köle gibi satıldı mı?

Olay hakkında derinlemesine düşününce, ortaya şu hakikat çıkıyor: Siyonizm, beyaz ırkın üstünlüğüne inanan ve beyaz ırk dışındakilerini insan değil hayvan yerine koyan sömürgeci Batı'nın doğurduğu ırkçı hareket olup, her inançtan ve etnik kökenden insana karşı büyük bir tehdittir. ■

Kaynaklar:

(1) Dr. Abdurrahman Beşir "MinTârihi el-Yemen" sh: 13-15 Aynliddrasatvenneşr 2009 Mısır) <https://islamansiklopedisi.org.tr/zunuvas>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/muaz-b-cebel>

(2) <https://islamansiklopedisi.org.tr/muaz-b-cebel>

(3) "Min Tarih el- Yemen" Sh: 58-59 / Liddrasâtvel-Buhûs el İnsaniyyevellctimaiyye/ Kahire

(4) Neml suresi 17- 44)

(5) Min Tarih el- Yemen sh: 60-62

(6) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/52183>

(7) <https://www.jstor.org/stable/30245779?seq=1>

- <http://www.nihayet.com/2018in-enleri/yemenin-kayip-yahudileri/>

(8) <https://www.timesofisrael.com/state-told-to-release-300000-unpublished-files-on-missing-yemenite-children/>

- http://www.fondationtrudeau.ca/sites/default/files/u5/harbon_-_holy_land_studies.pdf

- <https://jewishstudies.washington.edu/israel-hebrew/israel-kidnapped-children-activism-yemenite-babies-affair/>

(9) <https://www.avlaremaz.com/2019/04/01/yemenli-bebekler-olayi-ve-kaybolan-binlerce-cocugu-hatirlamak/>





Ağaçlar konuşur mu?

Numan Noyan Küçük

Birçok insan, sağlıklı bir iletişim kurabilmek, çevresi tarafından anlaşılabilmek için psikolog veya yaşam koçlarının kapılarını aşındırıyor artık. Zamanlarını, ekonomilerini neredeyse tüm değerlerini bu yolda harcamak zorunda kalıyorlar. Metropol ve iş dünyasının çarkları arasına sıkışan insanın aksine doğa ile iç içe yaşayan ya da vaktinin bir kısmını dahi olsa doğaya verebilen insanlar ise psikoloğa ihtiyaç duymuyor. Çünkü ağaçlar, çiçekler vs. bitkiler kendisine sade ve estetik bir açıyla bakabileni, onunla ilgilenbileni görsel doygunluğa ve içsel huzura ulaştırıyor. İnsan ruhunu ve bedenini adeta doktormuşçasına onarıyor. İşte bu ve benzeri sebeplerden dolayı özellikle ağaçlar; oksijen salınımı, gıda hammaddesi ve dahi birçok özelliğiyle yaşamın devamlılığı için vazgeçilmez bir unsurdur.

Ruh ve bedenimize böylesi sayısız katkısı olan ağaçlar aynı zamanda tüm dinlerin de önemli figürleri arasındadır.

Kur'an-ı Kerim'de Allah (c.c.) ağaca yemin eder:

"Yemîn olsun incire ve zeytine!" (Tin Suresi, 1)

Yine güzel bir sözü ağaca benzetir:

"Görmedin mi? Allah nasıl bir misal verdi. Güzel bir söz, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir." (İbrahim Suresi, 24)

İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in (sav) ağaçlar ile ilgili muazzam hadisleri vardır. Hatta Mekke'nin fethindeki uyarılardan biri, ağaçlara zarar verilmemesidir.

Ağaç – Hayat Ağacı

İslam inancında ağaç böylesi ve fazlası bir karşılık görürken İslam öncesi ve sonrası dönemlerde Hayat Ağacı olarak bilinen figür birçok çini, mezar taşı vs. bezeme ve yontularda sanat eseri olarak betimlenmiş; sonsuzluğun, tekliğin sembolü olmuştur. Hayat Ağacı, kutsal sayılıp gücüne inanılmış, aslan, kartal, ejder, tavus kuşu gibi mitolojik yaratıklarca koru-

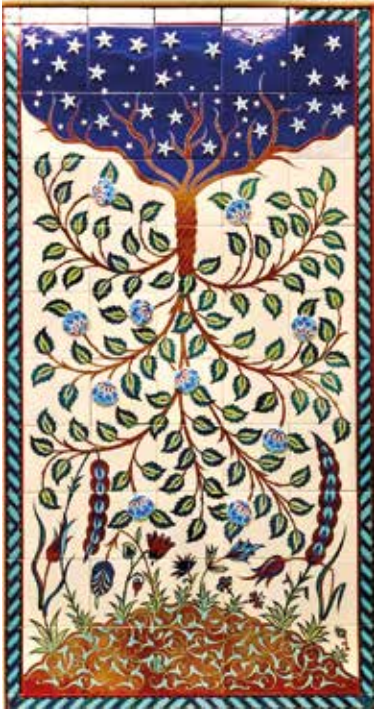


İslam inancında ağaç böylesi ve fazlası bir karşılık görürken İslam öncesi ve sonrası dönemlerde Hayat Ağacı olarak bilinen figür birçok çini, mezar taşı vs. bezeme ve yontularda sanat eseri olarak betimlenmiş; sonsuzluğun, tekliğin sembolü olmuştur.





Hayat Ağacı, Yakutiye Türk İslam Eserleri ve Et-nografya Müzesi – Erzurum
Kaynak; <https://www.kulturportali.gov.tr/> (Erişim tarihi, 06.01.2020)



Hayat Ağacı / Tuba Ağacı, üst kat, sağ balkonlu kısım, Büyük Çamlıca Cami, Üsküdar – İstanbul.

Kaynak; Numan Noyan KÜÇÜK fotoğraf arşivi.

nurken tasvir edilmiştir. Türklerin dışında ağaç, Taoizm, Şamanizm, Hristiyanlık vs. inaniş biçimlerinden farklı kimlikteki toplumlara kadar değişik şekillerde betimlenmiştir. Adı geçen bu kültürlerde ağaç, ruh dünyasına bir kapı olarak görülmüş; Çinliler'de ağacın kendisi dünyanın merkezini, Selçuklular'da ise yapraklar semanın katlarını temsil etmiştir. Böylece hem doğunun hem ölümün; bazen manevi dünyaya açılan kapının, bazen de ahiretin sembolü olagelmıştır.

Tekrar günümüze dönecek olursak; dünya sinemasına damgasını vuran bazı yapımlarda tüm varlıklarla iletişimi sağlayan veya farklı misyonlarla betimlenmiş kutsal ağaçlar bulunur. Avatar, Yüzüklerin Efendisi, Pan'ın Labirenti, Game Of Thrones, Musa vs. gibi filmleri bu bakımdan unutmak mümkün değildir.

Sonuç olarak görmekteyiz ki insanoğlu, binlerce yıllık tarihinde kıtalar arası mesafelerde birbirinden habersiz olarak ağaca kutsallık atfetmiş, onu sembolleştirmiş ve birbirleriyle sözleşmişçesine ona ortak anlamlar yüklemişlerdir.

Taç kapının yan yüzlerinde, silme kemerle çevrili nişler içinde pars ve kartal motifleri hemen altında ajurlu bir küreden çıkan hurma yaprakları, iki pars ve kartal figürlerinden oluşan hayat ağacı yer alır.

Ağaç Parçasıyla Mobil İletişim

Yıl 2014, ünlü bir telekomünikasyon firması İstanbul'da o yılın ve ileriye dönük projelerinin tanıtımını, basın açıklamasını gerçekleştiriyor. Editör ve muhabir olan yakın arkadaşlarımız da o davetler. Konuşmayı yapan şirketin Avrupa sorumlusu, yeni teknolojik gelişmeler üzerine kendi geliştirdikleri sistemleri kısaca AR-GE çalışmalarını anlatıyor; bir çok konudan bahsettikten sonra yakın geleceğin teknolojisinde açık kaynak yazılımıyla herkesin evinde iletişim için gerekli olan cihazları yani en basit tabiriyle telefonlarını yapabileceklerinden üstelik bunu organik maddeleri kullanarak başaracaklarından bahsediyor. Konuşma ilerliyor ve nihayet soru cevap kısmına gelindiğinde ise arkadaşlarımızdan olan bir basın mensubunun sorusu şu şekilde oluyor;



- Bahsettiklerinizden zamanı geldiğinde bir ağaç parçası ile herkesin birbiriyle konuşabildiği noktaya gelineceğini mi anlamalıyız?

Konuşmacının cevabı oldukça net, özetle "Evet, ilgili çalışmalar içerisindeyiz" diyor.

Tabi ki salonda uğultular, şaşkınlıklar, itirazlar...

Ağaç Lisanı

Ağaçların bilinenlerinin ötesinde bazı özelliklerini fizikötesi olarak görmek sanırım ulaştığımız günümüz teknolojisinde artık bağnazlık olacaktır. Hızlıca bir örnek bu demek istediğime küçük bir cevap olabilir; BBC'nin 2018'de yayınlanan belgeseli; "Ağaçlar Gizlice Birbiriyle Konuşabiliyor."

Belgeselde ağaçların kökleri vasıtasıyla bir tür internet ağı oluşturduğu ve sürekli iletişim halinde olduklarından bahsediliyor. Hatta bazen kendi aralarında alışveriş yaptıkları bazen de savaştıkları anlatılıyor. Bu konu çerçevesinde Kanada Biritish Columbia Üniversitesi Orman Ekolojisi Bölümü Profesörü Suzanne Simard'ın konuyla ilgili detaylar içeren TED konuşmasını da yine internet ortamından kolayca bulabilirsiniz. Anlatılanlar son derece ilginç, sonuç olarak görüyoruz ki ağaçlar kendi lisanlarında birbirleriyle konuşuyor, dertleşiyor, hikmetlerini birbirine aktarıyor, dünyanın dengesinde çok önemli roller oynuyorlar.

Peki birbirleriyle konuşan bu varlıklar bizimle neden konuşmasın? Yoksa konuşuyorlar da biz mi farkında değiliz. ■

Dipnot:

(1) Numan Küçük Türk Resminde Mezarlık ve Mezar Taşı İmgesi "Mezar Taşlarında Bitkisel ve Geometrik Bezeme" Yüksek Lisans Tezi, ÇOMÜ SBE Resim Ana Sanat Dalı.

“KUDÜS’ÜN İŞGALİ MÜSLÜMAN YÜREKLERİN İŞGALİDİR”



Ramazan Deveci

Röportaj: İbrahim Ethem Ayaz - Ömer İz

Gazeteci- Yazar Ramazan Deveci ile son yazdığı kitabı üzerinden Kudüs ve Mescid-i Aksâ’yı konuştuk.

Ramazan Bey, sizi biraz tanıyabilir miyiz?

1965 yılında Gaziantep’in İslahiye ilçesinde doğdum. Dergi, vakıf, dernek yöneticiliği yaptım. Emekliyim... Lise yıllarımdan beri düzenli olarak okumaya çalışıyorum tevhid ve adalet için, adil bir dünya için elimden geldiği kadar mücadele ediyorum. Bir haber sitesinin genel yayın yönetmeniyim. Çeşitli internet sitelerinde yazılarım yayınlandı, yayınlanıyor. Yayımlanmış 4 kitabım var. Evli ve üç çocuk babasıyım.

“Aşkımıza, Davamıza Şahit Olan Şehirler: Kudüs” isminde bir kitap yazdınız. Kitapta sadece Kudüs yok ama Kudüs kitabı



şekillendiren ana unsur gibi duruyor. Bu kitabı yazmanıza vesile olan özel bir sebep var mı?

Sizin de belirttiğiniz gibi kitapta Kudüs dışında İslam dünyasındaki başka şehirler üzerine düşünülmüş notlar da var, ancak kitabın ana omurgasını Kudüs oluşturuyor. İnşallah kitabın ikinci baskısını, Kudüs konusunda bazı eklemeler yapıp diğer şehirleri de ayırdıktan sonra sadece Kudüs olarak basmayı düşünüyorum.

Kudüs davasının benim hayatımda ve mücadelede hep önemli bir yeri olmuştur. Kudüs'ü işgal altında görmek çok acı, özellikle Kudüs ziyaretinden sonra bu kitabı yazmaya karar verdim. Çünkü Kudüs bir iman ve İslam davasıdır. Peygamberimizin Miraç mekânı, vahiy yurdu Kudüs, bugün işgal altındadır. İşgalci İsrail bu vahiy yurdunda Filistinli kardeşlerimize tarifsiz zulümler yapıyor. Bugün İslam Dünyası'nın en önemli meselesi, öncelikli gündemi Kudüs olmalı diye düşünüyorum.

Ne yazık ki, Müslümanlar olarak Kudüs davasına yeteri kadar önem vermiyor, Kudüs'ün özgürlüğü için yeterince çalışmıyoruz. Özgür Kudüs mücadelesine kitabımın küçükçük bir katkısı olursa, kardeşlerimizin Kudüs davasını hatırlamasına vesile olursa kendimi bahtiyar hissedeceğim.

"Kudüs'ün Özgürlüğü Davası'nı yüreğinde taşımayan bir Müslümanın yüreği de, düşüncesi de, inancı da işgal altındadır." diyorsunuz. Kudüs sizin için ne ifade ediyor?

Kudüs benim için tevhiddir, adalettir, vahdettir, direniştir. Zulme, haksızlığa, emperyalizme, siyonizme karşı mücadele etmektir. Kudüs, gasp edilen kutsal topraklardır, işgal edilen vahiy yurdu. Zira onlarca peygambere ev sahipliği yapmış, nazil olan vahye şahitlik etmiştir.

Kudüs; İbrahim'in, İsa'nın, Musa'nın Davud'un Süleyman'ın Zekeriya'nın, Yahya'nın (as) ve daha nice peygamberin tevhid ve adalet mücadelesine şahitlik eden bir şehirdir. Hepsine selam olsun. Kudüs Hz. Muhammed'in (sav) Miracının şahididir.

İslam Dünyası'nın izzetinin ve zilletinin şahididir Kudüs. Ümmetin vahdeti ile nasıl izzet kazanılacağına şahididir Kudüs. Eğer herhangi bir dönemde Kudüs işgal edilmişse ümmet parçalanmış, Müslüman yürekler işgal edilmiş-

tir. Bugünkü parçalanmışlık işte bu işgalin hem sebebi hem de sonucudur. Zira Kudüs özgür olmadan ümmet zilletten kurtulmayacaktır. Ümmet birliği sağlanmadan da Kudüs özgür olmayacaktır.

Aklı, fikri, yüreği, inancı özgür Müslümanların davasıdır Kudüs. Kudüs ümmetin aynasıdır. Kudüs özgür değilse ümmet özgür değil demektir. Kudüs özgür değilse Mekke, Medine özgür değil demektir. İstanbul, Konya özgür değil demektir.

Kudüs bizim sevdamızdır, aşkımızdır. Kudüs bizim kiblemiz, kutsalımızdır. Kudüs bizim hayalimiz, hayallerimizin vazgeçilmez unsurudur. Müslümanlar canları pahasına Kudüs'ü korumak ve özgürlüğüne kavuşturmakla sorumludurlar. Kudüs'ün özgürlüğüne dair hayali olmayan Müslümanlar, İslâmî mücadeleyi bilincini geliştiremezler.

Kudüs davası İslam davasıdır. Bir Müslüman'ın İslam bilincinin mihenk taşıdır Kudüs. Kudüs davası konusunda duyarlı değilse bir Müslüman İslam'ı, Kuran'ı doğru anlamamıştır, anlamamıştır. O Müslüman'ın Kudüs ile birlikte inancı da düşüncesi de işgal altında demektir.

Bir anlamda Kudüs'ün işgali Müslüman yüreklerin işgalidir. Onun için "Kudüs'ün özgürlüğü davasını yüreğinde taşımayan bir Müslüman'ın yüreği de düşüncesi de, inancı da işgal altındadır" dedim.

Kitabınızın Kudüs ile ilgili son bölümünde "Şimdi Kudüs'e dair hayallerim var." diyorsunuz. Kudüs'e dair sizin hayalleriniz nedir?

Kudüs'e dair en büyük hayalim dünya gözü ile özgür Kudüs'e şahit olmaktır. Özgür Mescid-i Aksa'da eşimle çocuklarımla birlikte bir sabah namazı kılmak, Rabbime şükür secdesi yaparak hamd etmektir.

Çünkü Kudüs'ün özgürlüğü sadece bir şehrin özgürlüğü değildir, ümmetin özgürlüğüdür, yeniden dirilişidir, vahdete birliğe ulaşmasıdır. Kudüs'ün özgürlüğü için çalışırken ümmetin birliği için çalışmalıyız. Rengi, mezhebi, ırkı, cemaati ne olursa olsun tüm Müslümanları sevecek bir anlayışla, sevecek bir yürekle Müslüman kardeşlerimize yaklaşmalıyız. Müslümanların birlik içinde, yeryüzünde tevhid ve adaletin hâkim olduğu, yeni adil bir dünya için mücadeleye ettikleri, yeryüzü zalimlerini cezalandır-



Müslümanlar canları pahasına Kudüs'ü korumak ve özgürlüğüne kavuşturmakla sorumludurlar. Kudüs'ün özgürlüğüne dair hayali olmayan Müslümanlar, İslâmî mücadeleyi bilincini geliştiremezler.



dıkları, Kudüs'ü özgürlüğüne kavuşturdukları bir dünyanın hayali ile yaşamak bile güzel.

Hayalleri olmayanların mücadeleleri de olmaz. Bence her Müslüman'ın Kudüs'ün özgürlüğüne dair hayalleri olmalı... Özgür Kudüs sokaklarında yağmurlarda islanacağımız günlerin hayali ile yaşamalıyız. Ama tabi ki kuru hayal kurmakla olmaz, bu hayalimizin gerçekleşmesi için çok ama çok çalışmalıyız.

Günümüzde bazı sözde alimler Mescid-i Aksa'nın İsrail yurdu olup olmadığını tartışıyorlar. Sizce bu tartışmalar doğru mudur, Bunda ki esas gaye nedir?

Mescid-i Aksa kesinlikle İsrail yurdu. Bu konuda hiçbir şüphe duymamakla birlikte bu konuyu kısaca değerlendirmek istiyorum.

Rabbimiz "Bir gece kulu Muhammed'i Mescidi Haram'dan alıp çevresini mübarek kıldığımız Mescidi Aksa'ya götüren Allah'ın şanı çok yücedir." (İsra-1) buyurur.

İslam alimlerinin çok büyük bir çoğunluğuna göre bu ayette zikredilen Mescid-i Aksa Kudüs'teki mescittir. Ancak bu konuda bazı zayıf görüşlerde ileri sürülmüştür.



*Hem Mescidi Akse'nın
manevi âlemdeki
bir mescit olduğunu
söyleyeceksiniz
hem de miraca karşı
çıkacaksınız, bence
bu bir çelişkidir.*



Birincisi göklerin ötesinde manevi âlemde bulunan bir mescit ki böyle bir mescide Peygamberimiz'in (sav) gitmiş olması vahiy alan biri için çok sıradan bir durum olur ve Mekke müşriklerinin tepki göstermesini gerekli kılmaz. Kaldı ki bu görüşü savunanlar İsrâ sonrası Miracı da kabul etmiyorlar. Hem Mescidi Akse'nın manevi âlemdeki bir mescit olduğunu söyleyeceksiniz hem de miraca karşı çıkacaksınız, bence bu bir çelişkidir.

İkincisi, Vakidî'nin rivayetine göre Mekke'ye on mil mesafedeki Müslümanların gizlice toplanıp ibadet ettikleri bir mescit olabileceği görüşüdür. Böyle bir mescit olsaydı Mekke'nin fethinden sonra Müslümanlar orayı bir mescit olarak inşa ederlerdi. Kaldı ki on millik bir mesafeyi bir gecede gitmek çok olağanüstü bir durum değil.

Yukarıda zikrettiğimiz ayet, İsrâ hadisesinin sıradan bir olay olmadığını gösteriyor. Kible değişikliği ile ilgili olayları da göz önüne aldığımızda İsrâ'nın Mescidi Haram'dan Kudüs'te bulunan bugün de aynı isimle anılan Mescidi Akse'ya gerçekleşmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

Kudüslü Müslümanların gündelik yaşamlarına dair izlenimlerinizi aktarabilir misiniz?

Kudüslü Müslümanların gündelik yaşamlarının merkezinde Mescid-i Akse vardır. Namazlarını Mescid-i Akse'da kılarak işgalcilerin Mescid-i Akse'ya yönelik baskınlarına karşı sürekli bir direniş halindedir.

Müslümanların çoğu Mescid-i Akse'nin da içinde bulunduğu Kudüs'ün doğusunda yaşıyorlar. Kudüs'ün her yerinde işgalin izleri var. Kudüs'ün esaretine şahit olmak benim için çok zordu doğrusu.

Eski Kudüs şehrinde gezerken Müslüman mahallesi ile Yahudi mahallesi arasındaki farka şahit oluyorsunuz. Belli ki Filistinli Müslümanların yaşadıkları yerler belediye hizmetlerinden fazla nasiplenemiyor. Müslüman mahallesi bakımsız halde, çöpleri bile düzenli toplanmıyor. Yahudi mahallesi ise bakımlı, temiz ve daha lüks gözüküyordu. Orada işgalcinin Müslümanlara nasıl ikinci, üçüncü sınıf insan muamelesi yaptığına şahit oluyorsunuz.

Kudüs'te Müslüman mahallesinde Hristiyan, Hristiyan mahallesinde Müslüman yaşarken Yahudiler sadece kendi mahallelerinde yaşıyorlardı. Şehirde sık sık işgalci askerlerle karşılaşılıyorsunuz. Her köşe başında lakayt ama tedirgin ve tam teçhizatlı Siyonist askerler var. Bu askerlerdeki tedirginlik ile Kudüs'te işgreti gibi durduklarını, işgalci olduklarını görünümlelerinden anlamak çok zor olmuyor.

Kudüslü anneler direnişin en fedakâr fertleri sayılabilir. Mesela Kudüs'te Filistinli bir Müslüman tek odalı bir evde 9 çocukla yaşadığını söylemişti. Tek bir oda içerisinde 9 çocukla yaşamının zorluğunu anlamak için çok zeki olmaya gerek yok. Çünkü onlar Kudüs'ün özgürlüğü için mücadele edecek çocukların annesi olduklarının farkındalar.

Kudüs ziyareti esnasında sizi çok etkileyen bir şey oldu mu?

Şahsen çok özel bir olay yaşamadım. Elbette özel imtihanlar yaşayan kardeşlerimiz olmuştur. Doğrusu Kudüs ziyaretinden etkilenmek için özel bazı hadiseler yaşamaya da gerek yoktur. Kudüs ziyaretimde en çok işgalci İsrail askerlerini Mescid-i Akse'nın kapılarında görünce etkilendim ve kendimi çok kötü hissettim. İşgalci İsrail askerlerinin varlığı Mescid-i Akse'nın işgal altında olduğunu bir kez daha hissettiriyor insana, yüreğinizi hüznün kaplıyor ve sol yanınızın acıdığını hissediyorsunuz.

İşgal altında da olsa Kubbet'üs Sahra'nın ihtişamından etkilenmiş, Müslümanların ilk kiblesinde Rabbime daha yakın olduğumu hissetmiştim. Gerçekten de Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebevi nasıl özel ise Mescid-i Akse da öyle özel bir mescittir.

Kubbet'üs Sahra Peygamberimizin miraca çıktığı yerdirdi. Kubbet'üs Sahra'nın içerisinde bulunan kayanın altı bir mağara gibi, oldukça da geniş, üç tarafı da yerle birleşmiş durumdadır.



*Eski Kudüs şehrinde
gezerken Müslüman
mahallesi ile
Yahudi mahallesi
arasındaki farka
şahit oluyorsunuz.
Belli ki Filistinli
Müslümanların
yaşadıkları
yerler belediye
hizmetlerinden fazla
nasiplenemiyor.
Müslüman mahallesi
bakımsız halde,
çöpleri bile düzenli
toplanmıyor. Yahudi
mahallesi ise bakımlı,
temiz ve daha
lüks gözüküyordu.
Orada işgalcinin
Müslümanlara nasıl
ikinci, üçüncü sınıf
insan muamelesi
yaptığına şahit
oluyorsunuz.*



Peygamberimiz (sav) Miraca çıktığında Beytü'l Makdis ya da Mescid-i Aksa yıkıntılar halinde idi. Yıkıntılar halinde bu Mescid-i Aksa'nın Mi-
raç yurdu seçilmesi ve Müslümanların ilk kible-
si olması; bir anlamda çevresi mübarek kılınan
bu peygamberler yurduna ve Mescid-i Aksa'ya
sahip çıkılması ve Mescid-i Aksa'yı yeniden ih-
ya etme ihtiyacının zımnen söylenmesidir.

Ayrıca Mescid-i Aksa'da cuma namazı da beni



Ramazan Deveci

çok etkiledi. Kudüs'e çok yakın çevre şehirler-
den özerk Filistin bölgesinden Müslümanlar,
cuma namazı için Mescid-i Aksa'ya gelemiyor-
lar. İşgalci İsrail basit nedenlerle Filistinli Müslü-
manların Mescid-i Aksa'ya gelişlerini yasaklıyor.
Ama binlerce Filistinli bir şekilde yüksekliği 5
metre olan utanç duvarını aşarak Mescid-i Ak-
sa'da cuma namazı kılmak için geliyorlar.

Cuma namazı için Kudüs dışından gelenler
Mescid-i Aksa'da ikindi namazını da kılsınlar di-
ye cuma namazından hemen sonra, cem ile
ikindi namazı da cemaatle kılınıyor.

Mescid-i Aksa'da cuma namazımızı kılarken
Rabbime özgür Mescid-i Aksa'da cuma nama-
zı kılmayı nasip etmesi için çok dua ettim.

**Giden herkesin şahit olduğu gibi İsrail
Kudüs'ü Yahudileştirmeye çalışıyor. Bu
noktada Müslüman fertler olarak neler
yapmalıyız?**

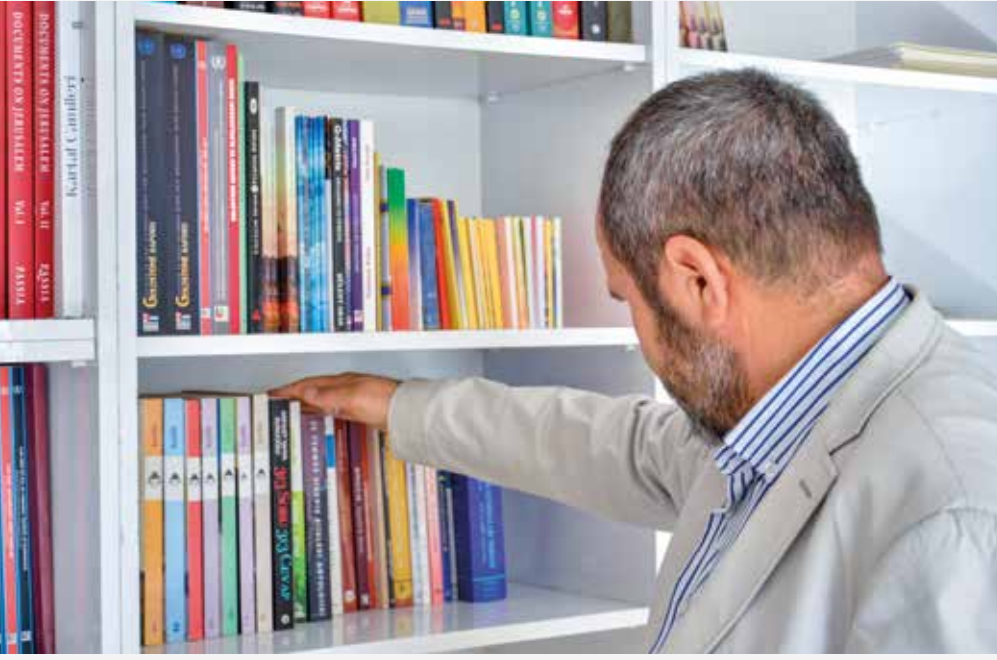
Müslümanlar olarak bizim evvelki peygamber-
lerin ve Peygamberimizin (sav) emaneti olan
bu vahiy yurduna sahip çıkmamız gerekiyor.
Özgür Kudüs bilincine sahip nesillerin yetiş-
mesi için gayret göstermemiz gerekiyor. Özgür
Kudüs için, Kudüs bilincimizi ve özgür Kudüs
hayalimizi her daim diri tutmalıyız ve her fırsat-
ta işgalci İsrail zulümlerine karşı Filistinli kardeş-
lerimizin yanında olduğumuzu ilan etmeliyiz.
İsrail mallarını boykot ederken, maddi imkân-
larımızdan Filistin davası için Filistinliler için pay
ayırmalıyız, infaklarımızda Filistin'i ve Filistinli
kardeşlerimizi unutmamalıyız.

Kudüs üzerinden mezhebi ırkı cemaati ne
olursa olsun tüm Müslümanları kucaklayıcı bir
vahdet söylemi geliştirmemiz gerekiyor. Unut-
mayalım ki bizim düşmanımız Müslümanlar
değil Siyonizm'dir. Bugün Kudüs işgal altında
ise Müslümanlar birlik içinde olmadığı içindir.
Düşmanımızı doğru tanıyıp mezhebi, ırkı, ren-
gi ne olursa olsun tüm Müslümanlarla kardeş
olduğumuzu unutmadan Kudüs davasında bir
ve beraber olmalıyız. Bizi özgür Kudüs müca-
delesini de bir araya getirmeyecek ne getire-
cek Allah aşkına...

Mevlana, aşkın insan için öneminden bahse-
derken mealen; "Kimin yüreğinde aşk ateşi yok-
sa yok olsun böylesi." der. İşte aynı şekilde, aşk gi-
bi, Kudüs meselesini de her Müslüman ve ku-
rum gündeminin merkezine alması gerekiyor.

Zira Müslümanların oluşturduğu kurumlar;
dernek, parti, vakıf, cemaat, tarikat parti vb. adı-
na ne dersiniz deyin, faaliyetlerinde, program-
larında Kudüs'ü özgürleştirmek yoksa dirilişi ve
direnişi gerçek manada temsil edemezler. Böy-
lece bir bakıma küresel güçleri kabulleniyorlar
demektir.

Mirasımız Derneği'nin Kudüs konusunda yap-
tığı çalışmaları çok önemli buluyorum. Mirası-
mız Derneği gibi Kudüs merkezli Filistin mer-
kezli çalışmalar yürüten çeşitli STK'lar var. Müs-
lümanlar olarak bu derneklerin faaliyetlerine
yardımcı olmalı ve katkı sunmalıyız. Mirasımız
Derneği Kudüs'teki İslam eserlerini koruma ve
yaşatma gibi önemli bir çalışma yapıyor. Tür-



**Kudüs üzerinden
mezhebi ırkı cemaati
ne olursa olsun
tüm Müslümanları
kucaklayıcı bir vahdet
söylemi geliştirmemiz
gerekıyor.
Unutmayalım ki
bizim düşmanımız
Müslümanlar değil
Siyonizm'dir.**



kiye'de okullarda Kudüs davasını Filistin davasını öğrencilerimize hatırlatma ve Kudüs bilinci oluşturma noktasında yaptıkları da çok önemlidir.

İslam Ülkeleri yöneticilerinin İsrail ile olan ilişkileri hakkında ne diyorsunuz, bu ilişkilerin Özgür Kudüs davasına zararı var mıdır?

Filistin meselesinde dünyada iki çizgi var, izniniz olursa şimdi bu iki çizgiyi kısaca değerlendirmek istiyorum...

Birincisi; Hamas, İslami Cihad ve Hizbullah gibi hareketler tarafından ifade edilen, Türkiye'den rahmetli Erbakan Hocanın savunduğu işgalci İsrail'i devlet olarak tanımayan ve denizden nehre bütün Filistin topraklarını kurtarmayı hedefleyen direniş ekseninin çizgisi.

İkincisi; Suudi Arabistan, Katar, Türkiye, el-Fetih ve birçok İslam ülkesinin desteklediği iki devletli çözüm... 1967 sınırlarında Kudüs'ün doğusunun da içinde olduğu bir Filistin Devleti. Bunu da direnişle değil, işgalci İsrail ile görüşmelerle elde etmeyi düşünen bir anlayışı savunan çizgi.

İşgalci İsrail'in müzakere sürecinde ortaya koyduğu tavır, işgalcinin işgalden vazgeçmek ve barış gibi hele Mescid-i Aksa'nın da içinde bulunduğu Kudüs'ün doğusunu Müslümanlara bırakmak gibi bir niyetinin olmadığını açık bir şekilde göstermiştir.

Sözün özü, İşgalci İsrail meşru bir devlet değildir. İslam ülkelerinin yöneticileri bu Siyonist rejim ile her türlü ilişkiyi kesmelidir ve Özgür Kudüs için her türlü desteği vermelidir.



**İşgalci İsrail'in
müzakere sürecinde
ortaya koyduğu
tavır, işgalcinin
işgalden vazgeçmek
ve barış gibi hele
Mescid-i Aksa'nın da
içinde bulunduğu
Kudüs'ün doğusunu
Müslümanlara
bırakmak gibi bir
niyetinin olmadığını
açık bir şekilde
göstermiştir.**



13 Eylül 1993 yılında imzalanan Oslo Anlaşması'ndan sonra geldiğimiz süreçte, Siyonist İsrail Kudüs'ü başkent ilan ederek Doğu Kudüs ve Batı Şeria'da sürekli yeni yerleşim yerleri açarak, Mescid-i Aksa'nın içinde bulunduğu Doğu Kudüs'ü Filistinlilere vermek gibi bir niyetlerinin olmadığını hatta Batı Şeria'nın bir kısmını da işgal etmek istediklerini gösterdiler. Rahmetli Erbakan'ın söylediği gibi işgalci İsrail sadece güçten anlar. Onun için Türkiye dahil tüm İslam ülkeleri işgalci İsrail ile ticaret dahil tüm ilişkileri kesmesi gerekiyor. İşgalci İsrail ile normal bir ülke gibi ilişkiye girmek işgalciyi daha pervasızlaştırıyor, işgali ve zulmünü arttırmasına yarıyor diye düşünüyorum.

Son olarak temennim odur ki; Rabbim bizlere özgür Kudüs'ü görmeyi ve özgür Mescid-i Aksa'da namaz kılmayı nasip etsin inşallah.

Ramazan Bey, bize vakit ayırıp sorularımızı cevaplandırdığınız için teşekkür ederiz.

Sizlere çalışmalarınızda başarılar diliyorum, söyleşi davetiniz için ayrıca teşekkür ediyorum. ■

Kış Geldi Kudüs'ü Unutmadılar!



Yılın her zamanı Kudüs'te yaşanan işgalin Müslümanlar üzerindeki etkisini azaltabilmek amacıyla sürekli projeler geliştiren Mirasımız Derneği, bu soğuk kış günlerinde ihtiyaç sahibi ailelerin ve bilhassa çocukların yanında olmaya gayret ediyor.

Kış ayları boyunca Kudüslü ihtiyaç sahiplerine kışlık kıyafet, elektrikli soba ve battaniye dağıtmayı hedefleyen Mirasımız Derneği ilk dağıtımlarını gerçekleştirdi.

Kampanya süresince tüm bağışlar, miktarına bakılmaksızın bir havuzda toplanacak ve ihtiyaca göre ailelere dağıtılmaya devam edecek. Kudüs'ün soğuk kış günlerini ısıtacak bu güzel çalışmaya destek olmak isteyenler derneğin resmî web sitesi www.mirasimiz.org.tr üzerinden online bağış sistemini kullanabilir veya banka hesap numaralarına havale veya eft yapmak suretiyle bağışta bulunabilirler.

İŞGALCI İSRAİL DEVLETİ'NE HAZIRLIK SÜRECİ: FİLİSTİN MANDASI

Enes Malik Yılmaz



20. Yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin çöküş belirtileri göstermesi üzerine İngiltere, çöküş sonrası bölgede nasıl hareket edileceği ile ilgili bir rapor hazırlaması için Dışişleri Bakanlığı'nda müsteşar yardımcısı görevinde bulunan Sir Mauricio Bunsen başkanlığında bir komisyon görevlendirdi. Komisyonun sunduğu rapora göre, Filistin ve Kudüs uluslararası özel bir statüde olmalıdır. Diğer yandan İngiltere, savaşta müttefikleri ile de birtakım görüşmeler yürütür ve Sykes-Picot Antlaşması yapılır. Ant-

laşmaya göre, Orta Doğu'da birçok bölge İngiltere ve Fransa arasında paylaşılmıştır. Bunun dışında, "kahverengi bölge" olarak adlandırılan Filistin ise, savaştan sonra Avrupa'nın denetleyeceği özel bir uluslararası rejime devredilecektir. Filistin'e uluslararası statü verilmesinin sebebi, özellikle İngiltere ile Fransa arasındaki bu bölge hakkındaki anlaşmazlıklardır. Suriye'ye sahip olan Fransa, Filistin'in de bu bölgeye katılmasını talep ederken; İngiltere buna itiraz eder ve Akdeniz'e açılan bir kapı olarak Filistin'e sahip olmak ister. Öte yandan, daha sonra Ekim

Devrimi ile birlikte ittifaktan çekilecek olan Rusya, bölgede Ortodoksların hâmisî olarak bulunmak ister. İşte bu sebeplerden ötürü Filistin, uluslararası bir statüye getirilmek istenir.⁽¹⁾

Küresel çapta ilk büyük savaş olan Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, zaten 1815 Viyana Kongresi'nden beri gündemde olan Şark Sorunu (la question d'orient)⁽²⁾ artık içerik değişikliğine uğramış, savaştan galip çıkan devletler arasında Osmanlı Devleti'nin nasıl paylaşılacağı ciddi bir tartışma konusu olmuştur. Bu sebeple, savaş sonrası düzeni belirlemek için Paris

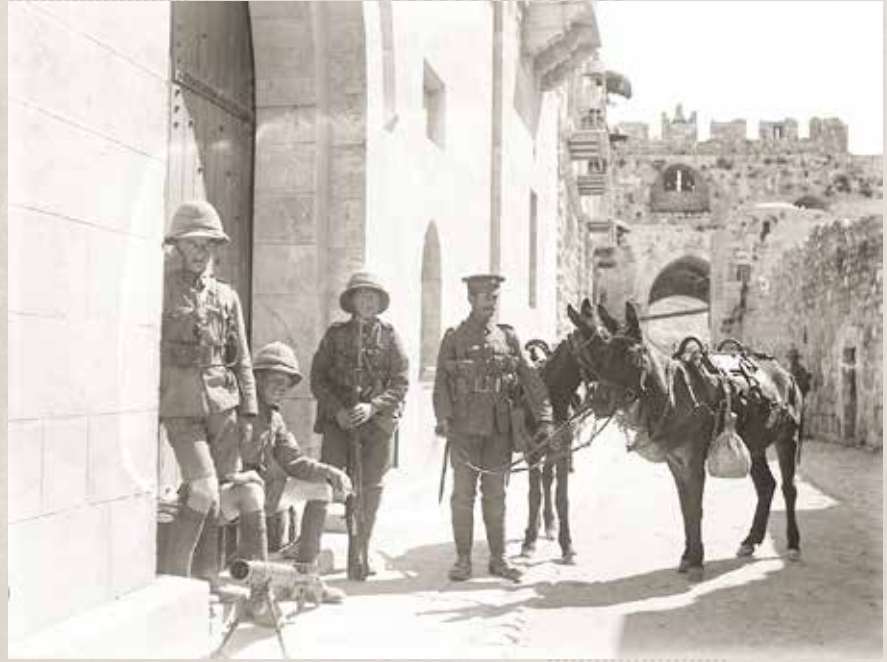


Küresel çapta ilk büyük savaş olan Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, zaten 1815 Viyana Kongresi'nden beri gündemde olan Şark Sorunu (la question d'orient) artık içerik değişikliğine uğramış, savaştan galip çıkan devletler arasında Osmanlı Devleti'nin nasıl paylaşılacağı ciddi bir tartışma konusu olmuştur.



Barış Konferansı tertip edilmiştir. Konferansta sunulan çözüm yollarından biri de "manda" sistemi olmuştur. Varılan mutabakata göre: İtilaf Devletleri; Ermenistan, Suriye, Mezopotamya, Filistin ve Arabistan'ın tamamen ayrılmasında hemfikir olur. Bu, Türk İmparatorluğu'nun diğer bölgelerinin durumunu etkilemeyecektir.⁽³⁾ Sonuçta, söz konusu bölgeler Türkiye'den ayrılacak ve kendi başlarına yetebilecek bir siyasal yönetim kurabilecek duruma gelene kadar İtilaf Devletleri arasındaki anlaşmalara göre, belli bir İtilaf Devleti tarafından manda edilecek, yani yönetilecekti.

İngiltere'nin bu bölgeye önem vermesinin en temel sebeplerinden biri, o dönemde İngiliz ekonomisini besleyen en büyük can damarlarından olan Hindistan'a giden yol olan Süveyş Kanalı'nın ve bölgenin himayesini tamamen el altında tutmak istemesi ve böylece hem siyasi hem de iktisadi olarak gücünü muhafaza et-



mek istemesiydi. Bölgede adeta bir şiper vazifesi gören Filistin ise, bu denetleme ve koruma mekanizması açısından önemliydi.⁽⁴⁾ Bu koruma ve denetleme ancak bölgede müttefik bir Yahudi Devleti varlığı ile mümkün olabilirdi.⁽⁵⁾

Öte yandan, İngiltere'deki Siyonistler de amaçlarına ulaşmak istiyorlardı. Siyonist idealleri İngiliz yönetimine teklif olarak götüren ilk isim ise Sir Herbert Samuel olmuştur. Herbert Samuel, "İngiltere şayet Osmanlı Devleti'ni parçalamak konusunda kararlı ise, niçin Filistin bölgesinde kendilerine bir devlet verilmesin?" diye düşünüyordu. Samuel bu fikirlerini ilk olarak Dışişleri Bakanı Lord Grey ile paylaşmış, daha sonra Maliye Bakanı Lloyd George ve İngiltere'deki önde gelen Siyonistlerden olan Chaim Weizmann ile görüşmüştür. Samuel kendi düşüncelerini "Filistin'in Geleceği" başlığında toplamış ve hükümete sunmuştur.⁽⁶⁾ Ancak, İngiltere her ne kadar Siyonizm yanlısı olsa da mevcut siyasal durumdan çekindiği için bu konuda somut bir adım atmamıştır. Lloyd George iktidara geldikten sonra ise Siyonistler İngiltere siyasetinde çok daha etkili olmuşlar ve İngiltere'nin Siyonizm'in lehine karar verilmesinde ciddi rol oynamışlardır.⁽⁷⁾

1917 yılında bu yeni iktidarın ilk ciddi faaliyeti olan ve günümüzde bile etkisini koruyan Balfour Deklarasyonu yayınlanmıştır. İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur Balfour, "Balfour Deklarasyonu"



olarak adlandırılan mektubu 2 Kasım 1917'de Siyonist lider Lord Rothschild'e göndermiştir. Balfour'un mektubunda, İngiltere'nin Filistin'de bir Yahudi Devleti kurulması için tüm imkânlarını kullanacağını bildiren vaatler vardı. Buna göre, Filistin'de Yahudi ulusal devletinin kurulması için İngiliz desteği her daim olacaktır.⁽⁸⁾ Sonraki süreçte, San Remo Konferansı'nda da bu konuda



“
İngiltere’nin bu bölgeye önem vermesinin en temel sebeplerinden biri, o dönemde İngiliz ekonomisini besleyen en büyük can damarlarından olan Hindistan’a giden yol olan Süveyş Kanalı’nın ve bölgenin himayesini tamamen el altında tutmak istemesi ve böylece hem siyasi hem de iktisadi olarak gücünü muhafaza etmek istemesiydi.
”

aynı şekilde karar verildi. Nisan 1920’de imzalanan San Remo Antlaşması’nın dördüncü maddesine göre Osmanlı, Filistin’i terk ediyordu. Böylece Filistin’in Osmanlı’dan kopuşu resmileşiyordu.⁽⁹⁾ Arapların İngiltere’ye yaptığı baskılar karşısında İngiltere’nin tereddütleri ve çekingenlikleri olsa da bu konuda pek de çekingen olmayan başbakan Churchill Arap heyetine 1921’de şöyle diyordu:

“İngiliz Hükümeti Balfour Deklarasyonu’nu uygulamakta kararlıdır. Bunu size tekrar tekrar söyledim. Kudüs’te söyledim. Geçen gün Avam Kamarası’nda söyledim. Şimdi de söylüyorum. Hükümet Balfour Deklarasyonu’nu uygulayacaktır.”⁽¹⁰⁾

Manda idaresinin kurulmasının ardından, 1923-29 arasında görece daha istikrarlı bir dönem yaşanmış ve Yahudi göçlerinde ciddi düşüş yaşanmıştır. 1920’lerin sonlarına doğru, özellikle Almanya ve Polonya’daki Yahudi karşıtlığı bölgeye olan göçleri arttırmış ve İngiltere bu konuda daha esnek davranmaya başlamıştı.⁽¹¹⁾ Avrupa’nın orta yerinde yaşanan Yahudi karşıtı olaylar, Hristiyan dünyanın sosyo-ekonomik istikrarını bozmaya başlıyordu. Batı dünyası bu sorunu, Osmanlı döneminde olduğu gibi Yahudileri kendi ülkelerinden kovup İslam dünyasına ihraç ederek halledeceğini düşünüyordu. Böylece Yahudiler, bu tarihten sonra Filistin topraklarına ciddi bir şekilde göç etmeye başladı.⁽¹²⁾ 1922 yılında 590.000 Arap nüfusa karşı sadece 84.000 Yahudi varken, 1932’de 770.000 Arap nüfusuna karşılık 181.000 Yahudi bulunmuş ve 1933-35 yılları arasında ise Fi-

listin’e 134.540 Yahudi göç etmiştir.⁽¹³⁾

Bu hususta değinmemiz gereken bir konu da, Türkiye’de de sık gündeme gelen Yahudilere toprak satışı meselesidir. Bazı Arap toprak ağaları 1920-28 yılları arasında büyük paralar karşılığında cüzi toprak satışları yapmışlardır. Bu durumda, Yahudi alıcıların fiyatları 40 ila 80 katı kadar arttırmasının da ciddi etkileri bulunmaktadır.⁽¹⁴⁾

Yahudilerin bu denli yoğun göç etmelerine ilk tepki, 1931 İslam Konferansı’nda Filistin yürütme komisyonunun Araplara hitaben yayınladığı beyanname olmuştur. Beyanname Filistin’e meşru ve gayrimeşru yollarla yapılan Yahudi göçlerine ve İngiltere Manda İdaresi’nin kötü emellerine dikkat çekiliyordu. Aynı zamanda komisyon olağanüstü toplantıya çağırılmış ve Ekim 1933 tarihinde, Kudüs, Hayfa ve Yafa başta olmak üzere Filistin’de genel grev başlatılmıştır. 3 ay süren grev ciddi olaylara sebep olmuştur ve 3 ay aradan sonra da komisyon grevi durdurmaya karar vermiştir. Zira komisyon, hedefe ulaşıldığını düşünmüştür. Öte yandan İngiliz hükümeti de gösterilerin Yahudi karşıtlığından ziyade artan Yahudi göçleri olduğuna kanaat getirmiştir. Ancak, buna rağmen Yahudi lobisinin baskıları sebebiyle bu göçe ciddi bir kota koyulmadı.⁽¹⁵⁾ Bu arada Filistin’de Yahudi göçüne tepki gösteren Araplara karşılık, bazı Siyonistler de protesto düzenliyorlar ve Yahudi işgalinin hızlıca genişletilmesini talep ediyorlardı. Ayrıca İngilizler için, şayet bunu yapmaya çekiniyorlarsa yönetimi başka bir ülkeye, örneğin ABD’ye teslim etmeleri gerektiğini söylüyorlardı.⁽¹⁶⁾



“

**Aslında İngiliz
mandasının
hedeflenen işgalcı
İsrail Devleti'nin
kuruluşunu
hazırladığı
söylenebilir.**

”



Özellikle 1930'larda başlayan göçlerle birlikte, Filistin'de Yahudilere karşı ciddi tepkiler yükselmeye başladı. Böylece İngiltere, İkinci Dünya Savaşı'na sebep olan krizlerle de boğuşurken, Filistin'i yönetmede ciddi zorluklar yaşamaya başlamıştı. Dolayısıyla, yönetimi devretme fikri gündeme geldi. İngiltere Sömürge Bakanlığı bölgeye Filistin Kralliyet Komisyonu adlı bir heyet gönderdi.⁽¹⁷⁾ Komisyonun başındaki Lord Peel, ilk olarak Weizmann olmak üzere Siyonist siyasi liderlerle görüştü, Kudüs Müftüsü Hacı Emin el-Hüseynî ve bazı Arap siyasi liderlerinin de fikirlerini aldı. Hazırlanan çözüm raporunda şöyle belirtiliyordu:

"Filistin de Arap Devleti kurulacak, Hristiyanlık, Yahudilik ve İslamiyet'in kutsal kenti Kudüs ve civarı İngiliz manda yönetimi altında uluslararası garanti altında olacaktır. Kudüs'ten batıya doğru dar bir koridor açılarak, Akdeniz ile bağlantı kurulacaktır. Galile Gölü ve batısında kalan Hayfa ve biraz daha güneye sarkan Tel Aviv bölgesinde Yahudi devleti kurulacaktır. Diğer topraklar Araplara bırakılacaktır."⁽¹⁸⁾

Ancak İngiltere tarafından yapılan girişimler, tarafları uzlaştıramamıştı. Ayrıca bu kargaşa döneminde İngiltere "Beyaz Kitap" adıyla bilinen ve İngiltere'nin klasik İsrail yanlısı politikalarının dışında görülen belgeyi yayınlamıştır. Öyle ki, bu belge günümüzde dahi işgalciler tarafından "utanç belgesi" olarak nitelendirilmektedir.⁽¹⁹⁾ Ancak, tüm bunlara rağmen İngiltere'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan galip ayrılması elini bölgede daha da güçlendirmiştir ve böylece

bölgenin gerçek sahiplerine rağmen çok daha rahat hareket edebilme imkanına sahip olmuşlardır. Genel olarak bu manda/himaye sürecine bakıldığında, İngiltere'nin her şeye rağmen kuralsız ve hukuksuz Yahudi göçüne ve Yahudilerin terör faaliyetlerine rağmen ciddi bir tepki koymamıştır. Aslında İngiliz mandasının hedeflenen işgalcı İsrail Devleti'nin kuruluşunu hazırladığı söylenebilir. Öyle ki, o zamanlarda göz ardı edilen ve karşısında susulan bu sorunlar neticesinde, 103 yıl sonra bile bölgeden kan, göz yaşı ve Siyonist terörü eksik olmamıştır. ■

Dipnotlar:

- (1) Mim Kemal Öke, *Siyonizmden Uygurliklar Çatışmasına Filistin Sorunu*, Da Yayıncılık, İzmir 2002, s. 223-225.
- (2) Şark Sorunu ifadesi, 1815 yılında Viyana Kongresi'nde, Avrupa'daki siyasi istikrarın korunması için Osmanlı Devleti'nin şimdilik dağılmaması endişesini dile getiren bir kavramdır. Ancak Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu kavramın içeriği değişime uğramış ve çökmüş olan Osmanlı Devleti'nin "nasıl paylaşılabileceği" sorusunu içerir hale gelmiştir.
- (3) Harry N. Howard, "Paris - San Remo - Sevr'de Türkiye'yi Yok Etme Planları", Çev: Müge Yılmaz, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, S: 35, 1970, s. 20-21
- (4) Isaiah Friedman, *The Question of Palestine: British-Jewish-Arab Relations, 1914-1918*, London 1991, s. 1.
- (5) Benny Morris, *Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881-1998*, Knopf Doubleday Publishing Group 2011, chapter 3
- (6) Öke, a.g.e., s. 225-226.
- (7) A.g.e., s. 226-228

(8) Fatma Tunç Yaşar vd., *"Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine Filistin"*, İHH İnsani Yardım Vakfı Dergisi, No:5, İHH Yayınları, İstanbul 2007, s. 53

(9) Kadir Kasalak, *"Irak'ta Manda Yönetiminin Kurulması ve Atatürk Dönemi Türkiye-Irak İlişkileri"*, Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi S:9, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Şubat 2007, s. 189.

(10) David Fromkin, *Barışa Son Veren Barış Modern Ortadoğu Nasıl Yaratıldı 1914-1922*, Çeviren: Mehmet Harmancı, Sabah Kitapları Dizisi Gençlik Yayınları, İstanbul 1994, s. 526.

(11) Ayşe Hür, *"Filistin Mandası Aldatmaca mı?"*, www.solakkedi.com/dunyanin%20civisi/filistin/002.html, Taraf Gazetesi, s. 5.

(12) Öke, a.g.e., s. 415.

(13) Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1990, C: I (1914-1980)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 252, Ankara 1993, s. 200.

(14) 4 David Fromkin, *Barışa Son Veren Barış Modern Ortadoğu Nasıl Yaratıldı 1914-1922*, Çeviren: Mehmet Harmancı, Sabah Kitapları Dizisi Gençlik Yayınları, İstanbul 1994, s. 526.

(15) Celil Bozkurt, *Türk Kamuoyunda Filistin Problemi, İlk Arap-Yahudi Çatışmaları (1920-1939)*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 30-31-32.

(16) A.g.e., s. 84.

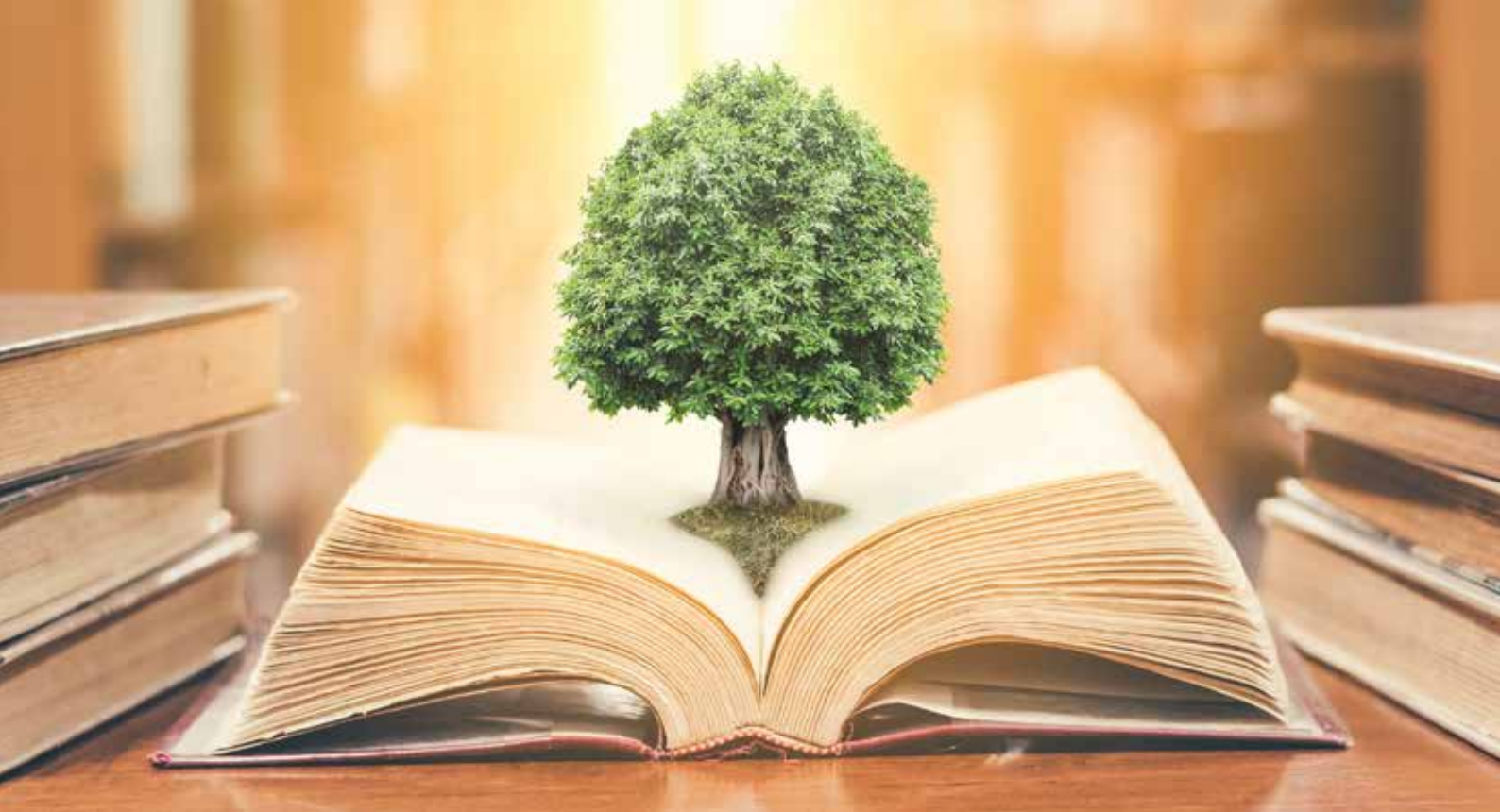
(17) A.g.e., s. 85.

(18) Sait Yılmaz, *"Atatürk, Ortadoğu ve Filistin"*, www.21yyte.org.tr/yazi/6341-Ataturk_Ortadogu_Ve_Filistin.html, s. 5.

(19) http://www.salom.com.tr/arsiv/haber-99644-bir-utanc_belgesi__1939_beyaz_kitabi.html

BİR EĞİTİM METODOLOJİSİ OLARAK AĞAÇ

Neriman Esendemir



Ağaç, birçok gelenekte farklı anlamlara geldiği gibi kutsal anlamlar taşıdığı da düşünülür. Genellikle doğum-ölüm döngüsü, tekâmülün süreçleri, ölümsüzlük, insan ruhunun dünyadaki izdüşümü, yenilenmek, büyümek, yükselmek, kökler, güç ve iktidar gibi açılımları olan bir semboldür. Bu noktaları insan hayatıyla karşılaştırdığımızda; ağaçların geçirmiş olduğu evreler ile dünyaya gelen insanın gelişim evreleri arasındaki benzerlik çok ilginçtir. Biri, dilsiz ama hal diliyle konuşan, diğeri dili olup da hal diliyle de konuşabilen iki canlı varlık arasındaki fitrî benzerlikler, bize insan eğitimi açısından okunmaya değer bir metodoloji sunar.

Ağaçların kökleri, büyümesi, gelişmesi ve meyve vermesi ile insanın var olması, büyümesi, yetiştirilmesi ve nihayet dünya hayatında yapıp ettiği işler, bıraktığı eserler arasında çok büyük benzerlikler vardır. Hem ağacın hem de insanın topraktan gelmesi bile başlı başına bu iki canlı varlığın kader ortaklığı yaptığının göstergelerinden sadece bir tanesidir.

En şiddetli rüzgârlarda bile devrilmeyen ağaçların köklerine sınıksız tutunduğunu görürsünüz. Ağacın kökleri ne kadar sağlamla o kadar büyür ve gelişir. Oysa kökleri sağlam olmayan ağaçlar, kuvvetli rüzgar veya fırtınada sökülmeyle mahkûm olurlar. Sağlam kökleri olan ağaçların devrilmeyişi gibi toprağına bağlı olan, dolayısıyla kendi değerlerine sahip çıkan, nere-

den geldiğini bilen insanın yıkılmayışi köklerine olan kuvvetli bağı sebebiyledir. Tam bu noktada ağacın köklerini insan yetiştirmede bir model olarak ele alırsak, bir çocuğun yetiştirilmesinde de onun sağlam bir ahlâki temele, inanca ve değer sistemine sahip olması gerektiğini görürüz. Çünkü temel sağlam olursa üzerine bina edilen bilgi ve tecrübe de o oranda sağlam olacaktır. *"Ağaç yaş iken eğilir."* sözü bile insan eğitiminde çocuk yaşta verilen temel eğitimin önemini ifade eder. İnsanın eğitimi ile ağaçlar arasındaki bu benzerlik bir eğitim metodolojisi olarak bize çok şey anlatır. Marifet bu bilgiye ulaşmakta; Yüce Rabbimiz'in hiçbir şeyi boşuna yaratmadığının, her şeyin bir hikmete dayandığının sırrına vakıf olabilmektedir.



**Ağaçların kökleri,
büyümesi, gelişmesi
ve meyve vermesi ile
insanın var olması,
büyümesi, yetişmesi
ve nihayet dünya
hayatında yapıp
ettiği işler, bıraktığı
eserler arasında çok
büyük benzerlikler
vardır.**



Sanayi inkılabını başlatan buharlı makinelerin icadından sonra Amerikalı otomobil üreticisi Henry Ford, üretimi olabilecek en yüksek noktaya çıkaran seri üretim metodunu aslında bir mühendislik bilgisi olarak keşfetmemiştir. Bir gün, kasapta gördüğü et tezgahında hayvanların, tündengelim şeklinde parçalanması işlemini gördükten sonra bu fikri bulmuştur. Kasaba bütün olarak gelen hayvanların vücudu, önce büyük sonra giderek daha da küçük parçalara ayrılır ve bu işlemi izlerken *“Acaba araba üretiminde de etlerin parçalanması için kullanılan tündengelim yönteminin tam tersine, tümevarım şeklinde bir üretim modeli uygulayabilir miyim?”* diye düşünür. Bu düşünceden hareketle otomobil üretiminde seri üretim modelini geliştirir. Bir işverenin hayvanların kesilmesi örneğinden esinlenerek işini geliştirebileceği bir fikri bulması gibi, ağaçlar da insan eğitiminde bir metodoloji olabilecek potansiyele sahiptir.

Pek çok anne baba çocuğuna belli değerleri öğretememiş olmaktan yakınmaktadır. *“Söylüyorum, söylüyorum ama bizi dinlemiyor.”* gibi anne ve baba yakınmalarını sık sık duyarız. Çocuğa dinini, değerlerini ve kültürünü küçük yaşlarda öğretmek ve bu zamanlamayı es geç-



memek çok önemlidir. Çocuk, zihinsel ve fizyolojik özellikleri açısından öğrenmeye en elverişli olduğu dönemde yeterince eğitilmemişse bir zaman sonra anne baba, kendi çocuğunu eğitmek konusunda ne kadar istekli olsa da geç kalmış olacağından nerede yanlış yaptığını bile fark edemez. Yine ağaçlara dönersek hatamızın nerede olduğunu görebiliriz; ağaç yaş iken eğilir...

Her bitkide olduğu gibi ağaçlar da dik durmak, gelişip serpilebilmek için suya ihtiyaç duyarlar. Susuz ağaçlar kurur ve yetişemez. İnsanlar da sevgiye, moral ve motivasyona, teşvik edilmeye ihtiyaç duyarlar. Özellikle çocuklarda özgüvenlerinin gelişmesi için gerekli olan sağlıklı ve mutlu ortamlarda büyüebilmeleri için sevgiye, ilgiye ve desteğe o kadar çok ihtiyaç duyarlar ki, bunlardan yoksun bırakılmış bir çocuk ileri yaşlarda bu eksikliğin izlerini silemez. Bazen bu durumun faturasını sadece ailesine ve yakın çevresine ödetmekle kalmaz ve bir suç makinesine dönüşerek tüm bir topluma sevgi noksanlığının cezasını ödeatabilir. Uyuşturucu, kadın ticareti, adam öldürme vb. suçlar sebebiyle aranan pek çok insanın, çocuklukları incelendiğinde sevgisiz ve ilgisiz bırakılmış çocuklar olmaları bir tesadüf değildir.

Ayrıca her ağaç bir tohumdan teşekkül eder ve büyüdüğü içinde bulunduğu tohumun özelliklerini ortaya çıkarmaya başlar. Zeytin tohumundan zeytin çıkar, çınar tohumundan da çınar ağacı boy verir. Çınar ağacından zorla zeytin çıkarmak ne kadar anlamsız ise çocukların kişilik özelliklerini, yeteneklerini yok sayarak onlara istemediği bir mesleği dikte etmek de o kadar anlamsızdır. Maalesef pek çok eğitim sistemi, çocukları kendi ilgi alanlarına, yeteneklerine göre yetiştirmede istenilen noktaya

gelememiştir. Çocukların yetenekleri olmayan alanlarda ısrarla eğitime çalışılması ve çocuklardan mutlak surette bu alanlarda başarı beklentisi, her hayvandan uçmayı beklemek gibidir. Çocuklar üzerindeki bu anlamsız baskı, giderek toplumda işinin ehli olmayan bir neslin gelmesine sebep olduğu gibi, bir ülkenin üretim kapasitesini, çağın gereklerini yakalamadaki hızını düşürür. Daha da önemlisi sağlıksız ve mutsuz bireylerin olduğu hastalıklı bir toplum yapısı ortaya çıkar. Zira insan, yaratıcısının ona verdiği özellikleri ortaya çıkarma eğilimindedir ve insanın sahip olduğu yeteneklere sürekli ket vurulması ise onun fitratına aykırıdır. Fitrata ters düşen bir eğitim modelinde ısrarcı olmak yerine her şeyin olduğu gibi ağaçların da insan için yaratıldığı emri ilâhîsinin hikmetine kulak vererek nasıl olur? Çınar ağacından elma, kiraz, dut veya zeytin çıkmıyorsa, servi ağacı ne kadar uzun olursa olsun ondan çok daha kısa olan portakal ağacı gibi portakal veremiyorsa bu neyin ısrarıdır ey insanoğlu?

Ağaçlar, insanın eğitilmesinde bir metodoloji olarak üzerinde düşünölmeye çok elverişlidir. Zira ağaçların geçirdiği yaşam evrelerine baktığımızda, insanın gelişim süreci ile büyük benzerlikler vardır. Özellikle ağaçların kök salma, büyüme ve gelişme evrelerinde ortaya çıkan birbirini izleyen süreçler ele alındığında, insanın eğitim süreçlerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili önemli ipuçları yakalanabilir. ■

Kaynaklar:

■ Karakaş Fahri. *Çocuk Eğitiminde Bir Analoji*, İstanbul: Milliyet Blog, 2007

■ *“The First Assembly Line,” an essay by Henry Ford, 1913. Colbert, David, ed. Eyewitness to America. New York: Pantheon Books, 1997, pp. 383-384.*

ÜRDÜN VADİSİNİN STRATEJİK ÖNEMİ

Mustafa Özcan



Ürdün Vadisi ya da Gavr el-Ürdün olarak da anılan bölge, Batı Şeria'nın yaklaşık üçte birine tekabül etmektedir. Kur'an'da 'gavr' kelimesi Mülk Suresinin 30. ayetinde geçmektedir ve mealen şöyledir: **"Bir de şunu sor: Suyunuz çekilirse size akarsuyu kim getirebilir?"** Burada kullanılan gavr kelimesi ile suyun derine inmesi ve çekilmesi ifade edilmektedir. **Gavr Ürdün veya Ürdün Vadisi'nde Ürdün Nehri kıyısındaki basık ve eğik araziye denmektedir.** Bu bölge, Batı Şeria ile birlikte 1967 yılında kaybedilen topraklar arasında yer almaktadır.

İsrail, verimli bir bölge olmasından dolayı ve stratejik nedenlerle burayı topraklarına katmayı gözüne kestirmiştir. Bunun için münasip bir anı kollarken ayrıca Ürdün Vadisi ile birlikte Ölü Denizi de topraklarına katmayı hedeflemektedir. Nitekim 1967 yılında Batı Şeria ile birlikte Gazze Şeridini işgal etmiştir. Savaş sonrası işgal edilen topraklarla ilgili İsrail elitleri arasında iki görüş öne çıkmıştır. Görüşlerden birinde bu toprakların İsrail'e bağlanması tercihi ağırlık kazanmıştır. Diğer bir grup ise ilhaka karşı çıkmış ve gelecekteki siyasi uzlaşmalarda-pazarlıklarda kullanılmak üzere bu girişimin askıda tutul-

masını savunmuştur. İkinci grup arasında nüfus kesafetinin artışıyla ilgili endişelerden dolayı bu bölgenin veya benzeri bölgelerin ilhaka sıcak bakılmamıştır. Zira, Batı Şeria ile Gazze Şeridi'nin nüfus ambarı olduğunu ve dolayısıyla zamanla devletin Yahudi kimliğini aşındıracağını ve sulandıracağını, toprak kazanma karşılığında artan Filistin nüfusunu barındırmayı İsrail'in geleceği için tehlikeli olacağını öngörmüşlerdir. Bu nedenle toprak kazanımıyla birlikte nüfus yükü getirecek denklemlerden uzak durmaya özen gösterilmiştir. Netanyahu'nun devletin ismi olarak İsrail'i yeterli görmeyip aynı zamanda Yahu-



İsrail, verimli bir bölge olmasından dolayı ve stratejik nedenlerle Ürdün Vadisi ile birlikte Ölü Denizi de topraklarına katmayı hedeflemektedir. Nitekim 1967 yılında Batı Şeria ile birlikte Gazze Şeridini işgal etmiştir. Savaş sonrası işgal edilen topraklarla ilgili İsrail elitleri arasında bu toprakların İsrail'e bağlanması tercihi ağırlık kazanmıştır.



diliğini vurgulayan bir kanun tasarısını Knesset'e sunması ve kabul ettirmesi de bu endişelerden kaynaklanmıştır. İsrail apartheid rejim gibi devletin Yahudiliğine sürekli vurgu yapmaktadır. Buna rağmen hiçbir zaman tatmin olmamakta ve kadim korkuları yatışmamaktadır.

1963 ile 1969 yılları arasında İşçi Partisi'nden başbakanlık yapan Levi Eşkol İsrail'in endişelerine şöyle tercüman olmuştur: **"Biz gelin değil mihir istiyoruz."** Burada mihirden kast arazi, gelinden kasıt ise nüfustur. Yani sahipsiz bir toprak istemektedirler. Bu İsrail'in kuruluş felsefesine de uygundur. İsrail'in kurucu babaları kendileri için Filistin'in anlamını şöyle tanımlıyorlardı: "Topraksız bir halk için, halksız bir toprak!" Beyazların Kızıldeirileri yok saymaları gibi Yahudiler de toprağın asıl sahipleri olan Filistinlileri yok sayıyorlardı.



Yigal Allon'un Projesi

Haziran Savaşından hemen sonra Temmuz 1967 tarihinde İşçi Partili Savunma Bakanı Igal Allon bir teklifte bulundu ve işgal edilen toprakların İsrail'e bağlanmasını istedi. Bakanlar kuruluna böyle bir teklifle geldi. Bölgesel bir uzlaşma ve çözüm teklifi de içeren Allon planına göre üç hedef gözetilmeliydi. İsrail ile Ürdün arasında güvenli bir sınır temin edilmeliydi. İsrail bu topraklarda oturan Arap sakinlerin işlerini tedvir etmekten ve hizmet götürmekten kurtulmalıydı. Bununla devletin Yahudilik vasfı (hem dini hem milli olarak) korunmalıydı. Üçüncü olarak da Yahudi halkının İsrail topraklarındaki tarihi hakları bu yolla vurgulanmalı ve tescil edilmeliydi. Kısaca Filistin topraklarının tamamen İsrail'e aidiyeti perçinlenmeliydi.

Yigal Allon'un söz konusu projesi Ürdün Nehri boyunca uzanan Ürdün Vadisi'ni kapsama alanına almıştı. Ürdün Vadisi buna göre Nablus Dağları'nın doğudaki yamaçlarından Batı'da Cenin'e kadar uzanıyor ve buralar İsrail hükümlerinin altında kalyordu. Çevresi ile birlikte Kudüs, Halil de İsrail'e bırakılıyordu. Geri kalan Batı Şeria toprakları ise Ürdün'e iade ediliyordu. Lakin İsrail'e bırakılan topraklar ile Ürdün'e bırakılan topraklar güvenlik kaygılarıyla tamamen birbirinden yalıtılıyor, arada tampon ve geçirmez topraklar bırakılıyordu. İsrail bu anılan hedeflere büyük oranda ulaştı. Halil kenti İsrail'in müstebah/serbest sahası oldu ve 17 Eylül seçimlerinden önce Netanyahu burada bir siyasi şov ve çıkarma yaptı. Güvenlik kaygıları nedeniyle yalıtma işlemi Ayırım Duvarı (utanç duva-

rı) vesilesiyle sağlandı. Son olarak Yigal Allon'un projesini sahiplenmek de Likud Başbakanı Netanyahu'ya kismet oldu.

Seçim Savaşlarından Seçim Vaatlerine

2008 ve 2009 yılında olduğu gibi yine İsrail liderleri seçim kampanyalarını baskın savaşlar üzerinden yürütüyorlar. Nitekim Ehud Olmert, Tzipi Livni gibi İsrailli siyasetçiler seçim takvimi yaklaştığında Gazze'ye saldırıyorlar. Böylece kamuoyunun desteğini sağlamaya çalışıyorlar. Netanyahu da Nisan ve Eylül (2019) seçimleri arefesinde Gazze'ye saldırı düzenlemek istemişse de askerî erkân buna karşı çıkmıştır. Gazze'ye seçim saldırısı yapamayan Netanyahu yine de boş durmamış ve her iki seçim arefesinde de seçmenlerine Ürdün Vadisi topraklarını en kısa zamanda İsrail'e katacağını vaat etmiştir.

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu 17 Eylül tarihinde icra edilen 2019 yılındaki ikinci genel seçimlerden bir hafta kadar önce 10 Eylül tarihinde yaptığı açıklamada seçilmesi halinde ivedilikle Ürdün Vadisi'ni İsrail topraklarına katacağını duyurmuştur. Aynı şekilde nisan ayında düzenlenen genel seçimlerden önce de benzer bir vaatte bularak nisan seçimlerinde Netanyahu en çok oyu almış, fakat bir koalisyon hükümeti kuramadığı için 17 Eylül'de erken genel seçim kararı alınmıştı. İsrail televizyonlarından canlı yayınlanan seçim öncesi son konuşmasında Netanyahu, **"İsrail'in doğu sınırını"** diye tanımladığı Batı Şeria'daki Ürdün Vadisi'nde ve Lut Gölü'nün (Ölü Deniz) kuzeyinde 'egemenlik kuracağını' ilan etti. Netanyahu, bu adımı



Yahudi yerleşim merkezleri, BM kararlarında uluslararası hukukun ihlali anlamına geliyor ama İsrail bu itirazları dikkate almıyor. İlk yerleşimler İsrail tarafından güvenlik kaygılarıyla sınır bölgelerinde inşa edilmişti. Şu anda Ürdün Vadisi'nin topraklarının yüzde 87'si askeri bölge ilan edildiğinden Filistinlilerin kullanımına tamamen kapalı durumda. Filistinliler bu şekilde kendi topraklarına giremiyorlar.



'halktan açık bir şekilde yönetme yetkisi aldığı takdirde geciktirmeden hemen atacağı'ni' söylemiştir. Binyamin Netanyahu, seçim kampanyası sırasında ülkenin güneyinde yer alan Usdud (Aşdod) kentindeki seçim mitingini çalan roket sirenleri nedeniyle kısa süreliğine yarıda kesmek zorunda kaldı. Korumaları tarafından adeta sığınağa kaçırıldı, indirildi.

İsrail Savunma Hattı Olarak Görüyor

İsrail'in bu topraklarda inşa ettiği Yahudi yerleşim merkezleri, BM kararlarında uluslararası hukukun ihlali anlamına geliyor ama İsrail bu itirazları dikkate almıyor. İlk yerleşimler İsrail tarafından güvenlik kaygılarıyla sınır bölgelerinde inşa edilmişti. Şu anda Ürdün Vadisi'nin topraklarının yüzde 87'si askeri bölge ilan edildiğinden Filistinlilerin kullanımına tamamen kapalı durumda. Filistinliler bu şekilde kendi topraklarına giremiyorlar. Ayrıca Ürdün Vadisi topraklarının yüzde 7'si de doğal koruma altında (sit alanı) olduğu için yerleşime kapalı halde. Bölgede tahminen 65 bin Filistinli, 5 bin civarında Bedevi göçmen ve toplam 37 İsrail yerleşiminde 10 bine yakın Yahudi yaşıyor. Birleşmiş Milletlere göre bu yerleşimler yasa dışı kabul ediliyor.

Bölgedeki yerleşim birimlerinde yaşayan İsraililer, Ürdün Vadisi'nin İsrail toprağı olduğu düşüncesinde bulunuyorlar. Güvenlik açısından bunun böyle olması gerektiğini, İsrail'in risk alamayacağını söylüyorlar. İsrail'in Ürdün Vadisi'nin geniş kesimlerini boşaltması birçok Filistinlinin yerinden olmasını beraberinde getirdi.

Sınır boyunca İsraili askerlerin devriye gezdiği ve yer yer "mayınlı arazi" uyarılarının konduğu dikkat çekiyor.

İsrail sadece kendi sınırını değil Ürdün Vadisi'nden Ürdün'e geçişi sağlayan Allenby Köprüsü'ndeki geçişleri de kontrol ediyor. Batı Şeria kimliği taşıyan Filistinliler bu sınırdan geçiş yapabiliyor. Batı Şeria'nın tamamında 140 yasa dışı yerleşim, 600 bin yerleşimci bulunmakta.

İsrail'in 1967'de Batı Şeria ve Doğu Kudüs'ü işgal etmesinden bu yana yapılan 140 kadar yerleşimde ise 600 bin Yahudi yaşıyor. Mart ayında (2019) ABD Başkanı Donald Trump, ülkesinin İsrail'in Suriye'den alınan ve iki ülke arasında anlaşmazlık konusu olmaya devam eden Golan Tepeleri üzerindeki egemenliğini tanıdığını ilan etmişti. Filistinliler ise müstakbel bir Filistin devletinin Batı Şeria, Doğu Kudüs ve Gazze Şeridi'nin tümünü kapsamasını istiyor.

İsrail Yeşil Hat denilen 1948 topraklarını oldubittile toprakları ilan ederken 5 Haziran 1967'de işgal ederek eline geçirdiği topraklarda da Filistinlilere iade etmeyi düşünmüyor. Bu toprakları da aşamalı bir biçimde yerleşkeler üzerinden İsrail topraklarına katmak istiyor. Bunun en somut misali de Ürdün Vadisi olmuştur.

Ürdün sınırlarına paralel olarak yayılan Ürdün Vadisi ile birlikte Lut Gölünün kuzeyi (Ölü Deniz) 1.6 milyon dönümlük bir toprağa tekabül ediyor. Bu topraklar Batı Şeria'nın üçte birine denk geliyor. Bu topraklarda yaşayan Filistinliler bölgenin toplam nüfusunun yüzde 84'üne tekabül ederken Yahudi yerleşimciler de yüzde 16'lık bir nüfus dilimini teşkil ediyor.





**Ürdün Vadisinin de
İsrail'e ilhak edilmesiyle
birlikte gelecekte
tasavvur edilen Filistin
Devleti'nin kurulması
için geride toprak
parçası kalmıyor.**



Rabin'in Tasavvuru

Orduda görevli iken lakabı "*Kemik Kıran Rabin*"e çıkan 1992 ile 1995 yılları arasında başbakanlık yapan İşçi Partili İshak Rabin görevde iken Ürdün Nehri ile ilgili bazı tasavvurlar ortaya atmıştır. Buna göre, kurulacak herhangi bir Filistin idaresinin asla Ölü Deniz'e kıyısı olmamalıdır. İsrail bunu engellemek için elinden geleni ardına koymamalıdır. Ayrıca yine kurulacak bir Filistin yönetiminin veya devletinin asla diğer Arap ülkeleriyle fiziki teması olmamalıdır. Yani Filistin sınırları asla Mısır ile Ürdün'e uzanmamalı ve bitişik olmamalıdır.

Benny Gantz'ın ve Mavi-Beyaz Partisi'nin de Ürdün Vadisi konusuna yaklaşımı Netanyahu'nun yaklaşımından farksız değil. Meseleyi güvenlik zaviyesinden değerlendiriyorlar ve tafi olarak İsrail'in vazgeçilmez bir parçası olarak korunması gerektiğine inanıyorlar.

Ürdün Vadisinin de İsrail'e ilhak edilmesiyle birlikte gelecekte tasavvur edilen Filistin Devleti'nin kurulması için geride toprak parçası kalmıyor. İsrail, 1967 sonrası ele geçirilen toprakları birer ikişer yuta yuta Filistin Devleti'nin kurulması için gerekli ve yeterli toprak parçası bırakmıyor. 1967 yılında ele geçirilen toprakların Filistinlilere iade edilmesi, bırakılmasıyla birlikte Filistinliler topraklarının yüzde 22'sine kavuşacaklardı. Bununla birlikte İsrail'in oldubitti politikalarıyla birlikte bunu neredeyse sıfıra indiriyorlar. 1947 yılında BM'nin kabul ettiği Taksim Planı'yla birlikte Filistinlilere bırakılan topraklar

tüm Filistin topraklarının yüzde 47'sine tekabül ediyordu. Filistinliler o vakit haklı olarak bu kurt planına karşı çıkmışlardır(*). Şimdi ise onun yarısından azına tekabül eden yüzde 22'yi de vermeye yanaşmıyorlar. Fiili işgal ve oldubittilerle birlikte Filistinlilere kalan toprak parçası yüzde 16'yı bile bulmuyor. Dolayısıyla bu kadar dar bir alana bir devletin sığdırılması 'mucize' kabilinden olsa gerektir. İsrail buna bile fırsat vermeyecektir. İsrail yerleşke politikalarıyla kademe kademe bilerek ve isteyerek Filistin Devleti'nin altını oyuyor.

İsrail hep Filistin tarafında muhatap bulamaktan yakınırdı. Bugün ise 1967 toprakları üzerinde bir Filistin Devleti kurulması fikrini konuşacak İsraili bir politikacı aranıyor ama bulunamıyor. Bu hususta İsrail sağı başrol oyuncusunu temsil ediyor.

İsraili politikacılar Filistin meselesini Ürdün üzerinden çözmek istiyorlar. Şaron gibi İsraili siyasetçiler Ürdün'ü "alternatif vatan" olarak görüyor ve Filistin nüfusunun buraya sevkini ya da bir kısım toprak kaydırmasıyla birlikte Filistin nüfusunu Ürdün'ün omuzlarına yüklemeyi planlıyorlardı. Bu da Ürdün'de Filistinliler ile Ürdünlüler arasında bazen iç kargaşa ve çekişmeye neden olmaktadır. 1970 Kara Eylül olayları bunun tanığıdır. Diğer yandan Netanyahu, mahiyetini açıklamasa da Ürdün rejimine kol kanat verdiklerini ve yardımda bulunduklarını söylüyor. Halbuki Netanyahu kaşıklı verse de kepçeyle alıyor ve Mescid-i Aksa ve kutsal

İslam mekanlarının kontrolünü istikbalde Ürdün'den Suudi Arabistan gibi yeni dostlarının uhdesine kaydırmak istiyor.

1993 yılında parafe edilen Oslo Antlaşması'ndan sonra 1998-1999 yılında Kudüs'le ilgili nihai müzakereler başlayacaktı. Lakin 1995 yılında İshak Rabin'in öldürülmesiyle birlikte ardından iktidar sırasıyla Netanyahu ile Şaron'a geçti ve bu isimler Rabin'in emanetine ihanet ettiler ve Oslo mutabakatını yürüten süreçle birlikte geçersiz kıldılar. Bu nedenle 2000 yılında İkinci Camp David müzakerelerinin de sonuçsuz kalmasıyla birlikte görüşmeler kesintiye uğradı ve seneler akarak takvimler 2019'u gösterdi. Müzakereler kesintiye uğradığı yerden yeniden başlaması gerekirken aksine İsraili politikacılar oldu bitti ile birlikte Oslo Antlaşmasını yok farz ediyor ve Rabin ile birlikte görüşmeleri toprağa, tarihe gömüyorlar. Filistinliler kalanı korumakla İsrail ise kalanı yutmakla meşgul. Bununla birlikte final kapışması bitmiş değil. Zira ne yapsalar Filistinliler pes etmiyor, İsrail'in genişleme ve yayılcı politikalarının sonuçlarını tanımlıyorlar.

* Necm Suresi, ayet 22: "Öyle ise bu çok insafsızca bir paylaştırmadır." ■

Kaynaklar:

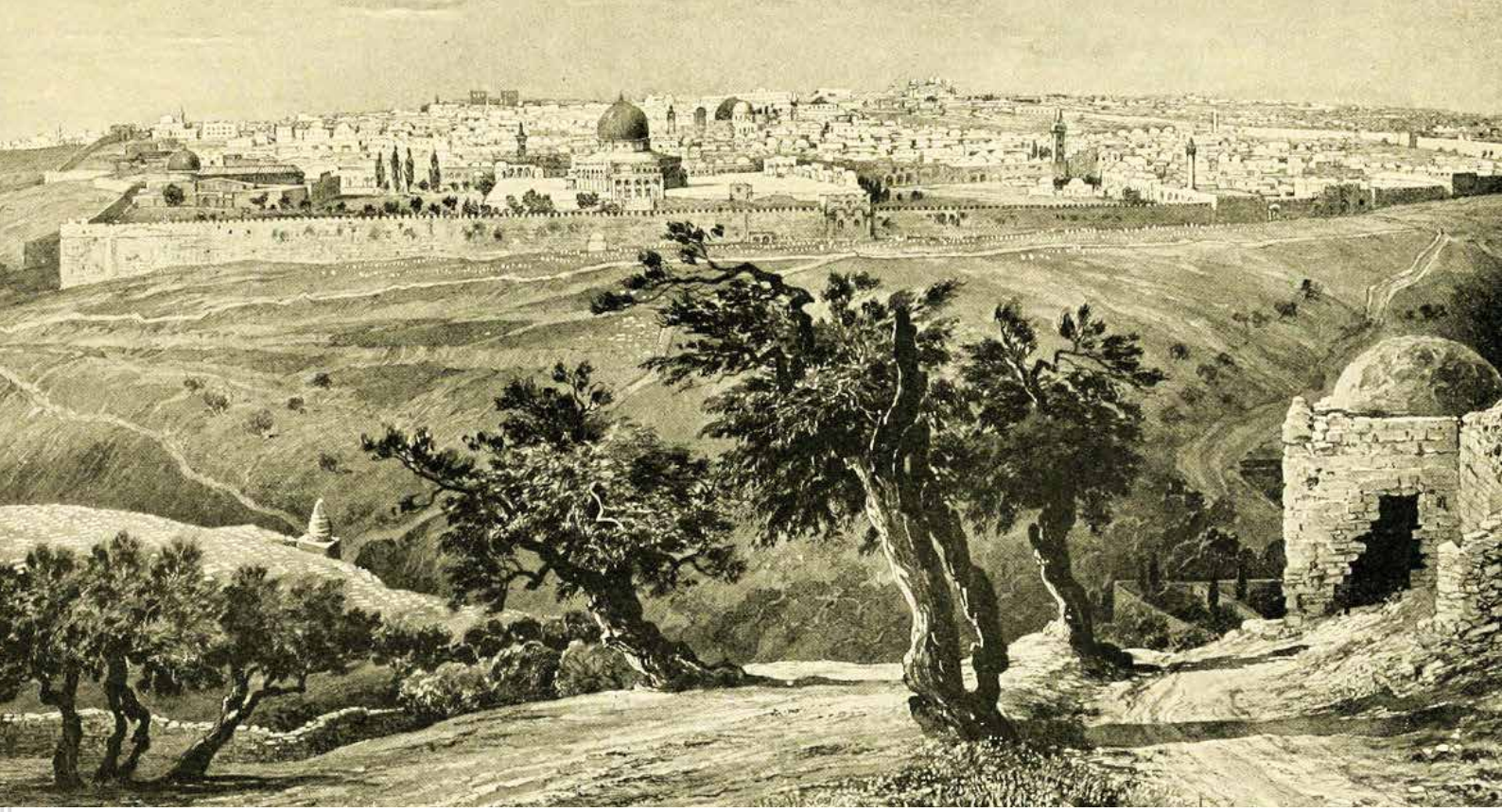
1- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49666213>

2- <https://arabi21.com/story/1212762>

3- <https://www.alquds.co.uk/11/09/2019/Maza-yani-dammu-İsrail-ligavri'l-Ürdün>

KUDÜS'ÜN İLK KADISI

Abdülkadir Tok



A sırlar boyunca Ermeni'nin, Süryani'nin, Hristiyan'ın, Yahudi'nin, Müslüman'ın ve daha birçok mezhep ve meşrebe bağlı insanın tek çatı altında yaşadığı, günümüzde dahi bu yaşantının kısmen devam ettiği beldenin adıdır Kudüs. Farklı inanç ve kültür sahiplerinin yüzyıllarca barış içinde yaşaması-

nı sağlayan değer, İslam'ın hoşgörü anlayışı ve adalet sistemidir elbette. Hepimizin bildiği gibi Kudüs, adaletiyle nam salan Hz. Ömer (ra) döneminde hiç kan akıtmadan ve o dönem kentte yaşayan insanların tamamına din, mal, can ve adil bir yönetim emannâmesi (güvence) verilerek fethedilmiştir. 1917 yılına kadar da Müslümanlar Kudüs'ün yönetiminde hep

“

***H. Ubâde bin Sâbit
(ra) Hazrec kabilesine
mensup olup Medine'de
(M.583) dünyaya
gelmiştir. Babası Sâbit
b. Kays, annesi Kurret'ül
Ayn Bint Ubâde'dir.***

”



bu emannâmeyi esas almıştır. Fetihten sonra şehirde uzun müddet kalmayan Hz. Ömer (ra), adaleti sağlama vazifesini As-hab-ı Suffe muallimlerinden Ubâde Bin Sâmit'e (ra) vermiştir. Bu yazımızda, adaletin mayasını Kudüs'ün ruhunda tuturan bu kıymetli sahabeyi tanımaya, anlamaya ve örnek almaya çalışacağız.

Ubâde Bin Sâmit (ra) Kimdir?

H. Ubâde (ra) Hazrec kabilesine mensup olup Medine'de (M.583) dünyaya gelmiştir. Babası Sâbit b. Kays, annesi Kurret'ül Ayn Bint Ubâde'dir. Eşi ise Efendimizin (sav) süt teyzesi Ümmü Harâm (ra) olup, Kıbrıs'ta metfundur. Hz. Ubâde (ra), İslam'ı Nübüvvetin 11. yılında Esad b. Zü'râre (ra) vesilesiyle tanımıştır. Şöyle ki; Efendimiz (sav), peygamberliğinin 10. Yılında Mekke'ye dışarıdan gelen çadırları gezip İslam'ı tebliğ etmeye başlamıştı. Çadırların birinde Yesrib'den gelen 6 delikanlı vardı. Bu altı delikanlı Efendimize hemen iman edip, İslam dinini tebliğ için bir yıl müsaade istediler. Yirmi beş yaşındaki Esad b. Zü'râre (ra) öncülüğünde bir yıl boyunca Yesrib'de iman mücadelesi verip, İslam'ın tohumlarını ekmeye başladılar. İşte bu gençler sayesinde Müslüman olan Hz. Ubâde (ra), İkinci Akabe Biatı'nda yer almış, Efendimizin (sav) Yesrib'de (Medine) İslam'ı tebliğ ve temsil etmeleri için seçtiği 12 Nakib arasına girmiştir.

H. Ubâde (ra), Efendimiz Medine'ye hicret edene kadar üzerine düşen bu zor sorumluluğu layıkıyla yerine getirmişti. Birçok Yesribli Hz. Ubâde (ra) sayesinde iman ederek İslam'a hizmet etmeye başlamıştı. Hicretten sonra Yesrib'i Medine'ye çeviren Efendimizin (sav) daima yanında yer alarak gelen vahiyleri tek tek ezberleme fırsatı bulmuş ve ensarın 5 hafızından biri olmuştu. Ensardan kardeşi de kendisi gibi feraset ve basiret sahibi olan Ebu Mersed (ra) idi.

Peygamber Efendimizin (sav) yakın talebelerinden olan Hz. Ubâde (ra), Peygamberimiz (sav) tarafından inşa ettirilen Suffa Mektebi'nin ilk öğretmenlerinden biri olmuş ve burada başta Kur'an olmak üzere Efendimizden öğrendiği ilimleri buradaki talebelere öğretmiştir. Yani Hz. Ubâde (ra) Suffa Mektebi'nin hem talebesi hem de muallimidir. İlmi, irfanı, adaleti, ahlakı, siyaset ilmini, insanlığın huzuru için, Ümmet için yaşamayı bizzat Efendimizden (sav) öğrenmiştir. Böylelikle; ilk 20 fakih sahabeden biri olmuş ve her birinden ayrı bir ders çıkarmamız gereken birbirinden kıymetli 181 hadis aktarmıştır.

H. Ubâde (ra), ilim erbabı olduğu kadar gerektiğinde Cihad Meydanı'nın da yiğit neferlerinden biriydi. Başta Bedir, Uhud, Hendek, Tebük ve Mekke'nin fethi olmak üzere bütün gazvelerde yerini almış ve

tamamında önemli bir rol oynamıştır. Aralarında eskiye dayanan bir sulh olması-na rağmen 'Benim dostum Allah Rasulü ve ona itaat eden kişilerdir!' diyerek Medine Vesikası'na uymayan Ben-i Kaynu-ka Yahudilerinin Medine civarından uzaklaştırılması görevini hiç tereddüt etmeden üstlenmiştir. Hz. Ebubekir döneminde de durum çok farklı değildir. Birçok zorlu görevde akla gelen ilk isimlerden biri Hz. Ubâde (ra) olmuştur. Halife Hz. Ebubekir'in (ra) Heraclius'a tebliğ mektubunu getiren Hz. Ubâde (ra), elçilik görevi vesilesiyle bugünkü İstanbul topraklarına ayak basan ilk sahabe olma özelliğini taşımaktadır.

Bildiğimiz gibi İslam toprakları en fazla Hz. Ömer (ra) döneminde genişlemiştir. Hz. Ubâde (ra) İslam topraklarına yeni katılan bu coğrafyalarda gerek asker olarak gerek muallim veya kadı olarak çeşitli görevler yapmıştır. Hz. Ömer (ra) de Efendimiz (sav) ve Hz. Ebubekir gibi Hz. Ubade'ye (ra) çok güvenirdi. Nitekim Hz. Ömer'in, Dimaşk Emiri'nin talebi üzerine Suriye halkına Kur'an-ı öğretmesi için gönderdiği 3 muallimden biri de O'dur. Hz. Ubâde, Suriye Valisi Muaviye ile birlikte Bizans topraklarına gerçekleştirdikleri bir sefer esnasında ticarî bir meselede Hz. Muaviye'nin faiz sayması gereken malları faiz saymayarak adil davranmadığını fark etmiştir. Bunu kendisine beyan edin-

“İslam toprakları en fazla Hz. Ömer (ra) döneminde genişlemiştir. Hz. Ubâde (ra) İslam topraklarına yeni katılan bu coğrafyalarda gerek asker olarak gerek muallim veya kadı olarak çeşitli görevler yapmıştır. Hz. Ömer (ra) de Efendimiz (sav) ve Hz. Ebubekir gibi Hz. Ubade'ye (ra) çok güvenirdi.”



ce de Muaviye sinirlenerek bu uyarıyı dikkate almayıp kendi bildiğini yapmıştır. Seferin ardından Hz. Ubâde (ra) Medine'ye dönmüştür. Halife Hz. Ömer (ra), Ubâde'ye kendisi gibi insanların bulunmadığı yerlerin hayırsız topraklar sayılacağını söyleyerek onun burada ne işi olduğunu sorar. Hz. Ubâde (ra) Muaviye ile aralarında geçen tatsız durumu Halife'ye izah edince Halife buna sinirlenmiş ve kendisinin haklı olduğunu söyleyerek onu geri göndermiştir. Ardından Hz. Ömer (ra) Muaviye'ye mektup yazarak Hz. Ubâde ile ihtilâf ettikleri konuda Hz. Ubâde'nin haklı olduğunu belirterek onun görüşünü uygulamasını ister ve kendisinin Hz. Ubâde üzerinde otorite kullanmaya kalkışmamasını

emreder. (İbn Mâce, "Sünnet", 2). Sonrasında Hz. Muaviye ile aralarında zaman zaman başka anlaşmazlıklar da görülmüştür. Bu uyuşmazlıkların çoğunda, Hz. Muaviye Hz. Ubâde'nin itirazında haklı olduğunu ve hüküm verme hususunda kendisinden daha âdil olduğunu itiraf etmiştir. (Taberânî, VIII, 133)

Kudüs'e Vali Ve Kadı Olması

Yukarıda beyan ettiğimiz üzere Hz. Ömer (ra) Kudüs'ü fethettikten sonra buraya Fakih sahabelerden olması hasebiyle Hz. Ubâde bin Sâmî'ti (ra) idareci (Vali-Kadı) olarak görevlendirmiştir. Halife her valiye olduğu gibi Hz. Ubâde'ye (ra) de özel nasihatlerde bulunmuştur. Bu nasihat-

ler özellikle bugün için bizlerin kulak verip üzerinde tefekkür etmemiz gereken hususlardır.

Hz. Ömer (ra)'ın söz konusu nasihatleri şöyledir:

■ Asla kapıcın olmayacak.

■ Halkla arana mesafe koymayacaksın.

■ Ey Ubâde! Öyle bir topraktasın ki, onlarca Peygamberin ayak izi var burada. Öyle bir beldesin ki Peygamberin daima hayırla yâd ettiği bir şehirdir burası. Öyle bir topraktasın ki, Efendimizin (sav) Cenab-ı Hak ile bulunduğu ve burada kılınan bir namazın 500 vakit sevap insana kazandırır diyerek müjdelediği bir topraktır burası.

Son olarak Hz. Ömer (ra) kim olursa olsun daima adalet ile hükmetmesi gerektiği hatırlatarak onu vazifesiyle baş başa bırakmıştır.

Cihat meydanlarının yiğit cengâveri Hz. Ubâde (ra), burada da rahat duramamış, bir gün Halife'ye mektup yazarak cihat meydanlarına dönmek istediğini arz etmiştir. Halife'den izin aldıktan sonra uzunca bir müddet cihat meydanlarında iman mücadelesi vermiştir. Hicretin 34. Yılında (72 yaşında) tekrar Kudüs'e dönmüştür. Döndüğü yıl vefat edeceğini hissetmiş ve oğlu Velid'i yanına çağırarak ona şöyle buyurmuştur: "Oğlum! İmanın lezzetini tatmak, ilmin özü olan hakikate ulaşmak için, kaderin, hayır ve şerrine inan." der. Oğlu: 'Babacığım! Kaderin hayır ve şerrini nasıl anlayabilirim?' diye sorunca, Hz. Ubâde (ra): "Sana gelmeyen sana isabet etmeyeceğine, sana isabet edenin de muhakkak sana geleceğine inanırsın." diye cevap verir. Sonra oğlu Velid'e tüm eş, dost ve akrabalarını yanına çağırmasını söyler. Herkes başucuna toplanınca Hz. Ubâde (ra) Peygamberimizden (sav) öğrendiği adalet ve



Ubade bin Sabit (ra) kabri / Kudüs

terbiye gereğince tek tek herkesten helallik alır. *"Hakkı bende olan varsa buyursun kısas yapalım, malı bende olan varsa gel-sin benden istesin; beni dostumun yanına Allah'ın huzuruna üzerinde hak kalmış birisi olarak göndermeyin."* diye beyanatta bulunur. Bunun üzerine orada ki herkes haklarını helal eder. Hz. Ubade (ra) o yıl vefat eder. Kabri bugün Mescid-i Aksa'nın hemen dibinde bulunan Babü'rrahme (Rahmet Kapısı) Mezarlığı'ndadır. Sirtını Mescid-i Aksa'ya yaslamış ve adeta haykırırcasına "Biz burada olduğumuz sürece burayı yıkamazsınız." diyerek bugün dahi oranın muhafızlığını üstlenmektedir.

Netice

Yazımızı Hz. Ubade (ra)'ın hayatından ders çıkarıp kendi hayatımıza tatbik ettirme konusunda önemli gördüğümüz hususları belirterek neticelendirelim.

* Hz. Ubade (ra) için olduğu gibi bizim de Kur'an kaynağımız, sünnet ırmağımız, cihat arzumuz olmalı. Tabi bu cihadı bugün fiili olarak gerçekleştirme imkânımız olmayabilir. Bizim cihadımız çağın en büyük silahı ve Hz. Peygamberimizin (sav) bizlere mirası olan ilim olmalıdır. Önce kendimiz Hz. Ubade (ra) gibi alanımızın en iyisi olarak yetişmeli sonra da bildiklerimizle

Kudüs'ün fethine mazhar olacak gençleri yetiştirmeliyiz. Tıpkı Hz. Ubade (ra) gibi, hem talebe hem muallim olmalıyız.

* Yaşadığımız toprakların Yesrib olmasına (Yahudileştirilmesine) rıza göstermemeliyiz. Bunun için tebliğ ve davet sorumluluğumuzun farkına varmalı, bulunduğu coğrafyayı Medine yapmak için çalışmalıyız. Unutmamalıyız ki, biz Müslüman olarak nerede olursak olalım tebliğ ve davet ile daima mükellefiz.

* Kadere iman, Allah'ın her şeyi bir ölçü üzere bir denge üzere yaratmasına ve hiçbir şeyin ondan habersiz olmamasına iman etmektir. Bilmeliyiz ki beşer zulüm eder, Kader "ADALET" eder. Allah'ın adalete teslim olmalıyız ki, hem Hududullah'a yani İslam'ın bize çizdiği sınırlara hem de Hukukullah'a yani Allah'ın emir ve yasaklarına riayet edebilelim. Nitekim bu ilke, Hz. Ubade'nin (ra) hayatının en önemli prensiplerinden biri olmuştur.

Ne yazık ki, bugün Filistin toprakları başta olmak üzere İslam coğrafyasında adaletin yerini zulüm, merhametin yerini gaddarlık almıştır. Çünkü biz Kur'an-ı Kerim'i ve Efendimizin (sav) hayatını sadece okumakla yetiniyoruz. Kendi hayatımıza tatbik etme hususunda eksik kalıyoruz. Böy-

lece *"Nasılsanız öyle yönetilirsiniz."* kaidesi gereğince halkın çoğunluğu Müslüman devletler bile bugün adaleti tesis edemiyor. Ayrıca adaletin bizden uzaklaştığını düşünüyoruz. Hâlbuki, adalet bizden imtina etmiyor; biz adaletli davranmaktan imtina ediyoruz.

Adalet hususunda Hz. Ali'nin (ra) şu cümlesiyle yazımızı nihayete erdirelim.

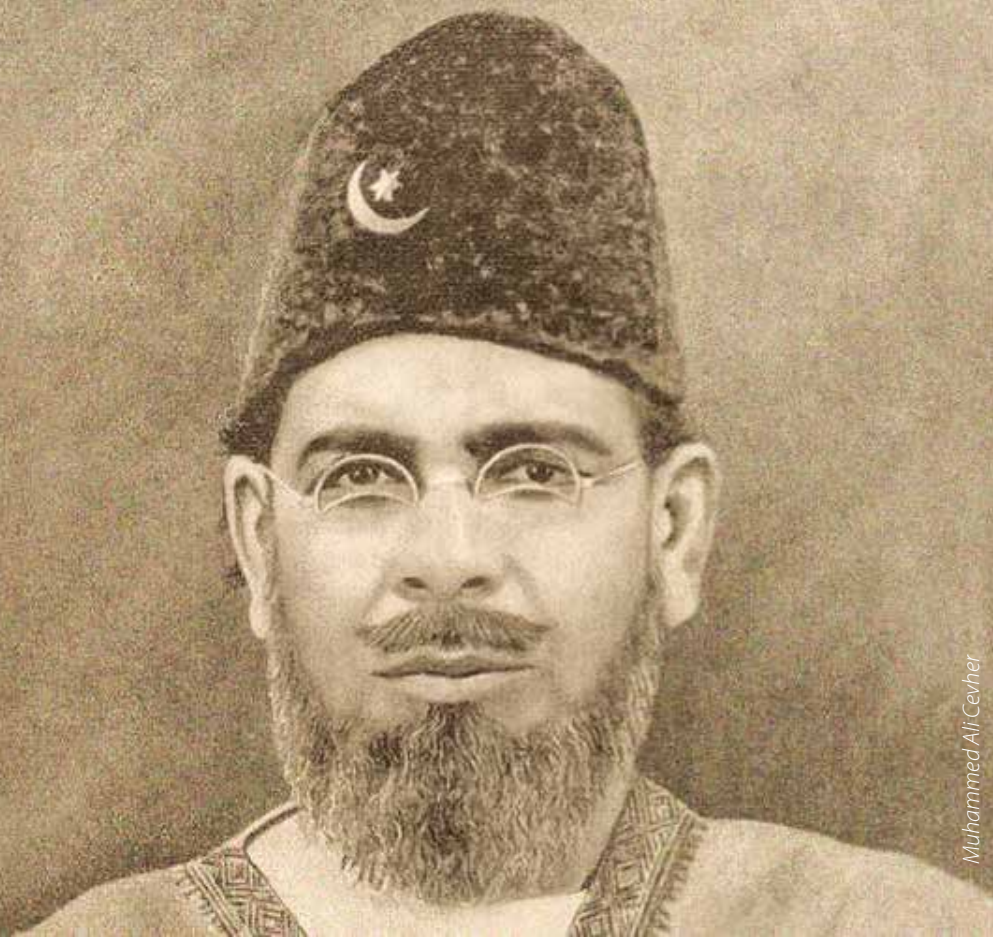
Devletin dini adalettir. Adaleti olmayan devlet zaten dinsizdir! ■

Kaynaklar:

- 1-) Türkiye Diyanet Vakfı/İslam Ansiklopedisi/ Cilt 42/s. 13-14
- 2-) Muhammed Emin Yıldırım/ Sahabe İklimi/ Cilt 2/ 7.baskı Temmuz 2019/ s. 167-188
- 3-) Prof. Dr. Şerafettin Kalay/ Fakih Sahabeler, Ders-14 https://www.youtube.com/watch?v=IMFF_WWxDQo
- 4-) Dr. İhsan Şenocak/ Mişkatu'l Mesa-bih, Ders-29 <https://www.youtube.com/watch?v=uRo7KQOJmDM>
- 5-) <http://www.ehlisunnetbuyukleri.com/Hayatlar/EshabiKiram/Detay/UBADE-BIN-SAMIT-radiyallahuanhu-anh/902>
- 6-) Sahabeler Ansiklopedisi/ <http://www.resulullah.org/ubade-bin-samit-ra>
- 7-) <https://kursataslann.blogspot.com/2018/09/beytul-makdis-muallimi-ubade-b.html>

NİYET

Kadime Karakuş



“

Niyet sözlük anlamı olarak, plan ve tasarı yapmak demektir. Yani, bir şeyi yapmayı önceden düşünmek ve istemektir. Niyet, geminin dümenine geçip koordinatları sisteme girerek sürecin gidişatına yön veren talimatlar gibidir. Bir işe ne niyetle başlarsak varacağı yeri belirleyen o niyettir. Tıpkı ağaca dönüşen tohum gibi... Ağacın sırrı tohumda gizlidir. Tohum bozuk olursa, ağaç da çürür.

”

Niyet sözlük anlamı olarak, plan ve tasarı yapmak demektir. Yani, bir şeyi yapmayı önceden düşünmek ve istemektir. Niyet, geminin dümenine geçip koordinatları sisteme girerek sürecin gidişatına yön veren talimatlar gibidir. Bir işe ne niyetle başlarsak varacağı yeri belirleyen o niyettir. Tıpkı ağaca dönüşen tohum gibi... Ağacın sırrı tohumda gizlidir. Tohum bozuk olursa, ağaç da çürür.

İşte bunun gibi hayırlı niyetle başladığımız amelimizi nefsimizin hoşlanacağı sahaya taşırsak, amelimiz bozulur. Çünkü tohum(niyet) bozulmuştur. Yani baştan iyi niyetlerle başladığımız bir işe devam ederken süreç içinde niyetin değişmesi, eylemin sonucunun da değişmesi-ne sebep olur.

İki insan düşünelim; Biri her gece tehecüd namazına kalkıyor. Zamanla, gece kalkma işi alışkanlık haline geldiğinden nefesine zor gelmiyor. Bir zaman son-

ra, ibadetteki istikrarın kendisinden olduğunu zannedip gururlanabiliyor. Bu haldeki insan, ilk baştaki niyetini koruyamadığı için amelin heba olmasına zemin hazırlamış olur. Diğer insana gelince; bu insan yeterince kulluk yaptığını düşünmeyen biridir. Her gün tehecüde kalkma niyetiyle alarm kurduğu halde her gün kalkmıyor. Lakin her kalkmadığı gün yüreğinde derin bir üzüntü hissediyor. Bu iki insanı ele alırsa, kazananın sadece NİYET olduğu anlaşılır.



Yüce Rabbimiz Kitab-ı Kerîm’inde buyurur: “De ki: İçinizdekileri gizleseniz de açığa vursanız da Allah onu bilir; göklerde olanları da yerde olanları da bilir. Allah her şeye kâdirdir.” (Al-i İmran Suresi/29. Ayet)

Şunu bilelim ki: Kâinat niyetle dönüyor. Niyeti anlarsak, kâinatı da anlayabiliriz. Biz hayra veya şerre taşıyacak olan, işlerimizden çok niyetlerimizdir. O yüzden Efendimiz (sav) buyuruyor ki; **“Müminin niyeti amelinden hayırlıdır.”** (Süyûtî, Câmiu’s-Sağîr, II, 194)

Sahabelerden biri, fakirler alsın niyetiyle bir çuval hurmayı Rasulullah Efendimiz’in (sav) mescidine bırakır. Sonra fakir ve aç olan bir sahabe, **“Mescide gideyim zengin biri bir şey bırakmışsa yerim.”** der. Bakıyor bir çuval hurma, alıp eve getirir. Hurmayı gören babası: **“Benim bıraktığım hurmayı yedin.”** diyerek, çuvala beraber oğlunu Peygamber Efendimiz’e (sav) götürür ve **“Müslümanlara sadaka bıraktım, gitti oğlum aldı.”** der. Bunun üzerine, Efendimiz (sav) şöyle buyurur: **“Üzülmene gerek yok, sen niyetinle kazandın o da sadakadan. Sen de fakirdin hakkındı, zaten aldın.”** (Buhari, Zekât-15)

Bediüzzaman Said Nursî, niyeti âdetleri ibadete çeviren bir iksir olarak değerlendiren. Kırk yıl hayatında öğrendiği dört hakikatten birinin niyet olduğunu şöyle beyan eder: **“Kırk sene ömrümde, otuz sene tahsilimde yalnız dört kelime ile dört kelim öğrendim. Kelimelerden maksat mana-i harfî, mana-i ismî, niyet ve nazardır.”**

“Nazar ile niyet mahiyet-i eşyayı tağyir eder (yani değiştirir). Günahı sevaba, sevabı günaha kalb eder. Evet, niyet adî(basit) bir hareketi ibadete çevirir veya aksine gösteriş için yapılan ibadeti günaha çevirebilir. Maddiyata esbab(sebepler) nazarıyla bakılırsa cehalettir. Allah hesabıyla olursa marifet-i ilahiyedir.” Mesnevî-i Nuriye, s. 113. / Lem’alar, s. 377.)

Yüce Rabbimiz Kitab-ı Kerîm’inde buyurur: **“De ki: İçinizdekileri gizleseniz de açığa vursanız da Allah onu bilir; göklerde olanları da yerde olanları da bilir. Allah her şeye kâdirdir.”** (Al-i İmran Suresi/29. Ayet)

Ayet-i Kerime’deki **“içinizden geçen”** ifadesi mutlak olduğu için, nefsin her türlü hallerini ve hareketlerini almaktadır. Buna göre duygu, düşünce, hayal etme, inançlar, vesveseler, iyi-kötü, insanın iç dünyasında olup biten her şey buna dahildir.

Bu ayet nazil olunca, Sahabeye ondan anladıkları ağır gelmiş. Rasulullah’ın (sav) huzuruna gelip diz çökerek **“Ey Allah’ın elçisi! Namaz, oruç, cihad, sadaka gibi gücümüzün yettiği amellerde yükümlü kıldık (bunlara bir diyeceğimiz yok). Şimdi ise bize bu ayet geldi, buna uymaya gücünüz yetmez!”** demişlerdi.

Bunun üzerine, Rasulullah (sav) şöyle bu-

yurmuştur: **“Sizden önceki iki kitabın tâbiri gibi siz de duyduk ve uymadık mı? diyeceksiniz. Oysa duyduk ve itaat ettik demeniz gerekir.”** (Müslim, İman 199)

Onlar da aynen böyle söylemişler ve ayeti çokça tekrar ettiklerinden dolayı dilleri de buna alışmıştır. Bunun üzerine onların bu tutumunu öven ayet nazil olmuştur.

“Allah hiçbir kimseyi gücünün yetmediği bir şeyle yükümlü kılmaz.” (Bakara Suresi 286. Ayet)

Gizlilik ve açıklık insanlar için söz konusudur. Allah insanların gözlerden uzakta yaptığı işleri bildiği gibi, kalplerinden geçen duygu düşünceleri de bilir. Allah’a inanan ve onun gönderdiği dini yaşama-ya gayret eden bir kimse, bütün davranışlarını hatta gönlünden geçen duygularını bile kontrol etmelidir. Bununla beraber istemsiz bir şekilde sadece kalpten geçen ve dışarıya hareket olarak aksetmeyen kötü düşünce ve vesveseler günah sebebi değildir, fakat kontrol altına alınması gerekir. Aksi takdirde kalpte yer tutan kötü düşünceler hayırlı niyetlerimizi bozabilir.

Peygamber Efendimiz (sav) niyetin önemi hakkında şöyle buyurmuştur: **“Ameller ancak niyetlere göredir ve herkese ancak niyet ettiği şey vardır. Kimin hicreti Allâh’a ve Rasûlü’ne ise onun hicreti Allâh’a ve**



**Bazen niyet
amelden daha
hayırlı bile olabilir.
Çeşitli sebeplerden
dolayı işlenemeyen
fakat niyet edilen
hayırlı bir amel,
sadece niyeti
sebebiyle sanki
işlenmiş gibi ecri
yazılır.**



Rasûlü'nedir. Kimin de hicreti elde edeceği bir dünyalık yahut nikâhlayacağı bir kadın için ise, onun hicreti de hicret ettiği şeydir.” (Buhârî (1, 54, 2529, 3898, 5070, 6689, 6953); Müslim (1907); İbn Hibbân (388); İbn Huzeyme (142); Ebû Dâvud (2201)

İmam Şâfi ve bazı âlimler bu hadisin İslam'ın üçte birini teşkil ettiğini, yine İmam Şâfi fıkhnın 70 konusunun bu hadis-i şerif ile bağlantılı olduğu söylediği nakledilir. İmam Buhari kitap yazarlara bir nasihatle bulunarak, eserlerine bu hadisle başlamalarını tavsiye eder. Hadisin vürudu sebebi hakkında kısaca hatırlatma yapalım.

Rasulullah'ın (sav) Medine'ye hicret etmesi üzerine, Müslümanlar Mekke'yi terk eder. Rasulullah'ın (sav) emrine uyarak hicret edenlerden biri de “Ümmü Kays” adında bir kadındır. Ümmü Kays ile evlenmek düşüncesinde olan bir erkek vardır. Kadının “Hicret etmezsen seninle evlenmem.” demesi üzerine, onunla evlenmek için hicret eder ve Medine'de evlenirler. Herkes Allah ve Rasulullah'ın (sav) rızası içi hicret ederken, sırf Ümmü Kays ile ev-

lenmek için hicret eden bu şahısın niyeti herkesçe bilindiği için, adama “**Muhacir-u Ümmü Kays**” (Ümmü Kays'ın Muhaciri) lakabı takılmıştır.

Bazen niyet amelden daha hayırlı bile olabilir. Çeşitli sebeplerden dolayı işlenemeyen fakat niyet edilen hayırlı bir amel, sadece niyeti sebebiyle sanki işlenmiş gibi ecri yazılır.

Kuran-ı Kerim'de, Tebük'te cihada katılamayan bazı sahabelerden bahsedilir. Ağustos ayında bin kilometre uzaklıkta-ki Tebük'e gidip Bizans ile savaşmaları gerekmektedir. Bu sıcakta ayağını bastığın yer ayak derisini pişirircesine yakmaktadır. Sahabeler zor durumdadırlar! Sahabelerden bazıları:

- “**Ya Rasulallah, ayağımıza çarık gibi bir şey bulabilsen, ya da bize bir binek bulsan da onunla gelelim.**” derler.

Efendimiz (sav) sağa sola döner ve şöyle buyurur:

- “**Size verecek bir şeyim yok, siz burada oturun.**”

Bunun üzerine, bir kısım sahabe imkansızlıktan dolayı seferden geride kalırlar ve çok üzümlü ağlarlar.

Sefere çıkanlar için yol 50 gün sürer. 1000 km gidip, 1000km de geri gelirler. Efendimiz (sav) mola verilen yerde buyurdu ki:

- “**Medine'de bizden geride kalan öyle kimseler vardır ki; bir dağ yoluna, bir vadiye girdiğimizde onlar da bizimle yürüyormuş gibi sevap kazanırlar. Çünkü onları birtakım mazeretleri alıkoymuştur.**” (Buhari, Meğazi, 81)

Ashab-ı Kiram devrinde kimisinin cihada gücü yetmedi, kimisinin de cihada giderken niyeti farklıydı. Peygamber Efendimiz (sav) Uhud'da düşmanla çarpışmakta olan yiğitlerini bir grup sahabeyle beraber seyrederken, sahabelerden biri:

- “**Ya Rasulallah! Şu askeri görüyor musun ne yiğitçe savaşıyor? O senin halanın oğlu Abdullah'tır.**”

Allah Rasulü:

- “**İnşallah o cennetliktir.**”

“

Mevlânâ Muhammed Ali Cevher (1878- 1931) adındaki Hintli bir âlim de toplantıya katılır. Ancak toplantı sonrasında bu alim vefat eder. Filistin Müftüsü emin el- Hüseyini'nin teklifi üzerine orada bulunan âlimler: "Bu topraklar bu kişiye layık değil." diye düşünerek el-Cevheri'nin Mescid-i Aksâ'ya defnedilmesini kararlaştırırlar. Cenazesi gemiyle önce Mısır'a getirilip (21 Ocak) resmî tören yapıldıktan sonra trenle Kudüs'e getirilir. Cenaze namazına 100 bin kişi katılır.

”

Bir de öbür tarafa bakarlar ve başka Sahabe;

- "Şu da Haris'in oğlu Kuzman'dır. Dokuz kafiri yere sermiş ve yaralı bir şekilde halle çarpışmaktadır. Bu da ne yiğitçe çarpışmaktadır." der.

Ama Allah Rasûlünün rengi değişir, kaşlarını çatır.

- "O cehennemliktir." der.

Sözün manasını anlayamayan sahabeler bu söze çok şaşırırlar. Savaş sonrasında, içlerinden biri savaşta yaralanan Kuzman'ın yanına varır ve:

- "Ey Kuzman! Müjdeler olsun sana Allah ve Rasûlü için bu meydanda kılıç salladın, ölürsen cennetliksin." der.

Ama Kuzman o ana kadar içindeki sakladığı niyeti açığa vurur.

- "Ey İbn Katade, Beni buraya getiren ne Allah'ın dini ne de Muhammed'in şerefiydi. Beni buraya getiren Medine'nin hurmalıklarıydı. Ben buraya Medine'nin hurmalıklarını savunmaya geldim." der.

Sonunda çektiği acılara dayanamaz, bir ok alıp kalbine saplar ve oracıkta ölür. İbn-i Katade Efendimiz'e (sav) koşup durumunu anlatınca, sahabeler Efendimiz'in (sav) sözünü ancak idrak eder. (Buhari, Ci-had, 77: İbn Hişam, Sine III. 93,94)

İşte düğüm tam olarak burada çözülmüş olur. Hicret edenlerden biri Rasulullah'ı (sav) savunmaya giderken, diğeri de Medine'nin meyve bahçelerini ve hurmalıklarını savunmaya gitmişti.

Ahmed bin Hanbel, niyet için "ilmin üçte biri" derken, bütün ahkâmın (onun nazârında) icra edildiğini 3 ana temelden biri olarak kabul eder.

Âl-i İmrân Suresi 35. Ayet-i Kerime'de Rab-bimiz şöyle buyuruyor:

"İmrân'ın karısı şöyle demişti: «Rabbim! Karnımdakini azatlı bir kul olarak sırf sana adadım. Adağımı kabul buyur. Şüphesiz (niyazımı) hakkıyla işiten ve (niyetimi) bilen sensin.»"

Meryem Validemizin annesi Hanne, ayette geçtiği üzere karnındakinin kız veya erkek olduğunu bilmeden **"Senin yoluna hizmete adadım."** demişti.

Ardından Rabbimiz onun bu niyetini kabul eylemiş, kızı Meryem'i bir çiçek gibi itina ile büyüttü. Onun Mescid-i Aksa hizmetinden razı olmuş ve kendi katından mucizevi olarak babasız olarak doğan Hz. İsa'yı (as) ona hediye etmişti. Hanne validemizin güzel niyetinin nasıl da muhteşem bir sonuç doğurduğunu Kur'an-ı Kerim en ince detayına kadar bize aktarmaktadır.

Son olarak Hindistan'ı sömürge altında



Muhammed Ali Cevher

tutan İngilizlere karşı özgürlük mücadelesi vermiş olan Hintli bir âlimin Mescid-i Aksa yolundaki niyetinden bahsederek niyetin önemi ile ilgili yakın tarihten bir örnek verelim. 9 Aralık 1917 tarihinde İngilizler Kudüs'e girdiği zaman, dünyanın dört bir yanındaki Müslümanlar üzüntüden perişan olmuşlardı. İngilizlerin Filistin topraklarını Yahudilere peşkeş çekecekleri apaçık ortadaydı. İslam Birliği oluşturmada düşmanı kutsal topraklardan defetmek imkânsız olduğu için, siyasiler, fikir adamları, gazeteciler ve İslam Alimleri 1931 yılı Ocak ayı başlarında Londra'da büyük bir kongre yapmaya karar alırlar. Mevlânâ Muhammed Ali Cevher (1878-1931) adındaki Hintli bir âlim de toplantıya katılır. Ancak toplantı sonrasında bu alim vefat eder. Filistin Müftüsü emin el-Hüseyini'nin teklifi üzerine orada bulunan âlimler: "Bu topraklar bu kişiye layık değil." diye düşünerek el-Cevheri'nin Mescid-i Aksâ'ya defnedilmesini kararlaştırırlar. Cenazesi gemiyle önce Mısır'a getirilip (21 Ocak) resmî tören yapıldıktan sonra trenle Kudüs'e getirilir. Cenaze namazına 100 bin kişi katılır.

İşte Muhammed Ali Cevher, "Mescid-i Aksâ için bir şeyler yapmalıyım." diyerek niyet edip bu yolda adım atmıştı. Allah da onu, Mescid-i Aksâ toprağına defnedilmek suretiyle rızıklandırdı.

Biz de niyetimizi işlerimizin sonucundan bağımsız ve sağlam tutarak hareket etmeliyiz. ■

Kaynaklar:

- http://eltaher.org/publications/newspapers/pdfs/ashoura/Ashoura_1931-01-28.pdf
- <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/icons/2017/1/18/>

KUDÜS ESKİ KENTİ'NİN UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTESİ'NDEKİ SÜRECİ

Sena Belviranlı



Kültürel miras hakkı, insan hakları'nın ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Bu hakkın korunması sadece bugünün insanların değil, gelecek nesillerin haklarının da korunması anlamı taşımaktadır. Kurum ve devletler kadar bireylerin de bu vazgeçilemez haklar için sorumluluk alması beklenmelidir. Kültürel mirasın coğrafi konumlarından ve konumlarının getirdiği siyasi koşullardan bağımsız olarak

dünyadaki tüm insanlar tarafından evrensel bir değer olarak değerlendirilmesi gereklidir.

Geniş bir tarih aralığı içinde pek çok kültür ve inançla şekillenmiş bir alan olan; bugün eski Kudüs olarak bilinen surlarla çevrili şehir, insanlığın önemli bir mirasıdır. 1980'de Ürdün tarafından Dünya Mirası Listesi'nde yer alması önerilen "Eski Kudüs Kenti ve Surları" 1981 yılında Dünya Mirası Listesi'ne girmiştir. Kentin Dünya

Mirası Listesi'ne alınması ve sonrasındaki süreç anlatmadan önce 1981'den öncesine; bölgede devam edegelen iktidar çatışmalarının Kudüs Eski Kenti'ndeki kültürel mirası nasıl etkilediğine bakmak gerekmektedir.

İngiliz sömürgesinin bölgeden ayrılmasından hemen sonra 1948'de İsrail Devleti'nin kurulduğu ilan edilmiş ve ardından başlayan Arap-İsrail Savaşı'nın sonunda Kudüs Eski Kent Bölgesi Ür-

dün yönetimi altına girmiştir. Bu hâkimiyet sürresince Ürdün, Yahudilerin kutsal bölgelere girmesini yasaklamış, Yahudi mahallesine ve sinagoglara geri dönüşü olmayan zararlar vermiştir.

1967 yılında Araplar ve İsrail arasında bölgedeki iktidar mücadelesinin sonucu olarak ortaya çıkan Altı Gün Savaşı'nın ardından Kudüs, İsrail tarafından Batı Şeria, Sina Yarımadası ve Gazze Şeridi ile birlikte ele geçirilerek başkent ilan edilmiştir.

Savaşın hemen ardından İsrail hükümetinin yasa organı olan Knesset, "Protection of Holy Places Law" adıyla kutsal yerlerin korunmasına dair bir yasa çıkartarak, kutsal bölgelerin farklı dinlere mensup herkese açık olduğunu temin eden ve bu bölgeye verilecek zararların cezalarını belirlediği bir yasa yayınlamıştır. İsrail, aynı yıl Burak Duvarı'nın önünde ve Mağribi Bölgesi olarak bilinen alandaki altı bin Filistinlinin evini ve tarihi yapıları yok etmiştir.



1967'de İsrail tarafından yıkılan mağrib bölgesi (Status Report on The State of Conservation of the Old City of Jerusalem and Its Walls by The Hashemite Kingdom of Jordan and The State of Palestine/2014)

UNESCO'nun 1974 yılında gerçekleşen toplantısında heyet; yapılan kontrolsüz arkeolojik kazılar, Hristiyanların ve Müslümanların kutsal alanlarına yaptığı müdahaleler ve düzenli olarak dünya kültürel mirasına verdiği zararlardan dolayı İsrail'i sert bir dille eleştirmiştir.

Bir alanın Dünya Mirası Listesi'nde yer alması, uluslararası işbirliği ile bölgenin korunmasının teminat altına alınması anlamına gelmektedir. Dünya Mirası Listesi'ne girecek bölgelerin "üstün evrensel değer"e sahip olması için belirlenmiş on kriteri vardır. Listede yer alacak kültürel miras alanı bu kriterlerden en az birine sahip olmalıdır.

"Eski Kudüs Kenti ve Surları" 3 kriterle, 14 kabul, 1 ret ve 5 çekimser oy ile Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır. Bu toplantıda ABD temsilcisi tarafın-

dan eski kentin yönetiminden ve fiilen kontrolden sorumlu olan İsrail'in de söz hakkının olduğu itirazını komite reddetmiştir. UNESCO'nun bu kararının hemen ardından İsrail Hükümeti bu kararı tanımadıklarına dair bir açıklama yapmıştır.

Kudüs Kenti'nin sahip olduğu üstün evrensel değer kriterleri:

I- İstisnai düzeyde evrensel bir anlam taşıyan olaylar veya yaşayan gelenekler, fikirler, inançlar veya sanatsal ve edebi eserlerle doğrudan veya maddeten bağlantılı olması (Tek tanrılı üç büyük din olan İslam, Yahudilik ve Hristiyanlık ile doğrudan ilişkili oluşu)

II- Belli bir zaman diliminde veya kültürel mekânda, mimarinin veya teknolojinin, anıtsal sanatların gelişiminde, şehirlerin planlanmasında veya peyzajların yaratılmasında, insani değerler arasındaki önemli etkileşimi göstermesi (Şehirde anıtsal pek çok yapının bulunması)



III- Kültürel bir geleneğin veya yaşayan ya da kayıp bir uygarlığın tek veya en azından istisnai tanıklığını yapması (Bu bölgede tarih öncesi çağlardan gelen ve yok olmuş medeniyetlere dair buluntuların var olması)

Komite "Eski kentin ve duvarlarının özel karakterli bir bölge olduğu ve bir bütün olarak, tüm tarihsel dönemlerin tezahürleri göz önüne alınarak korunması gerektiği" kararını almıştır.

1982 yılında Ürdün, "Kudüs Eski Kenti ve Surları"nın tehlike altındaki kültür mirası listesine alınmasını talep etmiştir. Bu liste, dünya mirası alanlarında yapılan bozulma ve tahriplere karşı bölgenin, dünya mirası listesindeki durumunun inceleme altına alınmasını sağlamaktadır. Korunması için büyük ölçekli girişimlere ihtiyaç duyulan ve mirasın bulunduğu ülke tarafından



Geniş bir tarih aralığı içinde pek çok kültür ve inançla şekillenmiş bir alan olan; bugün eski Kudüs olarak bilinen surlarla çevrili şehir, insanlığın önemli bir mirasıdır. 1980'de Ürdün tarafından Dünya Mirası Listesi'nde yer alması önerilen "Eski Kudüs Kenti ve Surları" 1981 yılında Dünya Mirası Listesi'ne girmiştir.



bu gereklilikler yerine getirilemeyecek halde ise miras alanları bu listeye dâhil edilmektendir. Tehlike altındaki alanlar ciddi ve belirgin bir tehditle karşı karşıya kalmış bölgelerdir.

Bu talep üzerine ICOMOS tarafından alanda incelemeler yapılması istenmiş, fakat ICOMOS yetkilileri ICOMOS'un kontrolü dışındaki nedenlerle Kudüs'e gidememiştir. Hazırlanan raporda, söz konusu alanda "hızlı bir kentleşmenin takip ettiği şiddetli yıkım"a dikkat çekilmiştir. Yapılan toplantıda Eski Kudüs Kenti; mülkiyetin korunma derecesini azaltacak olan hukuki statüsünün değiştirilmesi, koruma politikasının eksikliği, şehir planlamasının tehdit edici etkileri, tarihi orijinalliğin kayda değer kaybı, önemli kültürel değer kaybı kriterleri ile tehlike altındaki dünya mirası listesine girmiştir. (oylar kabul oy oranları ile aynı ama çıkartılmasında bir sorun olmaz)

Kudüs Eski Kenti anıtlarının mimari bir incelemesini üstlenmek ve gerçekleştirilecek koruma çalışmalarına ilişkin bir plan hazırlamak için 32 aylık uzmanlık hizmetleri için Unesco tara-



Solda yıkılmadan önce yapılan Mağrip Köprüsü(2004), Sağda İsrail tarafından inşa edilen Mağrip Köprüsü(2013)
(Status Report on The State of Conservation of the Old City of Jerusalem and Its Walls by The Hashemite Kingdom of Jordan and The State of Palestine/2014)

fından Ürdün'e 100.000 dolar verilmiştir. Fakat bölgedeki sıcak çatışma ortamı ve siyasi dengeler UNESCO'nun bu bölgedeki planlarını gerçekleştirmesine izin vermemiştir. Böylece siyasi çekişmeler kültürel mirasın korunmasının önüne geçmiştir.

1999 yılında İsrail, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme'yi imzalamış ve 2000 yılında Eski Kudüs Kenti ve Surları'na ek olarak, Zion Tepeleri'nin de listeye eklenmesi ve "Jerusalem" adıyla dünya mirası listesine girmesini önermiştir. İsrail bu önerisi ile Dünya Mirası Listesi'nde Kudüs Eski Kenti için söz sahibi konumunda olan Ürdün'ü miras alanında saf dışı bırakmak istemiştir. Komite, bu öneriyi Kudüs'ün uluslararası statüsünün netleşerek bölgede söz sahibi tarafların bir uzlaşmaya varması durumuna kadar ertelemeye karar vermiştir.

UNESCO Sekreteryası, Kudüs Eski Kenti'nin ve duvarlarının korunmasına ilişkin 2004 tarihli 28. Oturumunda Dünya Mirası Komitesi tarafından incelemeye hazır bir rapor sunmasını istemiştir. Bu oturumun hemen öncesinde İsrail tarafından Müslüman olmayanların Mescid-i Aksa bölgesine ulaşımını sağlayan tarihi Mağrip Köprüsü yıkılmıştır.

Yetkililer 2004 yılındaki toplantıda, tarihi kent dokusunun ve görsel bütünlüğünün aşamalı olarak değiştirilmesi, tarihi anıtların bazılarının bakım ve uygunsuz koruma yaklaşımlarının eksikliği de dahil olmak üzere; Eski Kudüs'ün kültürel mirasına yönelik tehditlerle ilgili endişesi ifade edilerek, yetkililerin eski kentin tarihsel niteliğini korumak için yapılacak tüm rehabilitasyon ve koruma faaliyetlerinde dayanışma halinde olması ve uluslararası ilkelerin uygulanması gerekliliğini vurgulamışlardır.

2005 yılında yapılan toplantıda kültürel mirası tehdit eden faktörlere karşı UNESCO bir Eylem Planının hazırlanmasını istemiştir. Yapılacak bu eylem planında tarafların yakın iştişare içinde olması istenmiştir.

Ertesi yıl hazırlanan eylem planında şu başlıklara yer verilmiştir:

1. Tarihi anıtların ve sitelerin korunması için ihtiyaç haritasının yapılması
2. Proje alanlarının çıkarılması (belirli alanları veya binaları, koruma durumlarını, mevcut ve potansiyel kullanımlarını ve alınacak ana restorasyon ve koruma önlemleri)
3. Konut sorununa çözüm üretilmesi
4. Kudüs sakinleri için mikro kredi planlarının geliştirilmesi
5. Kültürel hayatın canlandırılması
6. Eğitim programlarının geliştirilmesi

Aksiyon planı çerçevesinde İsrail hükümeti 2007 yılındaki toplantıya ilk kez bir rapor gön-



Unesco'nun 2008 yılında belirlediği 'Action Plan'a göre pilot olarak seçilen yapıları aösteren plan.



**UNESCO Sekreteryası,
Kudüs Eski Kenti'nin
ve duvarlarının
korunmasına ilişkin 2004
tarihli 28. Oturumunda
Dünya Mirası Komitesi
tarafından incelemeye
hazır bir rapor sunmasını
istemiştir. Bu oturumun
hemen öncesinde İsrail
tarafından Müslüman
olmayanların Mescid-i
Aksa bölgesine ulaşımını
sağlayan tarihi Mağrip
Köprüsü yıkılmıştır.**



dererek, Eski Kudüs Kenti'nde yapılmakta olan ve yapılması planlanan projeler hakkında bilgiler sunmuştur. Yapılan çalışmaların kısıtlı bir bölümünün aktarıldığı raporda, yakın zamanda başlanan Mağrip Köprüsü'nün yapım çalışmalarına yer verilmemiştir. Komite ise bu konuyu gündeme getirerek İsrail tarafından Mağrip Köprüsü yerine yapılacak yeni köprü projesinin durdurulmasını istemiştir.

2009 yılında İsrail yetkililerinin gönderdiği raporun yanında, ilk kez Ürdün Devleti yetkililerinin de gönderdiği rapor komiteye sunulmuş, yeni bir eylem planı oluşturulmuştur. Bu eylem planında gençlere yönelik eğitimlere ve iki kilitse restorasyonuna yer verilmiştir.

İsraili yetkililerin kazı çalışmaları ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler vermesi istenmiştir. Mağrip Köprüsü için Ürdün tarafından sunulan projenin inşa edilmesine karar verilmiştir.

Ürdün yetkilileri tarafından Mağrip Köprüsü için önerilen ve UNESCO tarafından 2011'de kabul edilen tasarım (Status Report on The



Ürdün yetkilileri tarafından Mağrip Köprüsü için önerilen ve UNESCO tarafından 2011'de kabul edilen tasarım (Status Report on The State of Conservation of the Old City of Jerusalem and Its Walls by The Hashemite Kingdom of Jordan and The State of Palestine/2014)



Köprü yapımı sırasında İsrail tarafından yok edilen bir yapı (Status Report on The State of Conservation of the Old City of Jerusalem and Its Walls by The Hashemite Kingdom of Jordan and The State of Palestine/2014)

State of Conservation of the Old City of Jerusalem and Its Walls by The Hashemite Kingdom of Jordan and The State of Palestine/2014)

Kasım 2011'de Filistin'in Unesco üyesi olarak kabul edilmesinin hemen ardından ABD, yapmayı planladığı 60 milyon dolarlık ödemenin iptal edildiğini duyurmuş ve İsrail'de Mağrip Köprüsü Projesi için 2012 yılında planlanan ikinci toplantıya katılmayarak tepki göstermiştir.

Bu süreçten sonra İsraili yetkililerin uzlaşmacı tavırlarını bıraktıkları görülmektedir. İsrail Mağrip Köprüsü için onaylanan proje yerine farklı bir köprü'nün yapımına başlamıştır. Bu köprü yapımı sırasında da alandaki tarihi dokuya za-

rar vermiştir. Köprü yapımı sırasında komite tarafından İsraili yetkililere uyarılar yapılmıştır. Yürütülen, Hafif Raylı Sistem Projesi ile Zeytin Dağı ve Mağrip Bölgesi arasında yapılacak olan teleferik projesinin eski şehre vereceği zararlar nedeniyle Unesco komitesi bu konudaki endişelerini raporlamıştır.

2011'de UNESCO'nun Filistin kararının ardından dünya miras komitesine karşı daha agresif bir tutum sergileyen İsraili yetkililerin 2016 yılına kadar Filistinli ve Ürdünlü yetkililerin de sunduğu gibi birbirini tekrar eden raporlar sunduğu görülmektedir. Her toplantıda komite yetkilileri tarafından daha ayrıntılı bilgi istenmiş ve kültürel mirasa yapılan müdahalelere karşı uyarılar yapılmaya devam edilmiştir.

“

insanlığın ortak mirası olan Eski Kudüs Bölgesi insan haklarına muhalif şekilde tehlike altında bulunmaktadır.

”

UNESCO'nun 2016 yılında Mescid-i Aksa'nın Musevilikle bir bağı olmadığı yönünde karar almasının üzerine İsrail UNESCO ile ilişkilerini dondurduğunu açıklamıştır.

2017 yılı toplantısında Mescid-i Aksa'ya Müslümanların girişini ve restorasyon çalışmalarını engelleyen İsrail yetkililerinin tutumundan dolayı duyulan kaygı, yürütülen yasadışı kazılar, dokuya zarar veren projeler, devam eden hafif raylı sistem ve teleferik projesi Dünya Mirası Komitesi tarafından dile getirilmiş ve bu eylemlere son verilmesi istenmiştir.

2018 ve 2019 yıllarındaki toplantılarda da İsrail, Dünya Mirası Komitesi'ne ve kültürel miras alanı olarak Kudüs Eski Kenti'ne karşı tutumunu değiştirmemiştir. Sonuç olarak UNESCO'nun miras alanı için uluslararası iş birliği ve yaptırımı bölgeyi korumak için yetersiz kalmakta ve insanlığın ortak mirası olan ve evrensel bir değer niteliği taşıyan Eski Kudüs Bölgesi insan haklarına muhalif şekilde tehlike altında bulunmaktadır. ■

Dipnotlar:

- (1) Bu haklar 1972 yılında UNESCO tarafından hazırlanan Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme'de (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) yer alan ifadelerdir.
- (2) Sözleşmeyi imzalayan ülkeler tarafından seçilen 21 ülke temsilcisinin oluşturduğu Dünya Mirası Komitesi, üç uluslararası kurumdan destek alarak (ICCROM, ICOS, IUCN) aday gösterilen değerler arasından seçim yapar ve listeyi oluşturur. Dünya mirası alanı adayı olacak kültürel mirasın seçime konu olması için bulunduğu ülkenin bir talepte bulunması gerekmektedir.
- (3) UNESCO toplantı no: CC-81/CONF.008/2 Rev.
- (4) Uluslararası Anıtlar ve Siteler Konseyi

KUDÜS'ÜN MERYEMLERİ GÜZ KAMPI'NDAN NOTLAR

Şenay Şeker



Kudüs davasına gönül vermiş gençlerimiz ile yapacağımız "Kudüs'ün Meryemleri Güz Kampı" için yol hazırlığı yaparken içimde öyle farklı duygular taşıyordum ki... Bundan üç yıl önce aktif olarak hizmete başlarken, her ne kadar Kudüs'ü tanıdığımızı söylesek de aslında eksiklerimizin çok fazla olduğunu fark etmiştim.

Aradan üç yıl geçmişti ve gençlere Kudüs davasına niçin ve nasıl hizmet edebileceğimizi anlatmak için bu kampa katılacaktım. Kampın yapılacağı İsmet otobüsüne binip, koltuğuma oturduğumda yüzümde endişe ile karışık bir gülümseme vardı. Gülümsüyordum; çünkü Kudüs hizmeti, Rabbimin bize bir ikramıydı. Gençliğimiz âcizane olarak ilim yollarında ve İslam'a hizmet yollarında geçmişti. Bizi bu yollarda bulunduran Rabbime sonsuz hamd-ü senalar ediyor ve rızasını talep ediyorduk. Ömrümüzün olgunluk çağına eriştiği dönemde ise başımıza bir taç takılmıştı. Beytül Makdis, öyle mukad-

des bir taçtır ki; taşınması ağır, sorumluluğu büyük ve geriye dönüşü olmayan bir mesuliyettir. Evet, geriye dönüşü yoktu bu kutlu yolun. Kıymeti ve bereketi ayetlerle, hadislerle tescilli olan Kudüs davasına hizmet etmek ulaşacağımız menzildi. Allah-u Teâlâ'nın hizmet etmeyi nasip ettiği kullarından olmak ise hamd etmeyi ve daha çok gayret etmeyi gerektiriyordu.

Uzun yolculuğumuz boyunca hep Kudüs'ü düşünüyordum. Gönül verenler olarak yaptığımız bu çalışmalar Kudüs'ün özgürlüğü yolunda elbette ki önemli adımlardı. Gençlerle bir araya gelerek tanış olmak, kaynaşmak, bilmediklerimizi öğrenmek güzel işlerdendi.

Kalbinde Kudüs sevgisini yeşerten 80 kadar gencimizle "Kudüs'ün Meryemleri" ismini verdiğimiz güz kampımızda bir cuma akşamı bir araya geldik. Çok azı müstesna olmak üzere gönüllü kardeşlerimizle ilk defa bu kampta karışmıştık. Dernekten görevli olarak katılan Esma, Nazlı ve Kadriye kardeşlerimizle birlikte ma-

“

**Kalbinde Kudüs
sevgisini yeşerten
80 kadar gencimizle
"Kudüs'ün Meryemleri"
ismini verdiğimiz güz
kampımızda bir cuma
akşamı bir araya geldik.**

”

nevi desteğini her daim gördüğümüz Müesser Hocamızın da kampa katılımı bizi çok mutlu etmişti. Yine Berlin sorumlumuz Melek kardeşimizin tevafuken kampımıza iştirak etmesi bizi ziyadesiyle memnun etti. Sosyal medyada me-



saj yoluyla birbirimizin yüzünü dahi görmeden bizi kaynaştıran ve Kudüs davası etrafında aramıza muhabbet koyan Rabbimiz bizi bu kamp vesilesiyle bir araya getirmişti. Elhamdülillah...

Cuma akşamı gençlerimizle tanıştık ve kampımızın akışını kendilerine anlattıktan sonra gönüllülerimizi kura ile eşleştirerek aralarında "Kudüs Kardeşliği" oluşturduk. İnşallah bu kardeşliği ömür boyu sürdürmek nasip olur.

Bu katıldığım ikinci kampa; ilkinde olduğu gibi çok mutlu ve heyecanlıydım. Kudüs için bir şeyler yapmanın ve gençlerimize adım olabilecek bir çalışmanın içerisinde bulunmanın mutluluğu ve heyecanını yaşıyordum. Anadolu'da Kudüs'e gönül veren gençlere ve genç kalanlara rüzgâr misali acizane yön verebilmektir. Onları motive etmek, bulundukları yer ve konuma göre neler yapabilirler nasıl hizmet edebilirler, işte bunun gayretini gösteriyorduk.



Müslüman olmanın en önemli özelliği samimi olmaktır.



Bir Sabah Gelecek Kardan Aydınlık

Cumartesi günü sabah namazıyla başlayarak gün boyu eğitimler ve çeşitli aktivitelerle devam edecek bereketli bir gün bizi bekliyordu. Sabah namazı için mescitte toplandığımızda kendimizi Mescidi Aksa'da namaz kılıyormuş gibi hissediyorduk. Dualarımız Kudüs'ün ve tüm İslam beldelerinin kurtuluşu içindi. Ellerimizi açtık ve gözlerimiz yaşlı duaya sarıldık. Rabbimize niyazımız, bizi burada bir araya cem ettiği gibi aynı şekilde kalbi Beytül Makdis sevgisiyle atan tüm inananlara ve bizlere özgür Aksa'da namaz kılmayı nasip etmesiydi.

Sabah namazından sonra gençlerimiz ile beraber tekbirler eşliğinde tefekkür yürüyüşü yaptık. Denize sıfır ve güneşin doğuşunu da batışını da aşıkare görebildiğimiz bu doğa harikası mekanda ezgiler söyledik, dualar ettik.

Beytül Makdis için yapılan her çalışma sanki orada yapılıyormuş hissi veriyordu bizlere. Bulduğumuz mekân bile yapı itibarıyla Mescid-i Aksa'yı andırıyordu.

"Herkes Kudüs'ü Konuşuyor, Sen Kudüs İçin Bir Şey Yap..."

Gençlerimiz ilk eğitim seminerini, Mirasımız Derneği Genel Başkanı olan kıymetli hocamız Muhammed Demirci Bey'den dinlediler.

Başkanımız bize her konuşmasında umut aşilar ve der ki: "İnşallah Kudüs çok yakın bir zamanda özgür olacak ve biz buna şahit olacağız."

Fakat daha fazla gayret göstermemiz gerektiğini belirten Başkanımız, Kudüs halkının ihtiyacının yıllık 200 milyon dolar iken oraya giden yardımların ancak 15-20 milyon dolar civarında olduğunu ve bu rakamın çok yetersiz olduğunu vurguladı.

Bunun yanı sıra 10 milyon Yahudi'nin bu toprakların Yahudileştirilmesi için yıllık 1,5 milyar dolar yardım yaptığını da başkanımızdan öğrenmiş olduk. Evet, kıyaslandığında arasında uçurumlar olan bu rakamları gördüğümüzde aslında Müslümanlar olarak haklı davamıza yeterince maddi ve manevi desteği yapmadığımızı da görüyoruz.

Ayrıca Kudüs'ü ziyaret eden Müslümanlar ile Yahudilerin sayısı arasında da maalesef uçuk bir rakam var. Eğer örnek verecek olursak 2019 itibarıyla Kudüs'ü Türkiye'den ziyaret edenlerin sayısı 25.100 iken sadece ABD'den turist olarak gidenler 740.000 civarında. Yapılan yardımlara ve ziyaretçi sayısına baktığımızda, Peygamber Efendimiz'in (sav) "Oraya gidin veya kandil olun." sözünü hatırlıyor ve mahcup oluyoruz.

Genel Başkanımız, devamlı sorulan şu sorunun cevabını da verdi gençlere: "İşgalci İsrail neden orada ve bu zulümleri ne için yapıyor?"

Eğer derdi petrol ise, petrolün daha yoğun olduğu yerler var. Dini inançlarından ve iddia ettikleri tapınak için orada iseler, tapınağa ait hiçbir bulguya rastlanamadı. Yeryüzüne dağılmış



Yahudileri bir araya getirerek Filistin topraklarını işgal etmelerinin tek nedeni; "Kudüs'ün tarih boyunca güç merkezi olmasıdır."

"Kim Kudüs'e sahip olduysa dünyayı onlar yönetmiştir." Müslümanların elindeyken, dünyayı Müslümanlar yönetiyordu ve yeryüzünde çoğunlukla adalet ve hoşgörü hakimdi.

Maalesef; şu an haçlı işgalindeki Müslümanların hali gibiyiz, diye belirten Muhammed Demirci, dünya Müslümanlarının yeniden ayağa kalkması için bu şuurlanma çalışmalarının en az Kudüs'ü ziyaret etmek ve maddi destek olmak kadar ehemmiyetli olduğunu belirtti.

"Biz Hep Dünyadan Filistin'e Baktık, Bir De Filistin'den Dünyaya Bakmak Gerek"

Gençlere eğitim semineri veren ikinci konuşumuz, Mirasımız Derneği'nden Orhan Buyruk idi. 2016 senesinde Kudüs ziyareti esnasında 23 gün işgalci İsrail'in elinde tutuklu kalan ve tek kişilik hücrede yaşadıklarını anlatan Orhan Buyruk abimiz, "Kıyametin kopacağını bilseniz dahi elinizdeki fidanı diki." diyen bir Peygamber'in ümmeti olarak yapacağımız her bir çalışmanın, Kudüs'ün özgürlüğü yolunda önemli bir adım olduğunu belirtti. Filistin topraklarının Gazze, Batı Şeria ve 48 toprakları olarak üçe ayrıldığını ve bu bölgelerde yaşayan Müslümanların birbirinden farklı yaşam sürdürdüklerini anlatan Orhan Buyruk, son günlerde yaşanan olaylara da değindi. Yahudilerin tarih boyunca izledikleri stratejileri ve zihniyetlerini ve dünyada nasıl söz sahibi olduklarını anlatan hocamızı gençler ilgiyle dinlediler. Eğitim sonunda "Siyonist sorgu...

İsrail zindanlarında bir Türk kitabını da gençler için imzalayan yazarımıza teşekkür ediyoruz.

Bu Asrın Meryem'i Olabilmek

Eğitimin üçüncü ve son konusu Hüdayî Vakfı'ndan Zeynep Duman hocamız tarafından verildi. Mescidi Akse'ya adanan ve Kuran'ı Kerim'de ismi geçen tek kadın olan Hz. Meryem'in hayatını ve iffetini anlatan Zeynep Hanım, bu asırda iffetini korumanın ve dışarıdan gelecek tehlikelere karşı gençlerin taviz vermeden nasıl korunabileceğini anlattı. Asrın Meryem'i olmak için Allah'a (cc) itaatkâr bir kul olmak ve Peygamber Efendimiz'in (sav) sünnetlerine sarılmak gerektiğini anlatan Zeynep hocamız, değerlerimize de sahip çıkmanın kıymetine değindi. Gençlerin sorularını cevaplarken Kudüs'ü kalbinde taşıyan şuurlu gençlerle bir arada bulunmaktan duyduğu mutluluğu da dile getirdi.

Bereketli bir günün ardından gençlerimiz kamp etkinliklerine de katıldılar. Müessir İsa-betli hocamızın yazı atölyesi ve ok atma gibi birçok etkinlik ile hem yorgunluklarını attılar hem de dinlendiler. Muhteşem bir doğada denizin ve yeşilin iç içe olduğu bir ortamda güzel bir gün geçirdik.

Akşam yemeğinden sonra gençlerimize Kudüs'ü ve orada yapılan projelerimizi tanıtan video ve görsellerden bir demet sunduk. Kampın sonuna da hizmete devam edilmesini teşvik için, sonunda ödüllerimizin olduğu projelerimizin tanıtımını yaptık. Gönüllülerimize izlenimlerini anlatmaları için söz verdik. Bu dilek ve temenni bölümümüzde gerçekten bizleri

“

Cumartesi günü sabah namazıyla başlayarak gün boyu eğitimler ve çeşitli aktivitelerle devam edecek bereketli bir gün bizi bekliyordu. Sabah namazı için mescitte toplandığımızda kendimizi Mescidi Akse'da namaz kılıyormuş gibi hissediyorduk. Dualarımız Kudüs'ün ve tüm İslam beldelerinin kurtuluşu içindi.

”

gülümseten sahneler yaşadık ve şunu bir daha öğrendik ki; samimi bir niyetle yola çıkmak ve yolda olmak gerekiyor. Mücadelemizi sürdürürken karşılaştığımız Rabbimizin yardımı ve bereketi, bu davamızın haklı bir dava olduğunu ve bu davaya hizmet etmenin nasip işi olduğunu bize tekrar göstermişti.

Müslüman olmanın en önemli özelliği samimi olmaktır. Samimiyet bir insanın sade, yalın, art niyetlerden ve kötü düşüncelerden arınmış halidir. Samimi bir dava insanı, yaptığı her işi Allah rızası için yapar ve sonucunu da Allah'a bırakır. İnsanlar arasında samimiyetin ve ülfetin oluşabilmesi için aynı fikirde olanların ve aynı istikamette yol alanların sık sık bir araya gelmesi gerekir. Bundan dolayı bu tür çalışmalarımızın devamına niyet ediyor ve Rabbimiz'den muvaffakiyetler diliyoruz. Ayrıca emeği geçen başta Kocaeli Büyükşehir Belediyesi olmak üzere tüm kamp personeline ve Mirasımız Derneği üniversite komisyonumuza teşekkür ediyoruz. ■



Çizgi: Tommy Tohemdeam - Endonezya

NURDAN URULMUŞ NERDÜBÂN* : **MİRAC**



Elif Arslanoğlu Ergin

Rivayet odur ki arş-u Rahman yaratıldığında Hak Teâlâ: *“Ey arş! Seni Habibim’in nurundan halk ettim.”* buyurmuştur. Bu hitaba mazhar olan arş-ı âlâ yetmiş bin sene: *“Ya Rab! Beni nurundan halk ettiğin Hz. Muhammed (sav)’in cemaliyle şerefyâb eyle.”* diye yalvarmıştır.

Peygamber Efendimiz Mescid-i Haram’da, amcazâdesi Ümmü Hâni Hazretlerinin evindedir. Uyku ile uyanıklık arasında bir haldeyken Ceb-rail (as) tarafından göğsü açılıp kalbi zemzem ile yıkanır. Daha sonra cennetten getirilen bineği Burak’ın üzerinde Mescid-i Aksa’ya doğru seyredip oradan da Miraç’a yükselir. Müslümanların kayıtsız şartsız iman ettiği bu hadise,

Türk-İslam sanatlarının farklı dalları içerisinde *“Miraciyye, Miraçnâme, Miraç-ı Nebi”* gibi isimlerle işlenegelmiştir. Minyatür, hat ve kitap sanatlarıyla da zenginleştirilen edebi üsluptaki miraciyyeler, bazen müstakil bazen de *“Siyer, Mevlid, Hilye, Naat ve Mucizât-ı Nebi”* türünden eserlerin ya da divanların ve mesnevilerin bir cüzü olarak teşekkül etmiştir.

Nâyî Osman Dede Miraciyyesi

Rivayet edilir ki, Galata Mevlevihanesi'nde yetişen Şeyh Nâyî Osman Dede bir kandil gecesinde, Şeyh Mehmed Nasuhi Efendi'yi Üsküdar Doğancılar'daki tekkesinde ziyaret eder. Nasuhi Efendi kendisinden -Süleyman Çelebi hazretlerinin Mevlid'i gibi- kandil günlerinde okunacak bir miraciyye yazmasını ve bestelemesini ister. Mustafa Kara'nın aktardığına göre ise bir gece Nasuhi Dergâh'ında misafir olan Osman Dede'ye miraciyye güfteleri Mehmed Nasuhi Efendi tarafından rüya âleminde ilham edilir. Hemen sabahında bu ilhamatı kaleme alan Osman Dede'nin Miraciyyesi, ertesi günün gecesine denk gelen Berat Kandili'nde dergâhta okunur.

Osman Dede, Segâh, Müstear, Dügâh, Nevâ, Sabâ ve Hüseyinî makamlarında bestelediği eserin tevşih ilahileri için de Hazreti Mevlana ve Mehmed Nasuhi Efendi'nin şiirlerinden seçer. Neva bahri, bugün miraçanlar tarafından bilinmediği gibi notaları da ancak ilgili kimselerce muhafaza edilmektedir. Bugün kandillerde hala okunan miraciyye, Osman Dede'nin yazıp bestelediği Miraciyye'dir.

Miraciyye'lerde Miraç

Miraciyyeler, hamdele ve salve faslının akabinde miraç ve gece kelimelerinin zahir ve batın anlamlarını ifade eden söz sanatları ile devam eder. Nâyî Osman Dede'nin kaleme aldığı Miraciyye'nin birinci bahri: *Evvel Allah âdını yâd eyleriz / Dil dil olmuş kalbi dil-şad eyleriz beyitleriyle başlayarak devamında Aşk-u hubbî Zâtına kıldı salât / Es-salât ey mazhar-ı Zat es-salât beyitleriyle hamdele ve salve faslını ifa eder.*

İsrâ'dan hemen önce gerçekleşen şakk-u sadr hadisesinden bahseden miraciyyeler olduğu gibi doğrudan Cibril (as)'ın daveti ile başlayanlar da bulunmaktadır. Şeyh Nâyî Osman Dede inşirah-ı sadr olarak da bilinen bu mucizeden de bahsetmektedir:

Anda dahi şakk-ı sadr etdi zuhur / Zemzem ile hoş vuzû kıldı o nur

Özellikle de Burak'ın cennetten getirilmesi ve Efendimiz'in Burak üzerinde Mescid-i Aksa'ya seyri zengin tasvirlerle anlatılır. Cebrail (as)'ın Allah-u Teâlâ'nın emri ile cennete vardığı; çoktan "Ya Muhammed" nidalarını duymuş olan Burak'ın aşk-ı Muhammedî'ye yandığı ve nişan-ı aşkı taşıyanların maşuka vasıl olduğu müjdeleri verilir:

Cebreil didi Burak'a ey Burak / Virdi Hak maksûdını kılma firâk

Kimde kim aşkun nişânı var durur / Âkıbet maşuka anı ırgürür

Kudüs'te cümle Peygambere imam olarak namaz kıldırdıktan sonra nurdan bir merdiven üzerinde göğe revan olurken Efendimiz ile harekete geçtiği rivayet edilen hacet-i muallâk mucizesi de miraciyyelerin önemli bölümlerinden biridir. Süleyman Çelebi Hazretlerinin Mevlid eserindeki miraç faslında hacet-i muallâk mucizesinden bahsedilmemiş de Peygamberlere imam oluşu ve nurdan merdivenle göğe çıkışı tasvir edilmiştir:

Enbiya ervahına irdi nida / Kim kılalar Mustafa'ya iktida

Anda Ahmed bunlara oldu imam / Enbiya ruhi ana uydu tamam

İki rekât kıldı Aksa'da namaz / Eyle emretmişidi ol bî-niyâz

Çün namazı kıluban döndi Resul / Geldi Sahra taşına kıldı dühûl

Gördiler nurdan urulmuş nerdüban / Bil oradan okular göge revân

Uruc sırasında gök ehlinin izzet-i ikramda bulunmak üzere Efendimiz'i karşıladıkları nakledilir. Sema katlarındaki Peygamberler, cennet ve cehennem hayatı ile ilgili tasvirler de oldukça geniş bir yer tutar. Sidretül-Müntehâ'da Cebrail (as)'dan ayrılarak "kabe kavseyn" makamına ulaşır. Şeyh Galip Hazretleri Hüsn-ü Aşk'ında:

Ol seyrde mâverâ göründü / Ta sidre-i müntehâ göründü

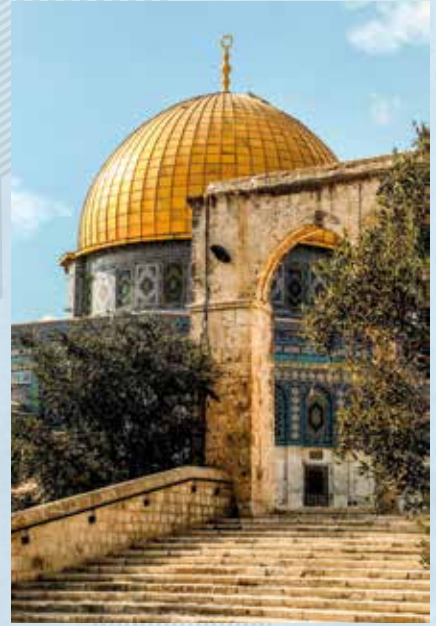
Açıldı der-i harîm-i ahde / Kurbet geri kaldı geldi vusla

Cibrilde acz olup hüveydâ / Elfâzı bıraktı anda mânâ

Evvel ne idi ne oldu bilmem / Lebrîz idi ol ne oldu bilmem

Bu makamda Allah-u Teâlâ ile mükâleme gerçekleşir. Şemseddin Sivasî Hazretleri'nin Mevlid'indeki Miraç faslında Efendimiz Hazretleri'nin kabe kavseyn makamındaki hâli fenâfillâh kavramı ile karşılık bulur:

Pes mecazi varlığın bula fenâ / Bula hakkânî vücûd ile bekâ



Peygamber Efendimiz Mescid-i Haram'da, amcazâdesi Ümmü Hâni Hazretlerinin evindedir. Uyku ile uyanıklık arasında bir haldeyken Cebrail (as) tarafından göğsü açılıp kalbi zemzem ile yıkanır. Daha sonra cennetten getirilen bineği Burak'ın üzerinde Mescid-i Aksa'ya doğru seyredip oradan da Miraç'a yükselir.



Nur-ı Hak ola vücudun serteser / Mâsivâdan kalmaya senden eser

Beş vakit namazın farz kılındığını müjdeleyen beyitler de miraciyyelerin gözdelelerindenir.



“ **Müslümanların kayıtsız şartsız iman ettiği bu hadise, Türk-İslam sanatlarının farklı dalları içerisinde “Miraciyye, Miraçnâme, Mirac-ı Nebi” gibi isimlerle işlenegelmiştir.** ”

Şeyh Nâyî Osman Dede'nin müminlere hediye olarak tasvir ettiği namazı Süleyman Çelebi Hazretleri de ümmetin miracı olarak tavsif eder:

Sen ki mirac eyleyüp kıldun niyâz / Ümmetin miracını kıldum namaz

Başladığı gibi hamdele ve salvele ifadeleriyle sona eren Miraciyyeler Peygamber Efendi-miz'den şefaât; Hak Teâlâ'dan da afv-u mağfîret niyaz eder.

Bir Vakıf Geleneği: Safiye Hanım Vakfiyesi

Miraciyyeler, İstanbul'da tekkelerin kapatılmasından sonra Aziz Mahmud Hüdâyî, Sümbül Efendi ve İsmail Rumi Âsitânesi'nde okunmaya devam eder. Miraç kandilinde ya da Miraç'ın ertesi gününde cami ve tekkelerde; hatta çeşitli vesilelerle üç aylarda da okunması adet olan miraciyyeler, yakın zamana kadar büyük konaklarda ve evlerde de icra edilirdi. Osmanlı döneminde kandillerde “Mevlid, Miraciyye ve Hatm-i Şerif” okunması için vakıflar tahsis edildiği ya

da vakıf metinleri içerisinde kandil gecelerinde okunmalarının şart koşulduğu da bilinmektedir. Bursalı Safiye Hanım'ın kurduğu vakıf bu türün en güzel örneklerinden biridir. 1888 tarihli vakfiyesine göre Miraç Kandili'nde miraciyye; mevlid, Regaip ve Berat Kandili gecelerinde mevlid ve Kadir Gecesi'nde hatm-i şerif okunması ve kandillerde süt, şeker, şerbet ikram edilmesi zorunlu tutulmuştur. Mustafa Kara bu vakıfla ilgili olarak verdiği bilgilerde miraciyye geleneğinin halen devam ettirildiğini; her sene Miraç Kandili gününün ikindi namazını müteakiben Nâyî Osman Dede'nin Miraciyye eserini okumak üzere İstanbul'dan Bursa'ya miraciyyehanların gittiğini ve icranın Mahkeme Cami'nde gerçekleştiğini söylemektedir.

Hacc-ı Nebi

Hüseyin Vassaf Efendi'nin Gülzar-ı Aşk'ında Sümbül-ü Sinan-ı Veli tekkesi Zakirbaşı'nın aktardığı bir Haremeyn geleneği vardır. Her se-

ne Recep ayının 23'ünde Medine ahalisinin Uhud Dağı yakınlarında çadırlar kurup şenlikler yaptığını ve Mekke'de toplanan Recebeyn kaflesinin de bu ahaliye katılarak cümlesinin Hz. Hamza'yı ziyaret ettiğini haber verir. 27'inci gecede kafil Harem-i Şerif'e yürür. Taş gibi olan kalpler yağ gibi erir. Salâvatlar ve kasideler okuyarak üç gün üç gece Harem-i Şerif'te niyaz, tazarru ve istirham edilir. Dördüncü güne denk gelen Miraç Kandili'nde yine çeşitli manzumeler okuduktan sonra sabaha kadar ibadet ile meşgul olup sabah namazını eda ettikten sonra “el-veda” kasideleri ile ayrılırlar.

Arapların Hacc-ı Nebi dediği bu geleneğin tasviriyle bizim de taş dönmüş kalplerimizi yağ gibi eritmesini bilvesile niyaz ederiz. ■

Kaynaklar:

- Mustafa Uzun, *Miraciyye İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları*
- Mustafa Kara, *Miraciyye ve Bursalı Safiye Hanım Vakfiyesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2014*
- Mevlid, Süleyman Çelebi, *Kültür Bakanlığı Yayınları, 1980*
- Gülzâr-ı Aşk, Hüseyin Vassaf, *H Yayınları, 2013*
- Hüsn-ü Aşk, Şeyh Galip, *Dergâh Yayınları, 2013*
- Şemseddin Sivasî, *Mevlid, Sivas Belediyesi, 2017*

*Nurdan kurulmuş merdiven



Çizgi: Shahram Rezaei - İran



						Güvenlik/ Köy Dayanış- ması		Buluş		En uzak, Irak
						Mescid-i Aksa'da bir kapı/ Hektar'ın kısaca		Hile/ Vücut		
Anan/ Mescid-i Aksa'da kapı		Güzellik/ Uzaklık sözü		İlgi eki/ İnilti, figan		Eşraf, İleri Gelen/ Kısa saplı odun baltası			Mescid-i Aksa'da cami	
							(..)Bin malik Bir sahabe/ Olumsuz ek			
Para dolabı/ Çok eser veren					Üst olmayan			Nazi Hücum Kıtası/ Otomatik Pozlama		
		Çorum ilçesi/ Ağabey						Beyaz/ Yanağın alt kısmı		Mescid-i Aksa'da kapı
Boyun eğme/ Oksijen simgesi				Telefon seslenme sözü	Bir meyve ağacı	Eaton Europe Innovation Center Kısaça/ Ajans Pres kısaça				
	Bir soru eki		Lenf/ Dikenlik					Seryum simgesi/ Mühür		
(..) Melek Abdülhamid'in gelini olan hanım/ İşaret zamiri						Bir ceviz ağacı				
		Damar adı/ Nüans					Büyük bıçak/ Nerede? (Arapça olarak)			
Mescid-i Aksa'da medrese	Eşek sesi/ Tembih sözü			Bir Tembih Sözü		İşaret etmek		Şia/ Zemberek		
									Boru sesi	
Birlikte (esk.)/ Gitmek fiili üçüncü tekil şahısı			Romen rakamında bin		Valide			Tayland'ın Plaka İşareti		Azot simgesi
					Resimdeki Filistin ve Kudüs'ün sembollerinden olan ağaç					

BİR AYET

*"Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun temsili şudur:
Duvarda bir hücre; içinde bir kandil, kandil de bir cam fânus içinde.
Fânus sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya,
ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş
dokunmasa bile neredeyse aydınlatacak (kadar berrak)tır. Nur üstüne
nur. Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah, insanlar için misaller verir.
Allah, her şeyi hakkıyla bilendir. " (Nur / 35)*

BİR HADİS

*"Bir Müslüman herhangi bir ağaç veya bitki dikerse, ondan yenilen şey
kendisi için sadakadır, ondan çalınan şey kendisi için sadakadır, yabânî
hayvanların yediği şeyler sadakadır, kuşların yedikleri sadakadır, bir
kişinin ondan alıp eksilttiği şey de kendisi için sadakadır"
(Müslim)*

KIŞ GELDİ

Kudüs'ü Unutma

"Birlikte
hayallerini
ısıtalım"

Online Bağış:
mirasimiz.org.tr



MİRASIMIZ

0212 524 01 01 / mirasimiz.org.tr



/mirasimiz